

БИЛТЕН
НА
СУДСКАТА ПРАКСА

Издавач:**АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА**Web: www.asbitola.mke-mail: info@asbitola.mk**Редакциски одбор:**

- Судија Даница Ристева – Претседател на Апелационен суд Битола
- Судија Татјана Сусулеска – Претседател на одделот за судска пракса на Апелационен суд Битола
- Судија Лиле Наумовска – Претседател на Граѓански оддел на Апелационен суд Битола
- Судија Лидија Мијаковска – Претседател на Кривичен оддел на Апелационен суд Битола

Во Изработката на Билтенот учествуваа и:

- Судија Бошко Богдановски
- Судија Петкана Јадровска
- Судија Аце Бакиевски
- Судија Снежана Богданоска
- Судија Жаклина Доведен
- Судија Владимир Радевски
- Судија Љилјана Чочковска
- Судија Зоран Караџовски
- Судски советник Полимнија Хаџи – Коста Милевска
- Судски советник Митко Фидановски
- Виш судски соработник Лилјана Стојковиќ
- Виш судски соработник Благица Иванова
- Виш судски соработник Христина Чагорска
- Судски соработник Биљана Мамузиќ
- Суски соработник Елена Пачкова
- Судски соработник Алекасандра Ристевска
- Судски соработник Соња Каранфиловска Тукиќ
- Судски соработник Елена Журовска
- Помлад судски соработник Петар Чаловски
- Помлад судски соработник Борче Коруновски

Компјутерска Обработка:

- Теодора Андреевска
- Дејан Степановски

Почитувани,

Ви го претставувам најновиот Билтен на судска пракса на Апелациониот суд во Битола, кој е креиран од страна на судиите и стручните соработници – советници на овој суд, како резултат на нивното настојување да се придонесе за воедначување на судската пракса, а воедно работата на овој суд да стане достапна на оние кои сметаат дека одлуките на овој суд можат да бидат значајна смерница во нивната работа.

Верувам дека овој билтен, преку содржината на сентенците кои во него се објавени, стручните трудови кои искажуваат лични ставови на авторите, како и објавените заклучоци донесени на седниците на Кривичниот и граѓанскиот оддел на овој суд, ќе биде од корист не само на правниците, туку и на оние лица кои својот живот настојуваат да го усогласат со принципите на правичност.

Со почит,

**Главен и одговорен уредник,
Судија Татјана Сусулеска**

Содржина

1. Казнено право.....	1
1.1. Кривичен законик.....	1
1.2. Закон за кривичната постапка	6
1.3. Закон за прекршоците	15
1.4. Заклучоци од седниците на Кривичниот оддел на Апелациониот суд Битола	23
1.5. Анализа на пресуди од Европскиот суд за човекови права во Стразбур.....	28
2. Граѓанско право.....	30
2.1. Граѓански спорови	30
2.2. Трговски спорови	42
2.3. Работни спорови.....	52
2.4. Одлуки по жалби против решенија ППНИ	53
2.5. Од работата на Граѓанскиот оддел на Апелационен суд Битола во 2013 година	59
2.5.1. Анализа на пресуди од Европскиот суд за човекови права во Стразбур.....	59
2.5.2. Заклучоци на седници на Граѓанскиот оддел.....	63
3. Стручни трудови	68
3.1. Трошоци во постапката и примена на законот за судски такси со посебен осврт на примена на одредбите од чл. 146 од ЗПП.....	68
3.2. Практични аспекти на стечајната постапка според Законот за стечај од 2006 година и измените на Законот од месец мај 2013 година	74
3.3. Одговорност на трговецот поединец за своите обврски	87
3.4. Глобализација на европскиот правен систем.....	98

***Dura Lex sed Lex – Строг е
законом ама е ЗАКОН***

1.Казнено право

1.1. Кривичен законик

1.Со тоа што обвинетата побарала од нејзиниот сопруг 6.000 евра прикажувајќи му дека и биле потребни за лекување на нејзиниот татко а не биле искористени за таа цел, не го сторила кривичното дело „ измама“ од чл. 247 ст.1 од кз.

Образложение:

Основниот суд во Прилеп со пресудата К.бр.457/12 од 14-11-2013г. ја ослободи од обвинението обвинетата да го сторила кривичното дело „ измама“ од чл. 247 ст.1 од КЗ а врз основа на чл. 368 т.3 од ЗКП.

Против пресудата жалба изјави Основниот јавен обвинител Прилеп со која ја побива по сите законски основи со предлог жалбата да се уважи а првостепената пресуда се укини и предметот врати на повторно судење.

Апелациониот суд во Битола решавајќи по жалбата на Јавниот обвинител истата ја одби како неоснована а првостепената пресуда ја потврди.

Обвинетата додека била во брак со оштетениот, побарала од него 6.000 евра прикажувајќи му дека парите и биле потребни за лекување на нејзиниот татко. Но, со тоа што ги побарала парите прикажувајќи му дека и биле потребни за лекување на нејзиниот татко иако истите не биле искористени за таа цел, не го сторила кривичното дело од чл.247 ст.1 од КЗ.Ова кривично дело постои кога е извршена со намера за прибавување за себе или за друг противправна имотна корист.Користа е противправна ако на неа нема право извршителот на измамата или лицето во чија корист извршителот ја вршел измамата.Во конкретниот случај обвинетата за време на извршување на кривичното дело била во брак со оштетениот, што значи како брачен другар не е лице кое нема право на таа корист и не станува збор за стекнување на противправна имотна корист бидејќи се работи за заеднички имот стекнат во бракот, па од тука и не станува збор за постоење на ова кривично дело.

(Пресуда на Апелациониот суд во Битола Кж.бр.55/14 од 26-03-2014г.)

Судија,
Лидија Мијаковска

§

2. Обвинетиот сторил кривично дело „Спречување службено лице во вршење службено дејствие“ од член 382 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот Законик ако со сила или сериозна закана непосредно нападне врз животот или телото и ќе спречи службено лице во вршење на службено дејствие или ќе го присили во вршење службено дејствие ако го стори спрема службено лице или лице кое помага при вршењето работи на јавна безбедност или заштита на уставниот поредок што се однесуваат на спречување или откривање кривично дело, фаќање на сторител на кривично дело, чување на јавниот ред и мир или чување на лице лишен од слобода.

Образложение:

Основниот суд во Битола со пресуда К.бр. 579/12 од 18.03.2013 година го огласил обвинетиот за виновен за кривично дело „Спречување службено лице во вршење службено дејствие“ од член 382 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот Законик .

Апелациониот суд во Битола одлучувајќи по жалбата на бранителот на обвинетиот ја укина пресудата на првостепениот суд наоѓајќи дека е сторена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка во смисла на член 381 став 1 точка 11 од Законот за кривичната постапка.

Во пресудата на првостепениот суд најде дека не се дадени доволно причини за решителните факти и за истите постои значителна противречност поради она што се наведува во причините на пресудата со содржината на изведените докази во постапката. При тоа утврди дека првостепениот суд во побиваната пресуда не дал никакви причини кои се однесуваат на прашањето за прифатената правна квалификација дека со дејствијата кои што се опишани во обвинението обвинетиот да го сторил кривичното дело за кое се обвинува.

Ова кривично дело според законската дефиниција одредува два основни облици и тоа спречување на службеното лице во службеното дејствие познато во теоријата како спротиставување и принуда на службеното лице во службеното дејствие. Објект на напад односно пасивен субјект во двата облика на ова кривично дело е службеното лице , а спротиставувањето како прв облик на ова кривично дело одреден е во ставот 1 на член 382 од Кривичниот Законик и се извршува со спречување на службеното лице во вршење на службеното дејствие во рамките на неговите службени овласувања и тоа со примена на сила или закана дека непосредно ќе нападне врз животот или телото.

Во оваа смисла треба да се има во предвид дека спречувањето мора да се однесува на конкретно преземено службено дејствие а не воопшто на службено дејствие на некое службено лице во кој случај би

можело да постои некое друго кривично дело, а не дејствие на спротиставување. Спречувањето како дејствие извршено заради преземање на такви дејствија со примена на сила или закана за со непосредна употреба на сила која е усмерена на оневозможување на службеното лице да го изврши службеното дејствие кое се презема во рамките на службените овластувања. Спречувањето со сила значи само преземање на активни дејствија насочени кон оневозможување на извршување на службеното дејствие, така што на тој начин се отежнува вршењето на службеното дејствие. Низ дадениот опис на преземените дејствија во изреката на побиваната пресуда не може со сигурност да се заклучи дали некакви дејствија во таа насока се преземени од страна на обвинетиот. Евентуалната непослушност изразена во смисла на спротиставување со зборови „што сакате, оставете ме, пуштете ме“ , прашање е дали може да се прифати дека станува збор за преземање на дејствија во насока на остварување на обележјата на кривичното дело за кое обвинетиот се обвинува. Само употребата на сила или заканата дека непосредно ќе се нападне врз животот или телото упатена спрема службените лица може да се прифати дека е насочен кон спречување на службеното лице во вршење на службеното дејствие. За постоење на кривичното дело во секој случај потребно е да се манифестира сила или сериозна закана дека непосредно ќе се нападне врз животот и телото и на тој начин ќе се спречи службеното лице во вршењето на службеното дејствие.

(Решение на Апелациониот суд во Битола КЖ.бр.454/13 од 03.09.2013)

Судија,

Владимир Радевски

§

3. Кривично дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот Законик го врши тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист ќе доведе некого во заблуда со лажно прикажување или прикривање факти или ќе го држи во заблуда и со тоа ќе го наведе да стори или да не стори нешто на штета на свој или туѓ имот во зависност од висината на штетата ќе зависи и прифатената правна квалификација .

Образложение:

Основниот суд во Прилеп со пресуда К.бр.28/13 од 16.04.2013 година ги ослободи од обвинение обвинетите за кривично дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот Законик бидејќи не се докажало да обвинетите го сториле кривичното дело за кое се обвинуваат. Одлучено е трошоците на кривичната постапка да паднат на товар на буџетските средства.

Против ваквата пресуда жалба изјави Основниот јавен обвинител и истата ја побива по законскиот основ за погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба. Истовремено го оспорува определувањето на првостепениот суд дека не се докажало да обвинетите го сториле кривичното дело за кое се обвинува и дека во дејствијата на обвинетите се содржани обележјата на кривичното дело за кое истите се обвинуваат.

Апелациониот суд во Битола одлучувајќи по изјавената жалба на Основниот јавен обвинител ја одби жалбата и ја потврди пресудата на првостепениот суд, при што заклучи дека не станува збор за состојба на која се упатува во изјавената жалба. При тоа заклучи дека правилен е ставот и заклучокот на првостепениот суд дека во услови кога има состојба на меѓусебно договарање за позајмување на средства и кога се составува соодветен документ кој се заверува на нотар кој што понатаму ќе биде основа за остварување на побарувањето од страна на оштетените при евентуално невраќање на позајмицата, не може да станува збор за кривично дело „Измама“ од член 247 од Кривичниот Законик. Инкриминацијата на кривичното дело „Измама“ од член 247 од Кривичниот Законик е сосема јасна и за постоење на ова кривично дело потребна е намера кај лицето што го чини истото за себе или за друг прибави противправна имотна корист па во такви услови ќе доведе некого во заблуда со лажно прикажување или прикривање на факти или ќе го држи во заблуда а со тоа да го наведе да стори или да не стори нешто на штета на својот или туѓ имот.

Апелациониот суд најде дека правилен е заклучокот на првостепениот суд дека оштетениот често бил присутен во фирмата на обвинетите, ја гледал состојбата, имал сознание за нејзината работа па во такви услови не може да станува збор за некакво лажно прикажување или прикривање, а уште помалку да станува збор за состојба која значи ставање во заблуда на оштетениот и евентуално држење во заблуда. Во услови кога се склучени договори кои што претставуваат основа за евентуално остварување на побарувањето во услови кога позајмицата не е вратена и во крајна линија секое позајмување и долгување не може да претставува основа за кривична одговорност, за кривично дело „Измама“ од член 247 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот Законик.

(Пресуда на Апелациониот суд во Битола КЖ.бр.606/13 од 05.09.2013 година)

Судија,
Владимир Радевски

§

4.Кога е поднесена молба на осудениот за помиловање со бришење на осудата по правосилната пресуда, првостепениот суд погрешно оценил дека осудениот бара законска рехабилитација согласно чл.104 од Кривичниот законик бидејќи согласно член 1–а став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за помиловање,

Сл.в. бр.12 од 28.01.2009 година, Претседателот на државата во постапката за помиловање определува и бришење на осуда .

Образложение:

По проучувањето на списите по предметот во врска со истакнатите жалбени наводи во изјавената жалба на обвинетиот, Апелациониот суд Битола најде дека првостепниот суд нецелосно ја утврдил фактичката состојба и го повредил Кривичниот Законик во смисла на чл.382 ст.2 т.5 од Законот за кривичната постапка.

Првостепниот суд при постапувањето по молбата на осудениот за помиловање со бришење на пресудата на Основниот суд Битола К.бр.63/11 од 22.02.2011 година погрешно се впуштил во испитување дали се исполнети условите во Кривичниот Законик за бришење на осудата и погрешно оценил дека осудениот бара законска рехабилитација.

Видно од поднесената Молба на осудениот истата е насловена до Претседателот на Република Македонија и со молбата се бара помиловање со бришење на конкретната осуда.

Согласно член 1–а став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за помиловање, Сл.в. бр.12 од 28.01.2009 година, Претседателот на Република Македонија со помиловање дава ослободување од гонење или потполно или делумно ослободување од издржување на казната , ја заменува изречената казна со поблага казна или со алтернативна мерка или определува бришење на осудата или ја укинува одосно определува пократко времетраење на определна правна последица на осудата или казната.

Поаѓајќи од горното Апелациониот суд Битола го укина решението на првостепниот суд и даде забелешка првостепениот суд при постапувањето по молбата на осудениот за помиловање со бришење на осуда да ја има во предвид погоре наведената законска одредба .

(Решение на Апелациониот суд Битола КСЖ.бр.171/13 од 08.10.2013 г.)

Судија,

Љиљана Чочковска

§

5. Во изреката на првостепената пресудата за некои дејствија кои го сочинуваат продолженото кривичното дело „Тешка кражба“ од чл.236 ст.1 т.3 и в.в. со чл.45 ст.1 од Кривичниот законик нема квалификација дека се сторени на дрзок начин. Во образложението на пресудата, судот како дрски ги оценил и тие дејствија, бидејќи се работело за крајби извршени во верски објекти. Постапувајќи на овој начин, првостепениот суд сторил суштествената повреда на одредбите од кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП –

пречистен текст, бидејќи изреката на пресуда е противречна на причините на пресудата.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Охрид го огласи за виновен обвинетиот за продолжено кривично дело „Тешка кражба“ од чл.236 ст.1 т.3 во врска со чл.45 ст.1 од Кривичниот законик и му изрече казна затвор од една година.

Продолженото кривично дело е сторено со три дејствија на обвинетиот. За едно од нив, во изреката на пресудата стои квалификацијата дека е сторено на дрзок начин, а за другите две дејствија тоа не е наведено, туку описот за нив е за кривично дело „Тешка кражба“ од чл.236 ст.1 т.1 од Кривичниот законик.

Во ваква ситуација, кога постои продолжено кривично дело, правилна е правната квалификација на продолженото кривично дело „Тешка кражба“ од чл.236 ст.1 т.3 во врска со чл.45 ст.1 од КЗ.

Меѓутоа, во образложението на пресудата, стои дека судот како дрски ги оценил и дејствијата на обвинетиот опишани и во точките 1. и 2. од изреката, бидејќи се работело за крајби извршени во верски објекти, а особено елементите на дрско и безобзирно постапување на обвинетиот се манифестирало при вршењето на дејствијата опишани во точката 2. од изреката. Постапувајќи на овој начин, првостепените суд ја сторил суштествената повреда на одредбите од кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП – пречистен текст, бидејќи изреката на пресуда е противречна на причините на пресудата.

(Решение на Апелационен суд Битола КЖ.бр.637/13 од 24.10.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

1.2. Закон за кривичната постапка

1. Жалбата на бранителот на обвинетиот, кој му издал полномошно за поднесување на жалба по истекот на рокот за жалба, ќе се отфрли како ненавремена.

Образложение:

Со првостепената пресуда К.бр.230/11 на Основниот суд во Охрид, обвинетиот е огласен за виновен за кривично дело „тешка кражба“ од чл. 236 ст.1 т.1 во в. Со чл. 45 ст.1 од КЗ и осуден е на казна затвор во траење од 1 година и 6 месеци. Обвинетиот кој се наоѓал на издржување на казна затвор по друга правосилна пресуда и кој воопшто не бил во

притвор во постапката во која е донесена пресудата предмет на жалбата, првостепената пресуда ја примил лично на ден 13-05-2013г. и тоа во затвор КПУ Идризово. Според приемот на пресудата, краен рок за изјавување на жалба бил 28-05-2013г.

Обвинетиот го овластил бранителот да презема дејствија во постапката по предметот К.бр.230/11 во прилог на што бранителот доставува полномошно без дата само со потпис на обвинетиот кое со писмен поднесок на ден 04-06-2013г. бранителот го доставил во Основниот суд во Охрид со барање да му се достави пресуда заради изјавување на жалба. Судот му доставил пресуда на бранителот на ден 05-06-2013г. кој по приемот на истата ја поднел со тоа што рокот за жалба го сметал од неговиот прием на пресудата.

Вака изјавената жалба од страна на бранителот на обвинетиот, Апелациониот суд ја отфрли како ненавремена бидејќи истата е поднесена по истекот на рокот од 15 дена за изјавување на жалба кој се смета од денот на приемот на пресудата од страна на обвинетиот. Ова од таму што, како што е погоре речено, полномошното со кое обвинетиот го овластил бранителот да поднесе жалба затоа што е непотполно посебно истото нема датум на издавање туку само потпис на обвинетиот, од што произлегува дека обвинетиот имал можност да комуницира со неговиот бранител иако бил во затвор, од што очигледно е дека полномошното е издадено само со цел да се надомести пропуштениот рок за жалба од страна на обвинетиот. Крајно, тоа значи дека обвинетиот не може во недоглед од приемот на пресудата да овластува бранител за изјавување на жалба туку тоа може да го стори во рамките на рокот за изјавување на жалба.

(Апелационен суд Битола Кж.бр.803/13 од 15-01-2014г.)

Судија,
Лидија Мијаковска

§

2. Во услови кога кривичната постапка ќе биде повторена и при тоа утврдената фактичка состојба не се измени од претходната пресуда , првостепениот суд не може претходната пресуда да ја остави на правна сила, а да ја промени одлуката за казната од претходната пресуда и при тоа пресудата секогаш останува на правна сила во целост.

Образложение:

Основниот суд во Охрид со пресуда К.бр.74/2013 од 30.04.2013 година го огласи за виновен обвинетиот за кривично дело „Кражба“ од член 235 став 1 од Кривичниот Законик. Со истата му изрече алтернативна мерка условна осуда при што му утврди казна затвор во траење од девет месеци и истовремено определи дека истата нема да се изврши доколку обвинетиот за време од две години не стори ново

кривично дело. Истовремено е одлучено во целост да остане во сила пресудата на тој Суд К.бр.521/09 од 14.04.2011 година.

Против ваквата пресуда жалба изјави Основниот јавен обвинител Охрид и бранителот на обвинетиот.

Апелациониот суд во Битола одлучувајќи по изјавените жалби утврди дека Основниот суд во Охрид со решение К.Пов.бр.3/12 од 17.02.2012 година го дозволил повторувањето на кривичната постапка која била правосилна завршена со пресуда на тој Суд К.бр.521/09 од 14.04.2011 година со која истиот е осуден за кривично дело „Кражба“ од член 235 став 1 од Кривичниот Законик на казна затвор во траење од три месеци.

Првостепениот суд сега сторил суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка во смисла на член 381 став 1 точка 11 од Законот за кривичната постапка бидејќи при донесувањето на пресудата кога го огласил за виновен за ова кривично дело му изрекол условна осуда при што утврдил казна затвор во траење од девет месеци и определил време на проверување од две години. Истовремено одлучил дека во целост се става вон сила пресудата на Основниот суд во Охрид од 14.04.2011 година. Во конкретниот случај првостепениот суд ја утврдил истата фактичка состојба со новата пресуда која што не се разликува од порано донесената пресуда . Во таква состојба во услови кога во новата постапка не бидат утврдени нови факти кои би ја промениле фактичката состојба од претходната , новата пресуда само ќе утврди дека само поранешната пресуда останува во целост во правна сила. Тоа значи дека судот не е овластен да ја менува правосилната пресуда во поглед на одлуката за казната па дури и во поглед на правната квалификација за кривичното дело.

(Решение на Апелациониот суд во Битола КЖ.бр.584/13 од 24.09.2013 година).

Судија,
Владимир Радевски

§

3. Доказ прибавен на незаконит начин е исказот на полицискиот службеник како сведок, во кој пренесува што му кажал друг сведок. На ваков исказ не може да се заснова пресудата, во спротивно ќе постои суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.8 од Законот за кривичната постапка – пречистен текст.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Охрид го огласил за виновен обвинетиот за кривично дело „Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори“ од чл.215 ст.1 од Кривичниот законик.

Апелациониот суд во Битола утврди дека првостепениот суд при донесувањето на пресудата сторил суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.8 од ЗКП - пречистен текст, бидејќи пресудата се заснова врз доказ кој според одредбите на Законот за кривичната постапка не може да се заснова. Повредата е сторена затоа што првостепениот суд како доказ го прифатил исказот на сведок - полициски службеник, а содржината на неговиот исказ се состои од тоа што друг сведок при извршувањето на информативен разговор со него му кажал.

Во конкретниот случај повредени се одредбите од чл.3 ст.1 од ЗКП - пречистен текст, во која е предвидено дека лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде известно, на јазик што го разбира, за причините за повикувањето, приведувањето или лишувањето од слобода и за било какво кривично обвинение против него, како и за неговите права и од него не може да се бара изјава.

Според одредбата од чл.15 ст.2 од ЗКП - пречистен текст доказите прибавени на незаконит начин или со кршење на слободите и правата утврдени со Уставот, законот и ратификуваните меѓународни договори, како и доказите произлезени од нив, не можат да се користат и врз нив не може да се заснова судската одлука.

(Решение на Апелациониот суд Битола КЖ.бр.570/13 од 19.09.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

§

4. Доказ прибавен на незаконит начин е читањето на главен претрес на исказите кои сведоци ги дале во истрага без присуство на обвинетиот и на неговиот бранител, а тие не дале согласност на главен претрес таквите искази да бидат прочитани. На вакви искази не може да се заснова пресудата, во спротивно ќе постои суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.8 од Законот за кривичната постапка – пречистен текст.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Охрид го огласил за виновен обвинетиот за кривично дело „Напад врз службено лице при вршење работи на безбедноста“ од чл.383 ст.1 од Кривичниот законик.

Првостепениот суд при донесувањето на пресудата сторил суштествени повреди на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.8 од ЗКП - пречистен текст, бидејќи пресудата се заснова врз докази врз кои според одредбите на Законот за кривичната постапка не може да се заснова пресудата.

На главен претрес бранителот на обвинетиот не дал согласност да се прочитаат исказите на сведоците, вработени како полициски службеници во СВР Охрид, дадени во текот на истрагата, но првостепениот суд донел процесно решение нивните искази дадени во истрага да се прочитаат, со образложение дека постојат потешкотии да се обезбеди нивно присуство на главен претрес.

Двата сведока се полициски службеници во СВР Охрид, така што во конкретниот случај не постои ниту една причина заради која согласно одредбите од чл.351 од Законот за кривичната постапка - пречистен текст, може да се прочитаат нивните искази дадени во истрага без дадена согласност од странките. Од суштествено значење е начинот на кој овие два сведока ги дале исказите во истрага. Видно од двата записника од истрага, сведоците своите искази ги дале само пред истражниот судија, а при нивниот распит не присуствувал ниту обвинетиот, ниту негов бранител.

Читајќи ги исказите на двата сведока дадени во истрага, без согласност на обвинетиот и неговиот бранител, првостепениот суд го повредил минималното право на обвинетиот да биде присутен при испитувањето на сведоците и да може да им поставува прашања, предвидено со одредбите од чл.4 ст.2 алинеја 5 од Законот за кривичната постапка - пречистен текст, а предвидено и во одредбите од чл.6 ст.3 точка г од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи.

(Решение на Апелационен суд Битола КЖ.бр.577/13 од 01.10.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

§

5. Кога од списите по предметот произлегува дека за истиот кривично правен настан и за истото кривично дело била поведена кривична постапка во друга држава, а обвинетиот во времето кога се водела кривичната постапка издржувал мерка притвор во странската држава, нецелосно е утврдена фактичката состојба и повреден е Кривичниот Законик согласно чл.382 ст.2 т.5 од Законот за кривичната постапка бидејќи судот не утврдил по кој основ, колку и каде обвинетиот издржувал мерка притвор во странската држава.

Образложение:

По проучувањето на списите по предметот во врска со истакнатите жалбени наводи во изјавената жалба на обвинетиот, Апелациониот суд Битола најде дека првостепениот суд нецелосно ја

утврдил фактичката состојба и го повредил Кривичниот Законик во смисла на чл.382 ст.2 т.5 од Законот за кривичната постапка.

Согласно чл.121 од Кривичниот Законик, притворот, лишувањето од слобода во текот на екстрадиционата постапка како или мерката за безбедност што се состои во лишување од слобода што сторителот ја издржал по пресуда на странски суд, ќе се засмета во казната што ќе ја изрече домашниот суд за истото кривично дело а ако казните не се од исти вид засметувањето ќе се изврши по оцена на судот.

Првостепенниот суд пропуштил да утврди дали, каде и колкаво времетраење обвинетиот поминал во притвор, на издржување на казна затвор во Р.Албанија и не го утврдил времето на лишување на слобода во текот на екстрадиционата постапка во Р.Хрватска од каде обвинетиот бил екстрадиран во Република Македонија за издржување на казната затвор. Ова од причина што согласно чл.121 од Кривичниот Законик, судот е должен да го засмета во казната секое лишување од слобода на обвинетиот за истото кривично дело.

Од наведеното, Апелациониот суд ја укина првостепената пресуда со забелешка првостепенниот суд да утврди дали, каде и колкаво времетраење обвинетиот поминал во притвор, на издржување на казна затвор во Р.Албанија и да го утврди времето на лишување на слобода во текот на екстрадиционата постапка во Р.Хрватска од каде обвинетиот бил екстрадиран во Република Македонија за издржување на казната затвор.

(Одлука на Апелациониот суд Битола КЖ.бр. 81/13 од 15.02.2013 г.)

Судија,

Љиљана Чочковска

§

6. Судот не може да спроведува постапка за порамнување и издавање на платен налог доколку обвинетиот во законскиот рок не ја платил глобата која му била пропишана со поканата за плаќање на глоба или со платниот налог издаден од страна на подносителот на барањето.

Образложение:

Основани се жалбените наводи на подносителот на барањето дека немало законски услови за да може првостепениот суд да го одбие барањето за поведување на прекршочна постапка. Како што може и да се види од списите во предметот на обвинетиот му била дадена покана за наплата на глоба, која тој лично ја примил и имал можност да ја плати таа глоба во законски пропишаниот рок од 8 дена за да не се води прекршочна постапка против него. Обвинетиот не постапил по оваа покана за наплата на глоба и не ја платил во рокот кој му бил даден, па поради тоа била поведена прекршочна постапка пред надлежниот суд.

Првостепениот суд во ваков случај нема законска обврска, нити можност да спроведува постапка на порамнување. Спротивно на ова судот се обидел да изврши постапка за порамнување со обвинетиот, му понудил да плати глоба во износ од 70 евра на обвинетиот и откако тој платил го одбил барањето. Во оваа фаза од постапката кога претходно пропаднал обидот за порамнување, судот немал овластување да врши порамнување со обвинетиот, туку бил должен да ја спроведи пропишаната законска постапка. Судот не можел да ги применува ни одредбите од член 87 од ЗП, бидејќи оваа постапка за издавање на платен налог требало да биди направена во фазатата на доставување на поканата на обвинетиот, но само под услов да не била спроведена постапката за посредување и порамнување. Доколку таа постапка претходно не била спроведена, судот не може да ја спроведи самиот без присуство на претставник на подносителот на барањето, бидејќи само тој е овластен во постапката за порамнување да се спогодува со обвинетиот, а судот само посредува.

(ПРКЖ.бр.956/13)

Судски советник,
Митко Фидановски

§

7. Пресудата не може да се заснова на изјава на застапникот на обвинението на главен претрес дека го препознал обвинетиот на видео снимки, репродуцирани на главниот претрес. Во таков случај постои суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Битола го огласил за виновен обвинетиот за кривично дело „Кражба“ од чл.235 ст.1 од Кривичниот законик и му изрекол казна затвор од една година.

На обвинетиот му се судело во отсуство, согласно одредбите за скратена постапка од Законот за кривична постапка, а на главен претрес, присутниот застапник на обвинението изјавил дека го познавал обвинетиот од други предмети, го опишува неговиот изглед, а по увидот во видео записот на компакт диск - ЦД од камера на оштетеното правно лице, гледајќи го лицето на овој видео запис, присутниот застапник на обвинението изнел дека тоа бил обвинетиот.

Изведување како доказ на изјава односно сведочење или препознавање на застапникот на обвинението, согласно одредбите од Законот за кривичната постапка не е дозволен, а други докази дека токму обвинетиот го извршил предметното кривично дело не се изведени на главен претрес.

(Решение на Апелационен суд Битола, КЖ.бр.690/13 од 31.10.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

§

8. Првостепената пресуда не може да се заснова на доказ кој не е изведен на главен претрес. Со утврдување факти од компакт диск - ЦД и од видео запис од безбедносна камера, кои не се репродуцирани на главен претрес, сторена е суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП – пречистен текст.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Охрид го огласи за виновен обвинетиот за продолжено кривично дело „Тешка кражба“ од чл.236 ст.1 т.1 во врска со чл.19 и во врска со чл.45 ст.2 од Кривичниот законик и му изрече казна затвор од една година и два месеца.

Првостепениот суд во образложението на пресудата констатирал дека се утврдени факти од увид во компакт диск – ЦД и од видео запис од безбедносна камера, а во текот на постапката овие докази воопшто не биле изведени како доказ. На главен претрес, при изведување на доказната постапка, судот нотирал дека се врши увид во еден компакт диск (ЦД), но не е извршена репродукција на материјалот што се наоѓа на ова ЦД, а не е ниту нотирано, ниту пак е извршена репродукција на видео запис од безбедносна камера.

Постапувајќи на ваков начин, првостепениот суд сторил суштествени повреди на одредбите на кривичната постапка од чл.381 ст.1 т.11 од ЗКП - пречистен текст, бидејќи причините за решителните факти во пресудата се нејасни и во значителна мера противречни.

(Решение на Апелационен суд Битола КЖ.бр.617/13 од 19.11.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

§

9. Кога обвинетиот ќе биде ослободен од обвинение, на оштетениот и неговиот полномошник не им се исплаќаат трошоци на постапката од буџетските средства. Согласно чл.93 ст.1 од ЗКП - пречистен текст, кога обвинетиот се ослободува од обвинение, трошоците на кривичната постапка од чл.89 ст.2 точка 1 до 5 на овој закон, како и нужните издатоци на обвинетиот и нужните издатоци и наградата на бранителот, паѓаат врз товар на буџетските средства. Трошоците на постапката за нужните издатоци на оштетениот и на неговиот законски застапник, како и награда и нужни издатоци на неговиот полномошник, се уредени со одредбите од чл.89 ст.2 точка 8 од ЗКП - пречистен текст.

Образложение:

Со обжалената пресуда, Основниот суд во Охрид го ослободи од обвинение обвинетиот дека сторил кривично дело „Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот од чл.300 ст.4, а во врска со чл.297 ст.3 во врска со ст.1 од Кривичниот законик, бидејќи не се докажало дека обвинетиот го сторил кривичното дело за кое е обвинет, согласно чл.368 ст.1 т.3 од ЗКП - пречистен текст. Со истата пресуда е одлучено, согласно чл.93 ст.1 од ЗКП - пречистен текст, трошоците на постапката да паднат на товар на буџетските средства, помеѓу кои и трошоци на оштетените, за застапувањето од нивните полномошници.

Полномошник на некои од оштетените, адвокат од Охрид, изјавил жалба, бидејќи сметал дека судот им досудил на оштетените помал износ од предвидениот со адвокатската тарифа, а кои се однесуваат за неговото застапување. Против одлуката на судот во врска со досудените трошоци на постапката за полномошниците на оштетените не е изјавена жалба.

Согласно чл.93 ст.1 од ЗКП - пречистен текст, кога обвинетиот се ослободува од обвинение, трошоците на кривичната постапка од чл.89 ст.2 точка 1 до 5 на овој закон, како и нужните издатоци на обвинетиот и нужните издатоци и наградата на бранителот, паѓаат врз товар на буџетските средства. Во одредбите од чл.89 ст.2 точка 8 од ЗКП - пречистен текст се уредени трошоците на постапката за нужните издатоци на оштетениот и на неговиот законски застапник, како и награда и нужни издатоци на неговиот полномошник.

Од наведените законски одредби произлегува дека кога обвинетиот ќе биде ослободен од обвинение, на оштетениот и неговиот полномошник не им следуваат трошоци од буџетските средства, така што во ваков случај, се применува одредбата од чл.94 од ЗКП - пречистен текст.

(Пресуда на Апелационен суд Битола КЖ.бр.776/13 од 29.10.2013 година)

Судија,
Зоран Караџовски

1.3.Закон за прекршоците

1. Доколку во составот на обвинетото правно лице постојат повеќе подружници, прекршочна одговорност нема подружницата, туку само правното лице во чиј состав е подружницата.

Образложение:

Подружниците во составот на правното лице немаат својство на правно лице и со оглед на тоа нити можат да одговараат прекршочно. Подружницата во прекршочната постапка е од значење само заради определување на месната надлежност на судот во смисла на тоа каде е сторен прекршокот во која подружница по тоа ќе се одреди и месната надлежност на судот.

(Пркж.бр.966/13)

Судски советник,
Митко Фидановски

§

2. Судот не може да спроведува постапка за порамнување и издавање на платен налог доколку обвинетиот во законскиот рок не ја платил глобата која му била пропишана со поканата за плаќање на глоба или со платниот налог издаден од страна на подносителот на барањето.

Образложение:

Основани се жалбените наводи на подносителот на барањето дека немало законски услови за да може првостепениот суд да го одбие барањето за поведување на прекршочна постапка. Како што може и да се види од списите во предметот на обвинетиот му била дадена покана за наплата на глоба, која тој лично ја примил и имал можност да ја плати таа глоба во законски пропишаниот рок од 8 дена за да не се води прекршочна постапка против него. Обвинетиот не постапил по оваа покана за наплата на глоба и не ја платил во рокот кој му бил даден, па поради тоа била поведена прекршочна постапка пред надлежниот суд.

Првостепениот суд во ваков случај нема законска обврска, нити можност да спроведува постапка на порамнување. Спротивно на ова судот се обидел да изврши постапка за порамнување со обвинетиот, му понудил да плати глоба во износ од 70 евра на обвинетиот и откако тој платил го одбил барањето. Во оваа фаза од постапката кога претходно пропаднал обидот за порамнување, судот немал овластување да врши порамнување со обвинетиот, туку бил должен да ја спроведи

пропишаната законска постапка. Судот не можел да ги применува ни одредбите од член 87 од ЗП, бидејќи оваа постапка за издавање на платен налог требало да биди направена во фазата на доставување на поканата на обвинетиот, но само под услов да не била спроведена постапката за посредување и порамнување. Доколку таа постапка претходно не била спроведена, судот не може да ја спроведи самиот без присуство на претставник на подносителот на барањето, бидејќи само тој е овластен во постапката за порамнување да се спогодува со обвинетиот, а судот само посредува.

(ПРКЖ.бр.956/13)

Судски советник ,
Митко Фидановски

§

3. Кога на обвинетиот со пресуда му е изречена глоба која е далеку пониска од минимум предвидената за сторениот прекршок или од максималниот за ублажување на глоба предвиден во Законот за прекршоците, а е изјавена жалба во корист на обвинетиот, во тој случај не е повреден член 46 од Законот за прекршоците, за спроведување на постапка за порамнување и посредување, кога оваа постапка не била спроведена од страна на прекршочниот орган пред поднесувањето на барањето за поведување на прекршочна постапка или од страна на судот во текот на главниот претрес.

Образложение:

Со пресуда на Основниот суд Охрид Прк-О.бр.278/11 од 24.11.2012 година, обвинетиот е огласен за виновен за прекршок од член 104 став 1 точка 11 од Законот за шумите и изречена му е прекршочна санкција глоба во износ од 300 евра, во денарска противвредност од 18.360,00 денари, која е должен да ја плати во рок од шест месеци. На обвинетиот му е изречена и посебна прекршочна мерка одземање на предмети. Одлучено е да му се одземат 4 метри просторни дабово огревно дрва, како предмети настанати со извршување на прекршокот.

Апелациониот суд Битола, одлучувајќи по жалбата на бранителот на обвинетиот, ја одби жалбата како неоснована, а првостепената пресуда ја потврди.

Точно е тоа што се наведува во жалбата на бранителот на обвинетиот дека од страна на првостепениот суд повредена е одредбата од член 46 од Законот за прекршоците, за спроведување на постапка за порамнување и посредување. Меѓутоа, ваквата повреда е сторена во полза на обвинетиот . Ова од причини што, на обвинетиот му е изречена глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност. Првостепениот суд не му изрекол на обвинетиот глоба во износ од 3.500 до 4000 евра во

денарска противвредност, како што е пропишана за прекршокот од член 104 став 1 точка 11 од Законот за шумите. Токму затоа сега е бесмислено да се спроведува постапка за порамнување. Доколку предметот се врати на повторно судење, со забелешки да се спроведе постапка за порамнување, тоа ќе биде на штета на обвинетиот, бидејќи понудената сума за порамнување, со оглед на пропишаната глоба за прекршокот, ќе биде далеку поголема од сега изречената глоба. Ова би било спротивно на членот 395 од ЗКП, на кој не упатува членот 2 од ЗП. Значи, би било спротивно на правилото, дека пресудата не смее да се измени на штета на обвинетиот во однос на правната оцена на прекршокот и на прекршочната санкција, ако е изјавена жалба само во корист на обвинетиот, како во конкретниот предмет. Поради погоре наведеното, иако не е спроведена постапка за порамнување и посредување, овај суд не ја укина првостепената пресуда.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.834/13 од 17.10.2013 година).

Судски соработник,
Елена Журовска

§

4. Прекршокот од член 306 став 2 во врска со член 1 алинеја 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, го врши возачот на патничкото моторно возило, со кое вршел јавен превоз на патници, без да се подложи на задолжителен здравствен преглед, меѓутоа само доколку истиот е регистриран во соодветна установа и добил лиценца за вршење на превозот.

Образложение:

Со пресуда на Основниот суд Охрид Прк-С.бр.267/13 од 15.03.2013 година, обвинетиот е огласен за виновен за прекршок од член 306 став 2 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата и изречена му е прекршочна санкција глоба во износ од 300 евра, во денарска противвредност од 18.360,00 денари. Обвинетиот е задолжен да ги плати трошоците на прекршочната постапка, во паушален износ од 2.000,00 денари, како и глобата, во рок од 15 дена по правосилноста на пресудата.

Апелациониот суд Битола одлучувајќи по жалбата на обвинетиот, ја уважи жалбата, ја укина побиваната пресуда и предметот го врати на првостепениот суд на повторно судење.

Дејствијата опишани во изреката на пресудата судот правно ги оценил како дејствија од членот 306 став 2 во врска со став 1 алинеја 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата. Член 306 став 2 од ЗБСП, пропишува дека глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на возачот кој постапува спротивно на

одредбата од ставот 1 на овој член. Ставот 1 алинеја 1 од овај член, пропишува дека на контролен здравствен преглед задолжително подлежи возачот кој управува со моторно возило со кое се врши јавен превоз, во временски интервали што не можат да бидат подолги од три години.

Значи, согласно погоре наведените одредби, задолжителноста на контролниот здравствен преглед се однесува на возачот кој управува со моторно возило со кое се врши јавен превоз. За да се врши пак јавен превоз потребно е субјектот да се регистрирал во соодветна установа и да добил лиценца за вршење на превозот. Ова значи дека на ваков преглед не подлежи возачот на возило со кое врши јавен превоз, ако тој не е регистриран, односно не врши легален јавен превоз, туку тоа го прави нелегално, односно „на диво“. Доколку превозот го врши нелегално тогаш станува збор за остварени обележја на друг прекршок, а не на прекршокот за кој обвинетиот е огласен за виновен.

Дали обвинетиот вршел легален јавен превоз е факт од кој зависи правилното утврдување на фактичката состојба, а со тоа и прекршочната одговорност на обвинетиот. Меѓутоа, со оглед на тоа што овој факт првостепениот суд не го утврдил, првостепената пресуда се укина и предметот се врати на првостепениот суд на повторно судење.

При повторното судење судот со сигурност да го утврди решевачкиот факт дали обвинетиот превозот го вршел во својство на таксист, уредно регистриран за вршење на оваа дејност, или пак немал такво својство, туку превозот го вршел „на диво“. Со тоа ќе се отстрани секое сомнение во однос на фактот дали обвинетиот, требал или не требал да се подлежи на здравствен преглед.

(Решение на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.1036/13 од 19.11.2013 година).

Судски соработник,
Елена Журовска

§

5.Првостепениот суд не може да го отфрли барањето за поведување на прекршочна постапка, само поради тоа што сметал дека во барањето не била наведена точната адреса на живеење на обвинетиот, а подносителот не го дополнил барањето во однос на адресата на живеење на обвинетиот во предвидениот рок од 15 дена.

Образложение:

Со решение на Основниот суд Охрид Прк-С-1345/11 од 15.01.2013 година, отфрлено е барањето за поведување на прекршочна постапка поднесено од Република Македонија, Министерство за внатрешни работи, Биро за јавна безбедност, Секторот за внатрешни работи Охрид,

ПС за БПС Охрид, поднесено против обвинетиот, за прекршок од член 234 став 7 во врска со став 1 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, бидејќи подносителот се откажал од барањето за поведување на прекршочна постапка.

Апелациониот суд Битола одлучувајќи по жалбата изјавена од страна на подносителот на барањето, ја уважи жалбата, го укина побиваното решение и предметот го врати на првостепениот суд на понатамошна постапка.

Отфрлањето на барањето е регулирано во членот 84 од Законот за прекршоците. Согласно став 2 точка 7 од овај член, барањето се отфрла кога не ги содржи потребните податоци од членот 81 од Законот за прекршоците. Значи, кога не ги содржи основните податоци во однос на идентитетот на обвинетиот, фактичкиот опис на прекршокот, правната квалификација на прекршокот што треба да се примени, доказите што треба да се изведат и потпис на подносителот на барањето.

Од содржината на поднесеното барање произлегува дека е постапено согласно членот 81 од Законот за прекршоците. Барањето содржи се што е потребно и што треба да претставува негова содржина. Содржи податоци за идентитетот на обвинетиот, фактички опис на прекршокот, правна оценка на истиот, докази што се предлагаат и потпис на подносителот на барањето.

Меѓутоа, првостепениот суд го отфрлил поднесеното барање бидејќи сметал дека во барањето не била наведена точната адреса на живеење на обвинетиот, а подносителот не го дополнил барањето во однос на адресата на живеење на обвинетиот.

Тоа што судот смета дека во барањето не била наведена точната адреса на живеење на обвинетиот и обвинетиот не можел да се најде на адресата наведена во барањето не значи дека барањето не е комплетно во однос на основните податоци за обвинетиот. Напротив, барањето ги содржи сите податоци за обвинетиот, што треба да ги содржи. Ако судот не можел да го пронајди обвинетиот на адресата која е наведена во барањето, должен бил да се обрати до Секторот за внатрешни работи, каде што се води соодветна евиденција за податоците во врска со местото на живеење, или престојување на граѓаните, како и во врска со евентуалните промени на адресите на живеењето. Ова дотолку повеќе што, судот веќе располагал со податоци во врска со идентитетот на обвинетиот, односно неговите генералии и матичен број. Се додека не настапи застареност на прекршочното гонење, судот е должен да настојува да се испита каде точно живее или престојува обвинетиот, па дури и со обраќање до старешината на органот кој е надлежен да води евиденција за живеалиштето, односно престојувалиштето на обвинетиот, доколку смета дека тоа е потребно.

При ваква состојба на работите во предметот, не биле исполнети законските услови за отфрлање на барањето, согласно член 84 став 2 точка 7 во врска со член 83 став 1 од Законот за прекршоците.

Поради сето погоре наведено, побиваното решение се укина и предметот се врати на првостепениот суд на понатамошна постапка.

(Решение на Апелациониот суд Битола ПРКЖ.бр.305/13 од 14.03.2013 година).

Судски соработник
Елена Журовска

§

6. Условното одлагање на глобата не треба да се поистоветува со условната осуда бидејќи Законот за прекршоци не познава таква прекршочна санкција. Во членот 17 став 1 од ЗП предвидено е одлагање на плаќањето на глобата најдолго за една година, но под одредени услови. Тие услови се сторителот на прекршокот да не стори нов прекршок за тоа време, да ја надомести предизвиканата штета или пак да ги отстрани штетните последици од сторениот прекршок. Само кога ќе се исполни некој од трите услови судот може да даде условно одлагање на плаќањето на глобата. Ако пак сторителот на прекршокот не ги исполнил некои од тие обврски, изречената глоба ќе се изврши зголемена за 20 проценти. Ако пак ги исполнил тие обврски изречената глоба ќе се изврши во рокот најдолго до една година и нема да има зголемување од 20 проценти.

Виш судски соработник,
Лилјана Стојковиќ

§

7. За да се донесе пресуда без образложение треба да бидат исполнети законските услови од член 118 став 7 од Законот за прекршоците. Пресудата нема образложение само кога е донесена во скратена постапка, кога обвинетиот го признал прекршокот и кога се откажал од правото на жалба.

Образложение:

Првостепениот суд донел пресуда без образложение, во скратена постапка, а нема законски услови за донесување на ваква пресуда.

Скратена постапка, согласно член 109 од ЗП се води кога во барањето за поведување на прекршочната постапка се содржани сите факти и докази врз основа на кои судот може да одлучи без присуство на странка. Се води и кога барањето за поведување на постапката се заснова на јавни исправи издадени од надлежни државни органи и кога сторителот е затечен при извршување на прекршокот од страна на овластено службено лице. Но секогаш се внимава обвинетиот да е уредно повикан.

При состојба на работите во предметот, кога не е водена скратена постапка, кога обвинетиот не го признал прекршокот и не се откажал од правото на жалба, судот нема услови за донесување на пресуда без образложение. Затоа, треба да донесе одлука со образложение, односно со анализа на изведените докази, заклучок за состојбата што ја утврдил и објаснување врз основа на кои факти истата ја утврдил и од кои докази. Првостепениот суд тоа не го сторил, донел пресуда без образложение, иако за донесување на истата не биле исполнети законски предвидените услови.

*(Апелационен суд Битола-
Пркж. 782/13, Пркж. 983/13, Пркж. 924/13, Пркж. бр. 786/13, Пркж. 769/13, Пркж.
бр. 782/13, Пркж. бр. 741/13, Пркж. бр. 746/13, Пркж. бр. 742/13, Пркж. бр. 696/13,
Пркж. бр. 610/13)*

Виш судски соработник,
Лилјана Стојковиќ

§

8. Доколку првостепениот суд утврди дека пред поднесување на барањето не била спроведена постапка за порамнување треба со писмо да го врати предметот на подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка, за истиот да постапи согласно член 46 од Законот за прекршоците, или пак тој да ја спроведе постапката.

Образложение:

Првостепениот суд се огласил за стварно ненадлежен за водење на прекршочната постапка против обвинетиот, бидејќи од страна на подносителот на барањето не било постапено согласно одредбите од член 46 од Законот за прекршоците.

Ваквата одлука на првостепениот суд е неправилна и незаконита, од следните причини:

Точно е тоа дека првостепениот суд не може да постапува по поднесеното барање за поведување на прекршочната постапка, ако претходно не била спроведена постапка за порамнување. Меѓутоа, тоа не значи дека доколку не била спроведена оваа фаза пред поднесување на барањето, дека првостепениот суд е стварно ненадлежен да постапува по истото. Напротив, согласно правилата од член 53 и член 54 од Законот за прекршоците и согласно казнената одредба од член 104 став 1 точка 11 од Законот за шумите, за прекршокот за кој се товари обвинетиот стварно надлежен за одлучување по барањето и изрекување на прекршочна санкција е судот, не прекршочниот орган. Значи, судот има стварна надлежност да одлучува за конкретниот прекршок.

Тоа значи дека, доколку првостепениот суд утврди дека пред поднесување на барањето не била спроведена постапка за

порамнување треба со писмо да го врати предметот на подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка, за истиот да постапи согласно член 46 од Законот за прекршоците, или пак тој да ја спроведе постапката. Според член 46 став 1 од Законот за прекршоците, порамнувањето има за цел постигнување на согласност на сторителот на прекршокот и надлежниот орган за отстранување на штетните последици на сторениот прекршок и спречување на повторно вршење на прекршоци и поради тоа избегнување на водење на прекршочна постапка пред надлежниот суд, односно прекршочен орган. Порамнувањето, согласно овај член, е задолжителна фаза во прекршочната постапка што во секој случај мора да биде спроведена и се додека таква постапка не се спроведи судот нема стварна надлежност да постапува по прекршочниот предмет. Дури откако постапката ќе се спроведе и нема да успее се води прекршочна постапка пред надлежниот суд и се додека оваа фаза не биде целосно спроведена судот нема стварна надлежност да постапува по овај предмет.

Според член 46 став 3 од Законот за прекршоците, судот може да ја спроведе постапката за порамнување доколку не е спроведена пред подносителот на барањето, во интерес на економичноста на постапката, помеѓу подносителот на барањето и сторителот. Меѓутоа во фазата на постапката за порамнување судот нема својство на странка и не дава предлози.

Во постапката за порамнување судот, доколку постапува по службена должност согласно член 46 став 3 од Законот за прекршоците и наместо органот тој ја спроведува оваа постапка, тој има само улога на иницијатор и посредник, бидејќи порамнувањето се склучува помеѓу сторителот на прекршокот и надлежниот орган, а не помеѓу сторителот на прекршокот и судот. Токму затоа судот во оваа постапка нема својство на странка и не дава предлози. Во таа смисла е и ставот на Врховниот суд на Република Македонија во пресудата КЗЗ.бр.24/2012 од 01.10.2012 година

(Апелационен суд Битола – решенија

Пркж.бр.945/13,Пркж.бр.887/13,Пркж.бр.937/13,Пркж.бр.882/13,937/13,Пркж.бр.945/13,Пркж.бр.936/13,Пркж.бр.889/13,Пркж.бр.811/13,Пркж.бр.821/123,Пркж.бр.808/13,Пркж.бр.823/13, Пркж.бр.823/13)

Виш судски соработник,

Лилјана Стојковиќ

1.4. Заклучоци од седниците на Кривичниот оддел на Апелациониот суд Битола

Продолжено кривично дело или реален стек на кривични дела

1. Кога обвинетиот стори кривично дело „Овозможување на употреба наркотични дроги“ по член 216 став 1 од Кривичниот Законик и кривично дело „Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори“ од член 215 став 2 од Кривичниот Законик во врска со член 45 став и став 2 од КЗ се работи за реален стек на двете кривични дела, а не за постоење на продолжено кривично дело.

Имотно-правно барање на оштетениот

2. Кога Основниот суд во кривичната постапка одлучува и по имотно правното барање на оштетениот, никој пат не може да го одбие или да го отфрли барањето. Може имотно правното барање да го усвои во целост или делумно или оштетениот да го упати тоа барање да го остварува во парница во целост или делумно. Основа за ваквиот заклучок на Кривичниот Оддел е правилото содржано во член 377 став 4 од Законот за кривичната постапка.

Изземање

3. Учество на судиите во советот на истиот Суд составен ов смисла на член 22 став 6 од ЗКП, кога одлучуваат по жалба на обвинетиот на решението за спроведување на истрага не е причина за изземање согласно член 36 став 1 точка 4 од ЗКП. Судијата не смее да врши судска должност согласно член 36 став 1 точка 4 од ЗКП, само во два случаи и тоа: кога вршел истражни дејствија и кога учествувал во испитување на обвинението пред главен претрес. Има и други причини кои го спречуваат да ја врши судската должност предвидени во член 36 став 4 од ЗКП, но тие не се од интерес за конкретното правно прашање. Тоа се причините кога судијата во постапката учествувал како тужител, бранител, законски застапник или полномошник на оштетениот, односно на тужителот или е сослушан како сведок или вештак.

Секое истражно дејствие преземено од страна на судија во истиот кривичен предмет, го спречува во тој предмет понатаму да ја врши судската должност како судија кој ќе суди. Другата причина е кога судијата учествувал во советот на истиот Суд и го испитувал обвинението пред главен претрес. Тука се мисли на одлучување по приговор против обвинителен акт во смисла на член 284 од ЗКП и кога по барање нбарањето на Претседателот на советот пред кој треба да се одржи главниот претрес претрес длучува за секое прашање за кое врз основа на ЗКП се решава по повод пр повод приговор, согласно член 291 од ЗКП.

Не е исто така пречка за понатамошно постапување на судијата и кога во Советот на истиот Суд одлучувал по решенија за притвор и се друго што е надвор од член 36 став 1 точка 4 од ЗКП.

На крајот кога има услови за изземање основните судови не треба да поднесуваат барање до повисокиот Суд за пренесување на месната надлежност се додека Претседателот на Судот согласно исполнетите законски услови од член 36 од ЗКП не го изврши изземањето на основните судии, а потоа Претседателот на Апелациониот суд не го извршил изземањето на Претседателот на Основниот суд. Кога тоа ќе се направи може да стане збор за постоење правни причини кои го спречуваат судот да постапува и дури тогаш има место за пренесување на месната надлежност.

Определени истражни дејствија

4. Ако истражниот судија оцени да го прифати барањето за преземање на одредени истражни дејствија тогаш во секој случај без исклучок треба да му овозможи на осомничениот во таа постапка тој и бранителот ако сака да го има да присуствува на таквото истражно дејствие. На таков начин ќе му се овозможи и вкрстено испрашување на сведокот и право на соочување со сведокот. Треба да се напушти судската пракса во записниците со ознака „КРИ“ приведени сведоци од страна на надлежни органи да се сослушуваат без присуство на осомничениот, бранителот, Јавниот обвинител. Согласно член 159 од Законот за кривичната постапка-пречистен текст истражниот судија на надлежниот Суд како и истражниот судија на Суд на чие подрачје е извршено кривично дело може пред донесување на решение за спроведување на истрага да превземе определено истражно дејствие за кое постои опасност од одлагање. Но за сето тоа што го превзема мора да го извести надлежниот Јавен обвинител, а пак во поглед на повикувањето и испитувањето на лицето за кое постојат основи на сомнение да извршило кривично дело се применуваат одредбите за повикување и испитување на обвинет. Кога се сослушуваат во горната смисла сведоци мора да му се овозможи на обвинетиот и неговиот бранител да присуствуваат на таквите дејствија. Овој е единствениот начин да не се повредат правилата од постапката, а со тоа и Конвенцијата за заштита на човековите права.

Решение за трошоци во кривичната постапка кои паѓаат на товар на Буџетот на РМ

5. Решението за трошоци во кривичната постапка кои паѓаат на товар на Буџетот на РМ треба да се достави покрај до странката во чија корист се донесува и до Државниот правобранител на Република Македонија. Тоа произлегува од членот 2 од Законот за државно правобранителство (Службен весник на РМ број 87/07) каде е предвидено дека Државното правобранителство е Орган кој превзема мерки и правни средства заради правна заштита на имотните права и интереси на Република Македонија и врши други работи утврдени со Закон. Не само што треба

да се достави до Државниот Правобранител туку во решението треба да се даде правна поука за правото на жалба против решението до Советот на првостепениот суд бидејќи се работи за посебно решение за трошоци.

Правилникот за судско медицински вештачења

6. Правилникот за судско медицински вештачења, донесен од страна на Министерството за здравство, е донесен согласно Законот за здравствена заштита и ценовникот како е предвидено во Законот и објавен е во Сл.весник на Република Македонија. Но ова не значи дека вака стапениот во правна сила Правилник директно ќе се применува во судовите и ќе се прескочи правилото од член 96 од Законот за кривична постапка – пречистен текст. Таму јасно и недвосмислено е одредено дека поблиски прописи за надомест на трошоци во кривична постапка пред судовите донесува Министерот за правда. Министерот за правда ги утврдува со акт критериумите за видот, висината и надоместокот за вештачењето. Министерот за правда е овластен со акт да го одобри Правилникот кој согласно Законот за здравствена заштита го донело надлежното Министерство за здравство.

Притвор

7. Во правилата на ЗКП од член 198 до член 208 од ЗКП кои се однесуваат на притворот како мерка за обезбедување присуство на обвинетиот и успешно водење на кривичната постапка определени се рокови за поднесување на правен лек и рокови за одлучување на правен лек определени во часови. Заради тоа во изреката на решенијата со кои се определува а потоа и продолжува притворот мора да се означи денот, месецот и годината, како и часот на отпочнување на пресметување на притворот и потоа часот, денот, месецот и годината до кога притворот може да трае. Досегашната пракса на определување на траењето на притворот со зборовите „ по истекот на притворот од претходното решение„ предизвикува забуна.

Притвор

8. Основите за определување на притвор се определени во член 199 став 1 точка 1,2 и 3. Член 200 став 2 од ЗКП налага притворот кој се определува со писмено решение покрај другото да ја содржи основата за определување на притворот која посебно треба да се образложи. Значи определениот притвор по било која точка од став 1 на член 199 од ЗКП мора да има јасно образложение за да може жалбениот Суд да го испитува.

Притвор

9. Судот мора да води сметка да не се применува потешка мерка за обезбедување на присуство на обвинетиот и успешно водење на кривичната постапка ако може истата да се постигне со поблага

мерка. Често се случува по подигнувањето на обвинението притворот да биде определен согласно член 199 став 1 точка 1 од ЗКП поради постоење на околности што укажуваат на опасност од бегство. Се случува притворените лица или нивни блиски роднини да предложат гаранција во смисла на член 193 од ЗКП. Основните судови треба да имаат во предвид дека обвинетиот кој треба да се стави или веќе е ставен во притвор само поради страв дека ќе побегне може да се остави на слобода, односно може да се пушти на слобода, ако тој лично или некој друг даде за него гаранција дека до крајот на кривичната постапка нема да побегне. Судовите со посебно внимание треба да испитуваат и утврдуваат дали е можно да се постигне истата цел и наместо со притвор тоа да биде со гаранција. Куќниот притвор може да се определи за сите случаи за кои може да се определи притвор по член 199 став 1 точка 1, 2 и 3 од ЗКП. Така е предвидено во член 197 став 1 од ЗКП.

Службено лице

10. Според одредбите на член 122 став 4 од Кривичниот Законик, како службено лице се смета лице кое врши определени службени должности врз основа на овластување дадено со Закон или со други прописи донесени врз основа на Закон. Кога овластено лице на ЕВН Македонија АД Скопје постапува при вршење на работна должност, техничка контрола и дислокација на мерниот уред во домот на корисникот на броилото согласно работен налог, тој има својство на службено лице и врши службени дејствија. Имено, ЕВН Македонија АД Скопје обезбедува јавна услуга, дистрибуција на електрична енергија до крајните потрошувачи и согласно одредбите на Законот за енергетика должен е да ги исполнува обврските за обезбедување на таква јавна услуга. Согласно член 76 став 6 од Законот за енергетика корисникот на броилото е должен да му овозможи на овластеното лице право на пристап до мерниот уред. Доколку корисникот на броилото го попречува овластеното лице во извршување на неговите овластувања презема дејствие кое е инкриминирано во член 382 став 1 од Кривичниот Законик.

Условен отпуст

11. Времето поминато во притвор или куќен притвор, а кое е засметано во изречената казна затвор, треба да се смета во роковите предвидени во член 36 од Кривичниот законик. Меѓутоа, про оценката за давање на условен отпуст особено треба да се цени однесувањето, односно поведението на осуденото лице за време на издржувањето на казната, извршувањето на работните обврски, како и други околности кои укажуваат на тоа дека целта на казнувањето е постигната.

Кривично дело „Одземање малолетник“

12. Непочитувањето на Одлуката на Центарот за социјална работа за остварување на контакт на детето со родителот се смета за спречување тоа да биде кај лице кое има право на тоа и тоа непочитување ги содржи законските елементи на кривичното дело „Одземање малолетник“ од

член 198 став 1 од Кривичниот законик. Самото дете треба да биде воспитувано во духот на тоа дека има двајца родители и треба да му биде овозможено да си го гледа и другиот родител, а со цел правилен развој кај истото.

Ублажување на глоба кај прекршоците

13. Според Законот за прекршоците не може да се примени институтот ублажување на глоба кога глобата е пропишана во утврден износ.

Посебна прекршочна мерка „одземање на предмети“

14. Не може да се изрече посебна прекршочна мерка „одземање на предмети“ кога се работи за барање за поведување постапка против непознат сторител.

Условно одлагање на плаќање на глобата кај прекршоците

15. Условното одлагање на плаќање на глобата не треба да се поистоветува со условната осуда бидејќи Законот за прекршоци не познава таква санкција. Во членот 17 став 1 од ЗП, предвидено е одлагање на плаќањето на глобата најдолго за една година, но под одредени услови. Тие услови се сторителот на прекршокот да не стори нов прекршок за тоа време, да ја надомести предизвиканата штета, или пак да ги отстрани штетните последици од сторениот прекршок. Само кога ќе ги исполни некој од трите услови судот може да даде условно одлагање на плаќањето на глобата. Ако пак сторителот на прекршокот не ги исполнил некои од тие обврски, изречената глоба ќе се изврши зголемена за 20 проценти. Ако пак ги исполнил тие обврски, изречената глоба ќе се изврши во рокот најдолго до една година и нема да има зголемување од 20 проценти.

Други превентивни мерки за обезбедување на обвинетиот

16. По истекувањето на мерката притвор од една, односно две години по подигање на обвинението член 207 од ЗКП, на обвинетиот може да му се изрече друга превентивна мерка согласно член 189 од ЗКП

Застареност

17. Рокот на застареност, предвиден во посебниот Закон, ќе се применува пред рокот на застареност определен во Законот за прекршоците. На ова упатува членот 2 став 2 од ЗКП, согласно кој судот секогаш ќе одлучи на начин поповолен за обвинетиот.

Виш судски соработник,
Лилјана Стојковиќ

1.5. Анализа на пресуди од Европскиот суд за човекови права во Стразбур

СЛУЧАЈ ИЉАЗИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр.56539/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

3 Октомври 2013

I. Жалителот се жалел согласно членот 6 став 3 точка г од Конвенцијата во врска со одбивањето на домашните судови да ги прифатат писмените изјави на сведоците С.Б и Т.С. и да го обезбедат нивното присуство и испитување на судењето.

ЕСЧП потсетил дека гаранциите во став 3 (г) од член 6 се специфични аспекти на правото на фер судење од став 1 на овој член кои мора да бидат земени во предвид во која било процена на правичноста на постапките. Задачата на судот според Конвенцијата не е да донесе одлука за тоа дали изјавите на сведоците биле соодветно признаени како докази, туку да утврди дали постапката во целина, вклучувајќи го и начинот на кој доказите биле дадени, била фер. Според судот, општо правило е за националните судови да ги оценуваат доказите доставени до нив како и релевантноста на доказите кои обвинетите сакаат да ги наведат.

Членот 6 став 3 (г) оставал на националните судови, повторно како општо правило, да оценат дали е соодветно да повикаат сведоци. Оваа одредба не барала посветеност и испитување на секој сведок во корист на обвинетиот. Нејзината најважна цел, како што било наведено во зборовите „под исти околности“ е целосна еднаквост на оружјата.

Во конкретниот случај, судот утврдил дека има повреда на чл. 6 ставови 1 и 3 (г) од Конвенцијата.

Во отсуство на директни докази, на жалителот требало да му се допушти разумна можност да ја оспорува претпоставката дека тој ја натоварил и сокрил дрогата во камионот. Одбивањето да се испитаат сведоците на одбраната, во најмала рака Т.С., довело до ограничување на правата на одбраната, што е спротивно на гаранциите за фер судење наведени во членот 6 од Конвенцијата.

II. Штета

Жалителот побарал 27.010 евра за материјална штета и 85.000 евра за нематеријална штета. ЕСЧП сметал дека основата за доделување на правичен надоместок во конкретниот случај мора да

биде повредата на правото на одбрана на жалителот согласно членот 6 од Конвенцијата. Понатаму, забележал дека барањата на жалителот за материјална оштета се поврзани со исходот на кривичните постапки против него и со наводните последици на неговото осудување.

Во врска со ова, Судот забележал дека не може да се шпекулира каков би бил исходот на оспорената постапка доколку немало повреда по веќе споменатата основа. Така, не нашол поврзаност помеѓу побараната материјална штета и најдената повреда на членот 6. Според тоа, Судот не му доделил никаков правичен надоместок по ова основа.

Од друга страна, Судот прифатил дека жалителот претрпел нематеријална штета поради тоа што домашните судови не ги прифатиле доказите кои тој сакал да ги изнесе. Судијќи по правична основа Судот му доделил 2.400 евра во поглед на нематеријална штета, плус било какви такси кои би можеле да бидат наплатени, а го одбил остатокот од неговото барање.

Dormit aliquando ius, moritur nunquam – Правдата понекогаш спие, ама никогаш не умира

2. Граѓанско право

2.1. Граѓански спорови

1. Постапувајќи по предлог за повторување на постапката правосилно завршена пред повисок суд, доколку најде дека постои некоја од причините од чл.396 ст.1 од ЗПП за отфрлање на предлогот, првостепениот суд нема обврска да постапи согласно чл.399 ст.1 од ЗПП, односно да одржи рочиште по повод предлогот и да го достави на одлучување до повисокиот суд.

Образложение:

Основниот суд во Ресен, го отфрлил како недозволен предлогот на тужениот за повторување на постапката по тужбата на тужителите против него, за надомест на штета, а поднесен против решението на Врховниот суд на Република Македонија со кое ревизијата поднесена од тужениот била отфрлена како недозволена.

Во жалбата изјавена до Апелациониот суд Битола, тужениот навел дека во конкретниот случај не можело да се примени одредбата од чл.396 ст.1 од ЗПП, па првостепениот суд со незаконито постапување го оневозможил тужениот да го оствари своето право, на начин што постапувал спротивно на чл.399 ст.1 од ЗПП и донел решение во врска со поднесениот предлог за повторување на постапката, без притоа да закаже рочиште за расправање по предлогот, бидејќи во конкретниот случај самиот предлог за повторување на постапката бил поднесен исклучиво по однос на одлука донесена од страна на повисок суд, па првостепениот суд требало единствено да испита дали предлогот за повторување на постапката е навремен и целосен и по одржаното рочиште истиот да го достави до повисокиот суд за постапување и одлучување.

Во чл.399 ст.1 од ЗПП е пропишано дека, кога причината за повторување на постапката се однесува исклучително на постапката пред повисокиот суд, судијата поединец, односно претседателот на советот на првостепениот суд по одржаното рочиште за расправање за предлогот за повторување на постапката ќе го достави предметот до тој повисок суд заради донесување одлука.

Меѓутоа, оваа одредба има примена откако во претходното испитување на предлогот за повторување на постапката ќе се утврди дека предлогот е навремен, целосен и дозволен, а како во конкретниот случај првостепениот суд правилно оценил дека предлогот на тужениот за повторување на постапката пред Врховниот суд на Република Македонија е недозволен, немал обврска да одржи рочиште, што е во согласност со пропишаното во чл.396 ст.1 од ЗПП, дека, ненавремени (член 394), нецелосни (член 395 став (2)) или недозволен (член 393) предлози за повторување на постапката ќе отфрли со решение судијата-поединец, односно претседателот на советот без одржување на рочиште.

Судија,
Лиле Наумовска

§

2. Во случај на смрт на давателот на издршката, неговите потомци немаат обврска да пристапат кон склучување на Анекс на постоечкиот договор, туку доволно е да продолжат да ги исполнуваат обврските како даватели на издршка според постојниот договор, односно онака како што тоа го правел нивниот правен претходник, со што се манифестира нивната согласност да го продолжат договорот за доживотна издршка.

Образложение:

Основниот суд во Струга, го одбил како неосновано тужбеното барање на тужителката да се утврди дека договорот за доживотна издршка склучен пред Основниот суд во Струга помеѓу тужителката и нејзиниот покоен сопруг, од една страна како приматели на издршката и сега покојниот син, правен претходник на тужените, од друга страна како давател на издршката во делот од една идеална половина од недвижниот имот опишан во договорот престанува и не произведува правно дејство, а и евентуално поставеното барање склучениот договор за доживотна издршка заклучен пред Основниот суд во Струга помеѓу тужителката и нејзиниот покоен сопруг, од една страна како приматели на издршката и сега покојниот син, правен претходник на тужените, од друга страна како давател на издршката во делот од една идеална половина од недвижниот имот опишан во договорот да се раскине.

Одлучувајќи по жалбата на тужителката, Апелациониот суд во Битола, нашол дека жалбата е неоснована, од следните причини:

Согласно член 1035 став 1 од ЗОО, во случај на смрт на давателот на издршката, неговите обврски поминуваат на неговиот брачен другар и на неговите потомци што се повикани на наследство, ако се согласат со тоа, а согласно став 2 од истиот член, ако тие не се согласат да го

продолжат договорот за доживотна издршка а немаат оправдана причина за тоа, договорот престанува и тие немаат право да бараат надомест за порано дадената издршка.

Фактот што после смртта на давателот на издршката, неговите наследници, тужителката како примател на издршката ја оставиле на стручни лица во болница, а ги превзеле и трошоците околу болничката нега и грижа укажува на тоа дека со овие дејствија тие премолчно се согласиле да ги продолжат договорните обврски, па не е потребно согласноста за продолжување на договорот за доживотна издршка, пропишана со член 1035 став 1 од ЗОО, да се изрази на писмен начин, било со изјава, било со склучување на анекс кон посотечкиот договор или пак нов договор за доживотна издршка.

(Апелационен суд Битола, Гж.бр.2942/2013)

Судија,
Лиле Наумовска

§

3.Право на надомест на штета по основ на осигурување од автомобилска одговорност, нема лицето кое управувало со моторното возило, со чија употреба е предизвикана незгодата во која истиот бил повреден.

Образложение:

Согласно чл.15 ст.1 т.1 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, право на надомест на штета по основ на осигурување од автомобилска одговорност има секое лице освен лицето кое управувало со моторно возило со чија употреба е предизвикана незгодата. Согласно оваа законска одредба во која дадени се исклучоци од правото на надомест на штета, според истата, право на надомест на штета по основ на осигурување од автомобилска одговорност нема лицето кое управувало со моторното возило со чија употреба е предизвикана незгодата. Имајќи ја во предвид оваа одредба, а на околноста кога не е спорно дека незгодата се случила кога тужителот го управувал предметното возило пренесувајќи земја, следуваше тужбеното барање на тужителот за надомест на материјална и нематеријална штета, да се одбие како неосновано.

При тоа, од изведените докази не е спорно дека предметното возило било осигурано кај тужениот. Меѓутоа со фактот што тужителот не се повредил во судир на две возила, туку со превртување на возилото што самиот го управувал во провалија, тужениот не може да одговара за штета што тужителот ја претрпел.

Имено, согласно чл.1 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, со овој закон се уредува задолжителното осигурување на: а) патници во јавен превоз од последици на несреќен случај-незгоди, б) сопственици, односно корисници на моторни и приклучни возила, в) сопственици, односно корисници на воздухоплови и г) сопственици, односно корисници на бродови, односно чамци на моторен погон, од одговорност за штети предизвикани на трети лица во сообраќајот и други прашања од значење за задолжителното осигурување во сообраќајот.

Согласно пак чл.14 од истиот закон, сопственикот, односно корисникот на моторно и приклучно возило е должен да склучи договор за осигурување од одговорност од штети што со употреба на моторното возило ќе им ја причини на трети лица поради смрт, телесна повреда, нарушување на здравје, уништување или оштетување на предмети (во натамошниот текст: осигурување од автомобилска одговорност), освен од одговорност за штети за предметите што ги примил на превоз. Со цитираните законски одредби, регулирано е осигурувањето од штети што со употреба на моторно возило ќе им се причини на трети лица во сообраќајот. Во конкретниот случај, кога не е спорно дека тужителот бил возач на возилото со чија употреба е предизвикана незгодата, согласно чл.15 ст.1 т.1 од Законот за задолжително осигурување во сообраќајот, истиот нема право да бара надомест на штета од тужениот.

(Пресуда на Апелационен суд Битола, ГЖ-1642/13 од 04.07.2013г.)

Судски соработник,

Елена Пачкова

§

4. Кога во постапката за денационализација е вратен недвижниот имот на поранешните сопственици но предавањето на недвижниот имот било само формално направено на записник, согласно чл.156 од ЗСДСП сопственикот може со тужба да бара поврат на стварта од лицето кое што ја има фактичката власт врз стварта чиј поврат се бара.

Образложение:

Во конкретниот случај тужителката ја докажа сопственоста врз недвижниот имот чиј поврат го бара со предметната тужба, односно овој недвижен имот и бил вратен во постапка за денационализација од страна на прво тужениот . Меѓутоа, со оглед да предавањето на недвижниот имот било само формално направено на записник, а фактички на тужителката не и бил предаден во владение предметниот недвижен имот истата ја поднела предметната тужба. Согласно горе цитираниот член 156 од ЗСДСП, тужителката може да бара поврат на стварта од лицето кое што ја има фактичката власт врз стварта чиј

поврат се бара, а бидејќи во конкретниот случај се утврди дека фактичката власт ја име второ тужениот, првостепениот суд правилно го уважил тужбеното барање спрема второ тужениот. Ова дотолку повеќе што и со самото решение за денационализација, второтужениот како корисник на предметното земјиште бил задолжен истиот да го предаде во владение на барателот, односно на сега тужителката.

Второ тужениот во жалбата наведува дека првостепениот суд погрешно го усвоил тужбеното барање со враќање на делот од предметната парцела на тужителката земајќи ги предвид податоците од решението за физичка делба бидејќи физичката делба била направена во вонпроцесна постапка, а со донесувањето на сега обжалената пресуда се решило за иста работа само што со донесувањето на оваа пресуда жалителот бил изложен на непотребни судски трошоци. Понатаму второ тужениот наведува дека со донесувањето на ваквата пресуда судот се впуштил во реално утврдување на деловите на предметната парцела кои дотогаш биле во идеални делови и кога со решението за физичка делба била извршена делба меѓу тужителката и Република Македонија судот не можел да го задолжува второ тужениот да му ја предава во владение парцелата на тужителката, а Република Македонија да не биде пасивно легитимирана.

Ваквите жалбени наводи Овој суд ги оцени како неосновани и цени дека правилно првостепениот суд во сега обжалената пресуда ги навел податоците на предметната парцела која во реален дел му припаднала на тужителката согласно решението за физичка делба. Имено, тужителката врз основа на решението за денационализација со кое и бил вратен во сопственост идеален дел од предметната парцела извршила физичка делба во која се определил нејзиниот реален дел, па во таква ситуација првостепениот суд го предал во владение тој реален дел утврден во вонпарничната постапка. Неосновани се наводите на второ тужениот за немање на пасивна легитимација на негова страна затоа што физичката делба била направена со Република Македонија од причина што РМ се јавува како сопственик на идеален дел од предметната парцела, меѓутоа второ тужениот пасивната легитимација ја добива од фактот што истиот го имал владението врз парцелата чиј што поврат бара тужителката, па согласно горе цитираниот член 156 од ЗСДСП истиот е пасивно легитимиран во конкретниот случај.

Второтужениот во поткрепа на своите жалбени наводи се повикува и на одлука на овој суд во која овој суд укажува дека првостепениот суд во постапка за предавање на предметот во владение нема можност и право да прави и физичка делба. Меѓутоа во конкретниот случај тужителката водела посебна постапка за физичка делба која правосилно завршила и во која нејзиниот идеален дел од 151/2993 од предметната недвижност го претворила во реален дел, па при ваква состојба на реално определување на делот од предметната парцела немало пречка судот во својата одлука со која го уважил тужбеното барање да го задолжи второтужениот да му го предаде во владение на тужителката нејзиниот реален дел определен во постапката за физичка делба.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ГЖ.бр. 557/13 од 09.04.2013 година)

Судски соработник,
Соња Каранфиловска Тукиќ

§

5. Искажаното правно мислење во одлука на Врхвен суд, кое се однесува на друга постапка, а помеѓу исти странки и за идентично тужбено барање, не може да биде основ за повторување на конкретната постапка во смисла на чл.392 ст.2 т.7 и 9 од ЗПП, а таквата одлука може да се цени како нов факт и доказ врз основа на кој може да се бара повторување на постапка, единствено доколку е донесена во конкретниот предмет чие повторување се бара.

Образложение:

Предлагачот како нов доказ кон предлогот за повторување на постапката приложил пресуда на Врховниот суд РМ, а со која пресуда ревизиите на тужените во постапката која се водела пред Основниот суд Скопје 2 се усвоени, а пресуда на Апелациониот суд во Скопје и на Основниот суд Скопје 2 се укинати во делот на усвоеното тужбено барање на тужителката во делот на барањето за солидарна исплата, како и во делот за трошоците во постапката.

Со донесената пресуда од страна на Врховниот суд предметот е вратен на првостепениот суд на повторно одлучување и таа постапка ќе се одлучува во иднина, а која постапка се однесува на различен недвижен имот од недвижниот имот во конкретниот предмет.

По мислење на овој суд, искажаното правно мислење во одлука на Врхвен суд, кое се однесува на друга постапка, а помеѓу исти странки и за идентично тужбено барање, не може да биде основ за повторување на постапката во смисла на чл.392 ст.2 т.7 и 9 од ЗПП. Таква одлука би се ценела како нов факт и доказ врз основа на кој може да се бара повторување на постапка единствено доколку е донесена во конкретниот предмет чие повторување се бара.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.3044/2012)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

6. Во ситуација кога странката била застапувана од повеќе различни полномошници во различни фази од постапката, кои во текот на постапката поднеле барања за надомест на трошоците за

превземените дејствија од нивна страна во смисла на чл.158 ст.1 и 2 од ЗПП, на странката и следува надомест на трошоците на постапката во висина на претходно истакнатите барања од страна на нејзините полномошници во постапката, што е во согласност со ст.3 од цитираната одредба, а не согласно последно поднесениот трошковник од последниот полномошник.

Образложение:

Во конкретниот спор тужителката била застапувана од повеќе различни полномошници, кои во текот на постапката истакнале определени барања за надомест на трошоците за дејствијата кои тие ги превземале во текот на постапката, а кои трошоци на постапката тужителката крајноги побарувала со последно поднесениот трошковник од последниот полномошник кој ја застапувал.

Со оглед на тоа што од страна на претходните полномошници на тужителката веќе претходно биле истакнати определени барања за надомест на трошоците за превземените дејствија од нивна страна во смисла на чл.158 ст.1 и 2 од ЗПП, овој суд смета дека на тужителката и следува надомест на трошоците на постапката согласно и во висина на претходно истакнатите барања за надомест на истите од страна на нејзините полномошници во постапката, за дејствијата кои биле превземени од нивна страна, што е во согласност со ст.3 од цитираната одредба, а не согласно последно поднесениот трошковник.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.703/13)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

7. Во смисла на чл.156 од ЗСДСП, тужителите не ќе можат да го заштитат своето право на сопственост врз предметна парцела која тужениот претходно со изградба на ѕид ја одзел од нив и истата да им биде предадена во владение, доколку во пресудата не постои задолжение за тужениот да го поруши ѕидот со кој навлегол во парцелата на тужителите.

Образложение:

Тужителите со поднесената тужба побараа да се задолжи тужениот да им го предаде во владение на тужителите предметниот недвижен имот во дел од 9 м2, како и да ја воспостави поранешната состојба на предметната парцела во сопственост на тужителите со

отстранување на сидот и доведување на земјиштето во поранешна состојба на хортикултурно уредено дворно земјиште.

Првостепениот суд со побиваната пресуда го усвоил тужбеното барање на тужителите во делот со кој побараа да се задолжи тужениот да им го предаде во владение на тужителите недвижниот имот, а го одбил тужбеното барање на тужителите во делот со кој побараа од тужениот да ја воспостави поранешната состојба на предметната парцела во сопственост на тужителите со отстранување на сидот и доведување на земјиштето во поранешна состојба на хортикултурно уредено дворно земјиште.

Со вака донесената пресуда, се доведува во прашање нејзината извршливост, односно дали тужениот ќе може да постапи по ваквото задолжение од страна на првостепениот суд и да им го предаде на тужителите недвижниот имот во површина од 9 м² со мери и граници утврдени како во изреката на побиваната пресуда, без притоа да постои задолжение на негова страна да го поруши сидот кој тој го изградил, а со кој сид навлегол во парцелата на тужителите.

Првостепената пресуда е укината со напатствија да се обрне внимание на извршливоста на пресудата и правилната примена на чл.156 од ЗСДСП.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.3913/2012)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

8. Во постапка по тужба за утврдување на одговорност и надоместување на штета за навреда или клевета согласно одредбите од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, најпрово треба да се утврди дали тужителот со поднесената тужба побарал утврдување на одговорност на тужениот за нанесената навреда, односно изнесената клевета, а согласно чл.19 ст.1 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Без истакнато тужбено барање за утврдување на одговорност на тужениот, не може да се бара надомест на штета предизвикана од изнесената навреда, односно клевета.

Образложение:

Согласно чл.19 ст.1 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, постапката се поведува со тужба за утврдување на одговорност и надоместување на штета за навреда или клевета, поднесена од оштетеното физичко или правно лице или неговиот законски застапник или старател.

Со оглед на тоа што тужителката со поднесената тужба не побарала утврдување на одговорност на тужениот за нанесената навреда, туку побарала само надомест на претрпената штета, во конкретниот случај не е можно да се задолжи тужениот да и ја надомести на тужителката претрпената штета од изречената навреда, без притоа да биде утврдена негова одговорност за штетата нанесена на честа и угледот на тужителката со навредата во смисла на чл.19 ст.1 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.2477/2013)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

9. Уплатницата за платена судска такса во која тужителот го навел својот ЕМБГ, не претставува доволен доказ за лична идентификација на тужителот, па тужбата кон која тужителот како физичко лице не приложил доказ за лична идентификација, односно фотокопија од лична карта или патна исправа, е неуредна во смисла на чл.101 ст.1 од ЗПП.

Образложение:

Согласно чл.98 ст.3 од ЗПП, поднесоците мораат да бидат разбирливи и мораат да го содржат сето она што е потребно за да може да се постапи по нив. Тие особено треба да содржат означување на судот, име и презиме поткрепени со доказ за лична идентификација, живеалиште, односно престојувалиште на странките, односно фирмата и седиштето на правното лице запишани во централниот регистар на Република Македонија или друг регистар поткрепени со доказ од соодветниот регистар, нивните законски застапници и полномошници, ако ги имаат, предмет на спорот, вредноста на спорот, содржина на изјавата и потпис на подносителот, односно електронски потпис, е-меил адреса и контакт телефон.

Во конкретниот случај како тужител се јавува физичко лице, а тужбата е поднесена од страна на полномошник-адвокат, а не содржи доказ за лична идентификација на тужителот, односно кон истата не е приложена фотокопија од лична карта или патна исправа на тужителот како доказ за негова лична идентификација. Фактот што тужителот во уплатницата за платена судска такса го навел својот ЕМБГ не претставува доволен доказ за лична идентификација на тужителот. Бидејќи вака поднесената тужба не содржи се што е потребно за да може да се постапи по неа, согласно чл.98 ст.3 од ЗПП, истата е неуредна, па треба да се постапува согласно чл.101 од ЗПП.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.666/2013)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

10. Нема пресудена работа, во ситуација кога првостепениот суд претходно го одбил тужбеното барање на тужителот бидејќи до завршување на расправата истото не било пристигнато. Правосилноста на одлуката во делот на одбиеното тужбено барање не претставува пречка за истото да се одлучува во нова постапка, откако таквото барање пристигнало.

Образложение:

Со пресудата на Основниот суд во Битола, првостепениот суд делумно го усвоил тужбеното барање на тужителот за износ од 30.864,00 денари со соодветна законска казнена камата, а за разликата од досудениот износ до бараниот износ од 59.384,00 денари го одбил барањето како неосновано, со образложние дека како причина за одбивање на барањето меѓу другото е и фактот што тужителот не можел да бара на име надомест на штета износ кој сеуште го немал исплатено со соодветна казнена камата.

Со новата тужба тужителот од тужениот по основ надомест на штета барал износ од 25.064,00 денари а кој што износ тужителот го имал платено после завршувањето на погоре наведениот спор.

Во една ваква состојба, кога судот го одбил тужбеното барање на тужителот бидејќи до завршување на расправата по тој спор барањето уште не било пристигнато, правосилноста на одлуката во делот со кој е одбиено тужбеното барање не е пречка за истото, сега веќе пристигнато побарување, да се одлучува во нова парница. Ова и од причини што фактите кои настанале подоцна и кои не биле изнесени во претходната постапка не се опфатени со правосилноста. Новонастанатите факти супстанцираат нова состојба во односите меѓу странките која не е идентична со поранешната фактичка состојба, така што тие се основа за поведување на нова парница меѓу странките.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.2365/2012)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

§

11. Правилно постапил првостепениот суд кога ја отфрлил како недозволена жалбата на дел од учесниците во постапката за

расправање на оставината, изјавена против решението на судот со кое е потврдено решението на нотарот, а одбиен е приговорот против ваквото решение.

Образложение:

Првостепениот суд со решение ја одбил жалбата на дел од учесниците во оставинката постапка како недозволена, ценејќи дека со претходно донесеното решение О.бр.01-3/2013 од 19.04.2013 година, постапувајќи по приговорот на учесниците поднесен против решението на Нотар Петар Силјанов од Битола О.бр.866/12-УДР.бр.94/12 од 11.01.2013 година, истиот го одбил како неоснован, а решението на нотарот го потврдил. Со оглед дека по изјавениот приговор на решението од Нотарот истото било потврдено, првостепениот суд применувајќи го член 128 од ЗВП, сметал дека жалбата на жалителите е недозволена, заради што и претходно не им дал право на жалба на решението О.бр.01-3/2013 од 19.04.2013 година. Согласно член 128 став 2 од ЗВП, одлучувајќи по приговорот против решението кое го донел нотарот, судот може во целост или делумно решението да го потврди или да го укине. Според став 3 од истиот член кога судот решението делумно ќе го укине или делумно ќе го потврди, самиот ќе одлучи за укинатиот дел на решението. Во наредниот став 4 на член 128, стои дека против решението на судот со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато, дозволена е жалба во рок од 8 дена од доставувањето на првостепеното решение. Од анализата на овие законски одредби произлегува дека законодавецот правото на жалба го дозволил само доколку првостепениот суд делумно или целосно го укине решението на нотарот, во кој случај за укинатиот дел на решението самиот одлучува. Ваквото изрично предвидување на правото на жалба само кога делумно или целосно се укинува решението на нотарот, доколку се примени толкувањето *argumentum a contrario* значи дека во случај кога решението на нотарот се потврдува жалба не е дозволена. Иако во цитираната законска одредба не е наведено дека против решението на судот со кое се потврдува решението на нотарот по повод изјавен приговор од член 127 од ЗВП, не е дозволена жалба, нејзината недозволеност произлегува од одредбата на член 128 став 4 од ЗВП, бидејќи доколку била дозволена жалба против сите решенија кои се носат од страна на првостепениот суд во постапката кога истиот одлучува по приговор на решението од нотар, тогаш не е потребно да постои одредбата од член 128 став 4, односно да се прави разлика во дозволеноста на правото на жалба на решенијата кога е во прашање делумно или целосно укинување на решението на нотарот, па тогаш во секој случај би се применувал член 22 од ЗВП според кој против решението донесено во прв степен дозволена е жалба до повисокиот суд.

(Апелационен суд Битола Гж. 1932/13)

Судија,
Жаклина Доведен

§

12. Фактичкото владение на оставината од страна на еден од наследниците во смисла на чл.32 ст.2 од ЗСДСП не може да претставува основ за надомест на штета односно за стекнување без основ, за остатаните наследници кои не ја владеат оставината, а кои претходно не побарале предавање на оставината во совладение или регулирање на начинот на користење на истата.

Образложение:

Тужителите со поднеснета тужба побараа да задолжат тужените да им платат на име надомест за користење - стекнување без основ на 2/3 идеален дел од недвижниот имот-куќа со двор, која е нивна сопственост по основ на наследство од нивниот правен претходник, вкупен износ од 483.6743,00 денари.

Тужителите не докажаа со сигурност дека тужените ги спречиле тужителите во остварувањето на нивното право на совладение на оставината на покојниот и дека неосновано го смеќавале нивното совладение врз истата. Во конкретниот случај е поведена постапка за физичка делба на предметната куќа која не е завршена, па се додека помеѓу наследниците не е договорен начинот на користењето на предметната куќа, овој суд смета дека сите наследници, како сосопственици, имаат право на совладение на целата оставина на оставителот во смисла на чл.32 ст.2 од ЗСДСП. Поради наведеното, фактичкото владение на оставината од страна на еден од наследниците не може да претставува основ за надомест на штета за остатаните наследници кои не ја владеат оставината, а кои претходно не побарале предавање на оставината во совладение или регулирање на начинот на користење на истата.

(Апелационен суд Битола - ГЖ бр.1073/2014)

Помлад судски соработник,

Петар Чаловски

§

13. Неосновано е барањето за утврдување на минимум средства врз кои не може да се спроведе извршување за наплата на парично побарување на доверителите во смисла на чл.211 од ЗИ, во ситуација кога како должник се јавува правно лице кое не е наведено во чл.211 од Законот за извршување.

Образложение:

Од страна на должникот-основно училиште, до првостепениот суд беше поднесено барање за утврдување на минимум средства врз кои не може да се спроведе извршување за наплата на парично побарување на доверителите во смисла на чл.211 од ЗИ.

Бидејќи во случајот како должник се јавува основно училиште, кое како правно лице е формирано согласно Законот за основното образование, овој суд смета дека во конкретниот случај не се исполнети условите за примена на одредбите на чл.211 од ЗИ.

(Апелационен суд Битола - ГЖ 610/14)

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

2.2. Трговски спорови

1.Извршителот нема право на надомест на штета по основ на склучени полиси за осигурување од одговорност на извршители, доколку извршната постапка или делови од истата ги спроведуваат спротивно на одредбите од Законот за извршување.

Образложение:

Со побиваната пресуда е одбиено како неосновано тужбеното барање на тужителот – извршител, да се задолжи тужениот како Друштво за осигурување, да му исплати на име надомест на штета по основ на склучени полиси за осигурување од одговорност на извршителии износ од 351.147,50 ден. со соодветна законска казнена камата.

Апелациониот суд во Битола ја потврди ваквата пресуда и прифати дека врз основа на фактите кои ги прифатил, првостепениот суд правилно го примени материјалното право кога го одби тужбеното барање како неосновано. Истото од причини што, во првостепената постапка било утврдено дека извршителот постапил спротивно на Законот за извршување, така што според Посебните услови за осигурување содржани во чл.5 точка 4, од осигурување се исклучуваат штети кои се предизвикани во случај на водење на постапки спротивни на одредбите на Законот за извршување.

Со оглед на тоа што тужителката како извршител постапила спротивно на одредбите на Законот за извршување, бидејќи не го почитувала законскиот ред на намирување на доверителите, причинила штета која според Посебните услови е исклучена од осигурување, заради што тужбеното барање е одбиено како неосновано. Тужителката,

со потпишување на договорот за осигурување, била запозната со содржината на Општите услови за осигурување од одговорност и Посебните услови од осигурување од одговорност на извршителите, што значи дека ги прифатила посебните услови и се согласила со истите.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.118/13. Од 08.04.2013 година.)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

2.Нема основ за примена на чл.28 од Законот за трговски друштва, за одговорност на содружникот за обврските на друштвото, во случај кога друштвото се стекнало без основ со одреден паричен износ. Во случај на стекнување без основ, не се применува институтот солидарна одговорност, туку се испитува и утврдува кој е стекнувач и во кој дел.

Образложение:

Со обжалената пресуда, првостепениот суд делумно го усвоил тужбеното барање и го задолжил првотужениот – Друштво со ограничена одговорност, да му го врати на тужителот стекнатото без основ со соодветна законска казнена камата. Одбиено е како неосновано тужбеното барање да се задолжи второтужениот како содружник солидарно со првотужениот да му го врати на тужителот стекнатото без основ.

Апелциониот суд ја потврдил ваквата пресуда.

Првилен е ставот на првостепениот суд дека е неосновано тужбеното барање спрема второтужениот- содружникот, од причина што целокупниот износ во постапка за извршување по првосилна пресуда која подоцна со пресуда на Врховниот суд била преиначена и било одбиено тужбеното барање, го наплатил првотужениот. Средствата кои тужителот бара да му бидат вратени бидејќи отпаднал основот - правосилната пресуда, се пренесени на жиро сметката на првотужениот и нема доказ дека второтужениот ги подигнал овие средства. Второтужениот не се стекнал со никаков износ, за да има основ за примена на чл.199 од Законот за облигациони односи, нити пак се докажа дека постапувал спротивно на одредбите од чл.28 од Законот за трговски друштва, за да одговара за обврските на друштвото. Од друга страна второтужениот бил само еден од содружниците на друштвото со ограничена одговорност, па фактот што второтужениот по спроведена постапка за ликвидација се стекнал со два деловни простори е од ирелевантно значење за обврската за враќање на стекнатото без основ.

Според ставот на Врховниот суд во постапката по ревизија во истиот предмет, искажан во пресудата РЕВ.1 бр.9/2013 од 18.12.2013 година, во конкретниот случај нема основ за солидарна одговорност туку е потребно тужителот да докаже кој е стекнувач и во кој дел, па да се бара враќање на стекнатото без основ.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.905/12 од 22.11.2012 година.)

(Пресуда на Врховниот суд на РМ, РЕВ.1 бр.9/2013 од 18.12.2013 година)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

3.Нема основ за примена на одредбите од Законот за облигациони односи за ништовност на договорите, во спор заведен по тужба за побивање на правни дејствија на стечаен должник. Законот за стечај содржи *lex specialis* одредби за побивање на правните дејствија на стечајниот должник.

Образложение:

По тужба на тужителот за побивање на правна работа, првостепениот суд го усвоил тужбеното барање и утврдил дека нотарскиот акт со кој било засновано заложно право – хипотека на недвижен имот на стечајниот должник – сега тужител, во корист на банката давател на кредит, за долг на второтужениот – корисник на кредит, е без правно дејство спрема стечајната маса на тужителот како стечаен должник и тие недвижности се внесуваат во стечајната маса, без хипотека во полза на банката.

Апелациониот суд во Битола ја потврдил ваквата пресуда.

Против пресудата на Апелациониот суд Битола е поднесена и ревизија од страна на првотужениот, која е одбиена како неоснована.

Прифатен е како правилен ставот на првостепениот суд дека согласно член 141 став1 т.1 и став 2, член 142 став 1 т.2 и член 148 од Законот за стечај, со склучениот нотарски акт доверителите непосредно се оштетуваат, од една страна, а од друга страна истиот бил склучен по поднесување на предлогот за отворање на стечајна постапка над стечајниот должник. Утврдено е дека тужените знаеле односно морале да знаат дека постои неспособност за плаќање на стечајниот должник – тужителот на денот на склучувањето на нотарскиот акт. Истото е утврдено заради фактот што тужените присуствувале на рочишта за испитување на условите за отворање на стечајна постапка.

Правилно бил утврден и суштествениот факт, дека правната работа била преземена во период после поднесена пријава за отворање на стечајна постапка, а тужените знаеле за финансиската состојба на тужителот и за неспособноста за плаќање, со што биле исполнети условите од чл.142 од Законот за стечај, кој се применува во предметната стечајна постапка.

Исто така, правилно е применета одредбата на чл.98 од Законот за стечај, според која ако стечајниот доверител во текот на последните 90 дена пред поднесување на предлогот за донесување на стечајна постапка или после тоа со судско извршување или со обезбедување стекне некое различно или слично право над имотот на должникот што влегува во стечајната маса, тоа право со отворањето на стечајната постапка престанува.

Правилно е прифатено од страна на првостепениот суд дека во конкретниот случај нема мешање на правните институти ништовност и побивање на правни дејствија на стечајниот должник. Одредбите на Законот за облигациони односи, за ништавност на договори не се применуваат во ваков вид спорови, бидејќи Законот за стечај во своите одредби предвидува законски услови под кои може да се поднесе тужба за побивање на должничково правно дејствие, рокови за нејзино поднесување, како и поинакви правни последици од побивањето од оние кои произлегуваат од ништовноста на договорите во облигационото право.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.1161/11 од 10.07.2012 година)

(Пресуда на Врховниот суд на РМ, РЕВ.1 бр.34/2013 од 06.02.2014 година.)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

4.Тужителот има право со тужба за стекнување без основ, да бара од тужениот, да го врати износот кој тужителот доброволно му го исплатил по основ на правосилна судска пресуда, во ситуација кога пресудата е укината со решение на Врховниот суд на РМ и предметот вратен на повторно одлучување, а при повторното одлучување правосилно е одбиено тужбеното барање. Во ваков случај, не е од значење фактот што тужителот го пропуштил рокот од чл.78 од Законот за извршување, за поднесување на предлог за противизвршување.

Образложение:

Со првостепената пресуда, делумно е усвоено тужбеното барање и задолжен е тужениот на му го плати на тужителот износот стекнат без

основ, со соодветна законска казнена камата сметано од денот на поднесувањето на тужбата.

Апелациониот суд во Битола ја потврдил ваквата пресуда.

Прифатено е дека е правилно применто материјалното право, односно оредбите од чл.199 и чл.203 од Законот за облигацините односи, од причини што е утврдено дека тужителот на тужениот, доборноволно без претходна постапка иа извршување му го исплатил главниот долг, пресметната камата и трошоци по правосилна пресуда претходно донесена.

Првостепената и второстепената пресуда со кои тужителот бил задолжен да го плати долгот со камата, како и парничните трошоци, била укината со решение на Врховниот суд на РМ, а при повторното одлучување тужбеното барање на тужителот е одбиено како неосновано.

Бидејќи правниот основ врз основа на кој тужениот ги наплатил паричните средства од тужителот отпаднал и правилно е одлучено кога тужениот е задолжен да му ги исплати на тужителот паричните средства стекнати без основ.

Во случајот нема основ за примена на чл.78 од Законот за извршување, односно да се поднесе предлог за противизвршување, од причина што не се водела постапка за извршување за присилна наплата на побарувањето на тужениот спрема тужителот.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.1362/11 од 10.04.2012 година)

(Пресуда на Врховниот суд на РМ, РЕВ.1 бр.166/2012 од 25.09.2013 година.)

Судија,
Татјана Суслеска

§

5. Не постои правен интерес за поднесување на жалба против пресуда со која е усвоено тужбеното барање на жалителот како тужител и е утврдено различно право – право на одвоено намирување на утврденото парично побарување од заложените недвижности сопственост на стечајниот должник.

Образложение:

Со првостепената пресуда, усвоено е тужбеното барање на тужителот и утврдено е различно право – право на одвоено намирување

на утврденото побарување на тужителот од заложен предмет сопственост на тужениот како стечаен должник.

Тужителот поднесол жалба против ваквата пресуда, при што се жалел на дадените причини за донесената пресуда. Апелациониот суд во Битола со решение ја отфрлил жалбата како недозволена, согласно чл.347 ст.3 од ЗПП, како и чл.356 од истиот Закон.

Утврдено е дека не постои правен интерес за побивање на ваквата пресуда, бидејќи во целост е уваженото тужбеното барање на тужителот.

Со решение на Врховниот суд на РМ е прифатен ваквиот став на Апелационен суд Битола, па ревизијата е одбиена како неоснована.

(Решение на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.1037/11 од 07.12.2011 година)

Решение на Врховниот суд на РМ, РЕВ.1 бр.50/2012 од 05.06.2013 година.)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

6. Не доведува до никаква форма на конкуренција, нити претставува повреда на правото на заштитената трговска марка на тужителот, дејствието на тужениот кој купил и увезува тракторски гуми со аплициран знак на производителот, кој го употребил во стоковиот промет регистрираното име на фирмата и го аплицирал како знак на својот производ – тракторски гуми.

Образложение:

Со првостепената пресуда е усвоено тужбеното барање на тужителот и утврдено е дека стоката која се содржи од 900 парчиња земјоделски односно тракторски гуми – внатрешни и надворешни, во заедничка амбалажа со ознака „Фирстоне“, која тужениот ја пријавил за увоз во Република Македонија пред Царинската испостава Битола, содржи ознака која ги повредува правата од индустриска сопственост на трговската марка на тужителот „Фирестоне“, па согласно чл.11 од Законот за царински мерки за заштита на право од индустриска сопственост од царински надзор, одредил стоката да се уништи и пресудата да се објави во дневен весник „Вечер“ и на вечерниот дневник на Националната МТВ Телевизија на трошок на тужениот.

Апелациониот суд Битола, жалбата на тужениот ја уважил и пресудата на Основниот суд ја преиначил, на начин што го одбил како неосновано тужбеното барање, наоѓајќи притоа дека согласно чл.207 од Законот за индустриска сопственост, а в.в. со чл.175 ст.1 и 2 и чл.211 од

истиот закон, заштитената трговска марка на зборот „Фирестоне“ и употребеното регистрирано име „Фирстоне“ на кинеската компанија во судскиот регистар во Кина и неговото аплицирање на својот производ тракторски гуми, кој знак претставува име на кинеската фирма која ги произведувала тие тракторски гуми кои ги увезува тужениот, не доведува до никаква форма на конкуренција.

Второстепениот суд заклучил дека тужителот како носител на трговска марка, во смисла на чл.207 од Законот за индустриска сопственост, нема право да му забрани на тужениот употреба во стоковниот промет на своето регистрирано име на фирмата и негова апликација на неговиот производ. Според тоа, во случајот нема повреда на правото на индустриска сопственост.

Ваквиот правен заклучок на второстепениот суд, е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ, кој оцени дека правилно е применето материјалното право од страна на второстепениот суд.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.19/11 од 06.06.2011 година)

(Пресуда на Врховниот суд на РМ, РЕВ.1 бр.217/2011 од 07.11.2012 година.)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

7.Со тоа што тужениот во предложената мултилатерална компензација не наведува кои обврски спрема тужителот ги затвора, а тужителот не ја прифатил нити ја прокнижил во своето книговодство ваквата компензација, истата нема значење, нити е основ за престанување на обврската на тужениот спрема тужителот.

Образложение :

Првостепениот суд со пресуда го усвоил приговорот поднесен од тужениот против платниот налог и го укинал платниот налог усвоен со решение на Основниот суд, а со истата пресуда го усвоил тужбеното барање и го задолжил на тужителот да му го исплати главниот долг со соодветна законска казнена камата.

Апелациониот суд во Битола, жалбата ја одбил како неоснована, а првостепената пресуда ја потврдил во целост.

Притоа, второстепениот суд прифатил дека правилно е применето материјалното право и одредбата на чл.251 од ЗОО, кога е прифатено дека тужениот има долг кон тужителот кој што не е платен до денот на пресудувањето. Правилно е постапено кога не се прифатени наводите на тужениот дека долгот е платен со компензација и предложената како

доказ мултилатерална компензација склучена помеѓу повеќе субјекти, со која тужениот се обидува да докаже дека го затворил долгот спрема тужителот по пат на пребивање на меѓусебни побарувања.

Во случајов, немало основ за примена на чл.325 од Законот за облигациони односи, бидејќи тужениот во својот предлог за мултилатерална компензација немал наведено кои обврски спрема тужителот ги затвора, а во вештачењето е утврдено дека се работи за нецелосна и несоодветна на закон оформена и реализирана мултилатерална компензација и нема доказ дека сумата е реализирана меѓу учесниците на компензацијата. Дотолку повеќе што тужителот, во предложената како доказ мултилатерална компензација, назначил дека врши пребивање на побарување спрема тужениот по фактури кои не се предмет на тужбеното барање.

Ваквиот правен заклучок на Апелациониот суд Битола е прифатен од страна на Врховниот суд на РМ во пресудата РЕВ.1 бр.359/12 од 18.12.2013 година.

(Пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.652/12 од 12.07.2012 година)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

8. Доверителот нема активна легитимација за поднесување на тужба за надомест на штета против поранешни акционери и содружници, по спроведена и заклучена стечајна постапка спрема друштвото - должник. Само стечајниот управник во текот на стечајната постапка, до нејзиното заклучување, може да поднесува тужба за надомест на штета.

Образложение

Основниот суд во Битола, го одбил тужбеното барање на тужителот – доверител, со кое барал да се задолжи тужениот – акционер на трговското друштво должник, спрема кој претходно се водела стечајна постапка како солидарно и неограничено одговорен за штетата што му ја причинил на тужителот, да му ја надомести штетата со соодветна законска казнена камата

Апелациониот суд Битола, ја потврдил ваквата пресуда, одбивајќи ја жалбата како неоснована.

Апелациониот суд прифатил дека, врз основа на правилно утврдена фактичка состојба, правилно е применето материјалното право, пооточно одредбите на Законот за стечај.

Утврдено е дека со правосилна пресуда е задолжен тужениот во таа постапка, сега стечаен должник, да му исплати на тужителот – сега

доверител во стечајна постапка, по основ на долг, определен паричен износ. Овој износ тужителот го пријавил во стечајната постапка која се водела према должникот каде му е признато и утврдено паричното побарување по основ долг, заедно со трошоците и законска камата.

Предметниот спор бил заведен по тужба на доверителот сега тужител, против тужениот како акционер кај должникот спрема кој се водела стечајната постапка, со барање да се утврди посебна одговорност на тужениот како акционер кај должникот, согласно чл.28 од Законот за трговски друштва, па истиот да биде задолжен да му ја надомести штетата на тужителот кој не успеал во стечајната постапка да си го намира своето побарување.

Со правилна примена на одредбите од чл.150 од Законот за стечај, одбиено е тужбеното барање како неосновано.

Апелациониот суд смета дека правилно е применето материјалното право од страна на првостепениот суд, бидејќи оаа законска одредба предвидува дека надомест на штетата која ја претрпеле стечајните доверители заради намалување на имотот што влегува во стечајната маса пред или по отворањето на стечајната постока (заедничка штета) во текот на заедничката постапка може да бара само стечајниот управник. Според тоа, тужителот како доверител нема активна легитимација за истакнување на побарување за надомест на штета во фаза после спроведена и заклучена стечајна постапка.

Во конкретниот случај, не може да најде примена одредбата на чл.28 ст.2 од Законот за трговските друштва, од причина што посебната одговорност на содружниците односно акционерите на трговското друштво може да се утврдува додека друштвото е сеуште активно, односно пред отворањето на стечајната постапка, а не кога истата е отворена и веќе спроведена. После заклучувањето на стечајната постапка доверителот како тужител нема овластување самостојно да поднесува тужба за надомест на штета која заеднички ја претрпел заедно со останатите стечајни доверители. Со бришењето на друштвото, содружниците, односно акционерите, го губат статусот акционер односно содружник и со заклучувањето на стечајната постапка нивната одговорност престанува.

Од друга страна, нема доказ дека одредени преземени дејствија на тужениот се директна причина за исполнување на условите за стечај спрема должникот, нити пак е докажана посебна одговорност на тужениот согласно чл.28 од Законот за трговски друштва.

Ваквиот правен заклучок на Апелациониот суд Битола е прифатен со пресуда на Врховниот суд на РМ Рев.1.бр.335/2013 од 20.02.2014 година.

(Пресуда на Апелационен суд Битола ТСЖ бр.12/13 од 15.07.2013 година)

Судија,
Татјана Сусулеска

§

9. Согласно чл.82 од Законот за здружение на граѓани и фондации, имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани, добиени на користење од страна на поранешните општествено политички заедници и самоуправни интересни заедници, се државна сопственост.

Објектите изградени со тие средства, исто така се сопственост на Република Македонија.

Обр а л о ж е н и е:

Во текот на постапката пред првостепениот суд, правилно било утврдено дека тужените Сојуз за грижи и воспитување на деца на Град Скопје и Сојуз за грижи и воспитување на деца на Република Македонија како општествени организации, биле општествено правни лица кои што изградиле објекти со средства добиени од страна на поранешните општествено политички и самоуправни интересни заедници во форма на донации.

Согласно чл.82 од Законот за здружение на граѓани и фондации, имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани, добиени на користење од страна на поранешните општествено политички заедници и самоуправни интересни заедници, се државна сопственост.

Во периодот кога се изградени објектите, тужените не обавувале стопанска дејност и немале и не можеле да имаат сопствени приходи, бидејќи во периодот од 1958 до 1967 година од буџетите на Република Македонија биле издвојувани средства на име на дотации за тужените. Според тоа, тужените не можеле да се стекнат со право на сопственост на имотот кој бил општествена сопственост, согласно чл.16 ст.1 од Законот за општествени организации и Здруженија на граѓани. Тужените имале право на користење на општествените средства, бидејќи биле општествено правни лица, а не граѓанско правни лице.

(Вакиот правен заклучок е искажан од Врховниот суд на РМ, во пресудата РЕВ.1бр.282/12 од 30.11.2013 година, со која е преиначена пресудата на Апелациониот суд Битола)

Судија,
Татјана Сусулеска

2.3. Работни спорови

1.Новогодишниот надоместок по Колективниот Договор за комунални дејности и тринаесетта плата по Законот за работни односи не може да се поистоветат бидејќи станува збор за различни основи. Тринаесетта плата по Законот за работни односи е предвидена во член 105 од ЗРО и е во глава VIII плаќање на работата , а новогодишниот надоместок во Колективниот Договор на ниво на работодавач е во главата надоместување на трошоци поврзани со работата.

Образложение:

Тужителот има поднесено тужба со која бара од тужениот да му исплати новогодишен надоместок за 2009 и 2010 година. Со пресуда РО-100/13 од 13.06.2013 година усвоено е тужбеното барање на тужителот. Ваквата пресуда е потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола РОЖ.бр.486/13. Тужениот ЈКП Комуналец Прилеп во жалбата има наведено дека тужениот нема обврска на тужителот да му исплати новогодишен надоместок бидејќи нивниот Колективен Договор не е усогласен со член 105 од Законот за работните односи. Ваквите жалбени наводи Апелациониот суд не ги прифати од следните причини.

Во член 105 од Законот за работните односи е предвидено дека работодавачот може на работникот да му исплати тринаесетта плата доколку работодавачот има можност да ја исплати. Во член 81 од КД на ниво на работодавач е предвидено дека работникот има право на новогодишен надоместок во висина од најмалце 60 % од основицата, а основица за пресметување на ваквиот надоместок е просечната месечна плата во Републиката исплатена во претходните три месеци пред стекнување на правото . Со пресуда РОЖбр.486/13 од 04.10.2013 година потврдена е пресудата на првостепениот суд со образложение дека новогодишниот надоместок по КД на ниво на работодавач и тринаесетта плата по ЗРО не можат да се поистоветат бидејќи станува збор за различни основи. Тринаесетта плата по член 105 од ЗРО е во главата VIII плаќање на работата , а новогодишниот надоместок по КД е во главата трошоци поврзани со работата.

(РО.бр.100/13 од 13.06.2013 година на Основен суд Прилеп РОЖ.бр.486/13 од 04.10.2013 година)

Судија,
Петкана Јадровска

2.4. Одлуки по жалби против решенија ППНИ

1. Известувањето од извршителот до должникот во смисла на чл.244 ст.2 од ЗИ не претставува извршно дејствие со кое се направени неправилности при извршувањето.

Образложение:

Согласно чл.240 од ЗИ, доверителите што започнале постапка за извршување пред судовите до 26 мај 2006 година и по кое е донесено правосилно решение за извршување во судот се должни во рок од 6 месеци од денот на примената на овој закон да поднесат изјава до судот пред кој се води извршната постапка на кој извршител да се достави предметот и во кој обем е намирено побарувањето за да може извршителот да го продолжи извршувањето. Согласно чл.1 од Законот за измени и дополнување на ЗИ, рокот во кој што доверителите се должни да поднесат изјава до судот за тоа, на кој извршител да се достави предметот е продолжен до 31.12.2011 година. Во случајов, видно од списите на предметот доверителот на ден 27.12.2011 година поднел изјава за пренос на конкретниов извршен предмет кај извршителот Владо Стеваноски, па со донесувањето на Заклучокот И.бр.11502/05 од 01.02.2012 година на Основниот суд во Прилеп не е сторена никаква неправилност во извршувањето.

Согласно чл.244 ст.2 од ЗИ, по приемот на предметот извршителот е должен да го извести должникот дека извршувањето започнато пред судот продолжува кај извршителот.

Согласно чл.40 ст.1 алинеја 3 од ЗИ извршителот врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа.

Ваквото известување по својата суштина претставува само известување за извршен трансфер на предметот од дотогашната надлежност на Основниот суд во надлежност на определениот извршител, но не значи дејствие на извршителот насочено во спроведување на извршувањето, заради што правилно првостепениот суд го одбил приговорот на третото лице, како неоснован. Дури во натамошниот тек на извршувањето, кога од извршителот ќе бидат превземани дејствија насочени кон наплата на побарувањето, третото лице евентуално би можело да истакнува приговори за неправилности при извршувањето во смисла на истакнатите со овој приговор.

(Решение на Апелациониот суд Битола ГЖ.бр. 190/13 од 28.01.2013 година.)

Судски соработник,
Соња Каранфиловска Тукиќ

§

2. Неоснованоста на потврдата за извршност, ставена на извршната исправа, се цени и за неа се одлучува во постапка за укинување на клаузулата на извршност на извршната исправа, а не во постапка по приговор за неправилности при спроведување на извршувањето.

Образложение:

Согласно член 12 став 2 и 3 од ЗИ, потврда за извршност дава судот, односно органот кој одлучувал за побарувањето во прв степен, а неоснованата потврда за извршност со решение ќе ја укине истиот суд, односно орган по предлог или по службена должност.

Од оваа одредба произлегува дека за неоснованоста на потврдата за извршност на извршната исправа се одлучува во посебна постапка за укинување на таквата потврда за извршност која постапка се води по предлог на странка или по службена должност, која постапка се води пред истиот суд, односно орган кој ја донел одлуката во прв степен.

Според тоа нема никаков основ во постапката по приговор за неправилности при спроведување на извршувањето да се цени основаноста, односно неоснованоста на потврдата за извршност на извршната исправа и да се носи одлука во врска со тоа.

(Решение на Апелационен суд Битола ТСЖ.бр.968/13.)

Судија ,
Бошко Богдановски

§

3. Фактот што третото лице е сопственик на објектите кои се наоѓаат на земјиштето сопственост на должникот, не претставува пречка за спроведување на извршувањето врз недвижноста сопственост на должникот. Сите права кои третото лице ги има врз основа на сопственоста на објектите, истото може да ги остварува према сопственикот на земјиштето без оглед дали сопственик на земјиштето е должникот или друго лице кое законски ќе го стекне таквото право на сопственост во соодветна постапка.

Образложение:

Согласно чл.24 од Законот за извршување, предмет на извршување заради намиравање на прично побарување може да биде секој должников предмет или имотно право, што со Закон не се изземени

од извршување, односно доколку извршувањето врз нив не е ограничено со Закон. Согласно чл.5 од Законот за градежно земјиште, на градежното земјиште може да се стекнува право на сопственост и други стварни права, определени со овој или друг Закон.

Од овие одредби несомнено произлегува дека предмет на извршување може да биде секој должников предмет или имотно право кои не се изземени од извршување и не постои ограничување на извршувањето врз тие предмети, што значи дека и градежното земјиште кое е сопственост на должникот може да биде предмет на извршување, без оглед што трето лице е сопственик на објектите изградени на тоа земјиште.

Ова од причини што градежното земјиште како предмет на извршување, не е изземено од извршување и врз истото не е ограничено извршувањето со Закон, а сите права кои третото лице ги има врз основа на сопственоста на објектите, може да ги остварува према сопственикот на земјиштето без оглед дали сопственик на истото е должникот или друго лице кое во соодветна постапка ќе го стекне правото на сопственост врз тоа земјиште. Што значи дека со спроведувањето на извршувањето, третото лице не ги губи правата врз земјиштето, а кои права му припаѓаат по основ на сопственост на објектите изградени на тоа земјиште.

(Решение на Апелационен суд Битола ТСЖ бр.132/14)

Судија,
Бошко Богдановски

§

4. Неоснован е приговорот на должникот дека извршувањето не може да се спроведе врз недвижност која должникот со незаверен договор ја отуѓил на трето лице, ако истата недвижност во катастарската евиденција се води на име на должникот.

Образложение:

Правното дело со кое се стекнува сопственост на недвижност треба да биде составено во писмена форма, односно потписите на договорните страни треба да бидат заверени кај нотар како што предвидува член 443 од Законот за облигациони односи. Тоа понатаму значи дека ако потписите не бидат заверени кај нотар, ваквиот договор важи само меѓу странките и не може да служи како основ за упис на правото на сопственост во јавните катастарски книги, како што предвидува член 148 од ЗСДСП.

Од друга страна пак, согласно член 148 став 1 од истиот закон, право на сопственост на недвижност врз основа на правно дело, се

стежкнува со запишување во јавната книга за запишување на правата на недвижностите или на друг соодветен начин определен со закон.

Од содржината на оваа одредба произлегува дека право на сопственост на недвижност врз основа на правно дело се стекнува со запишување во јавната книга за запишување на недвижностите. Кога едно лице со полноважно правно дело купило недвижност од нејзин сопственик, па дури и тоа правно дело е заверено кај нотар, стекнувачот со тоа не станал нејзин сопственик па и кога му е предадена во владение. Сопственик и натаму останал претходникот кој ја отуѓил, бидејќи тој и натаму е запишан како таков во катастарот на недвижностите.

Ако се има предвид дека во конкретниот случај предметните станови согласно катастарската евиденција се сопственост на должникот правилно првостепениот суд приговорот на должникот против неправилности на Налогот за извршување го одби како неоснован.

(Решение на Апелациониот суд Битола Тсж бр.1062/13)

Судски соработник,
Александра Ристевска

§

5. Дозволена е примена на одредбите од чл.325 и чл.326 од ЗОО, односно компензација и во постапката за извршување, доколку должникот достави кон приговорот за компензација, доказ за пристигнато истородно побарување спрема доверителот.

Образложение:

Со решение на Претседателот на Основниот суд приговорот поднесен од должникот против неправилности во постапката за извршување е одбиен како неоснован, а налогот за извршување е оставен во сила.

Со налогот за извршување се спроведува извршување врз основа на извршна исправа пресуда на Основен суд Битола, со која е задолжен должникот – таму тужен, да му го исплати долгот на доверителот - таму тужител.

Со писмена изјава за компензација, должникот се обратил до доверителот за да изврши пребивање на меѓусебни втасани, а не намирени побарувања врз основа на правосилна пресуда по која доверителот е задолжен да му исплати на должникот определена сума по основ долг. Со писмено известување, доверителот изјавил дека не го прифаќа пребивањето.

Должникот поднел приговор против Налогот за извршување, со образложение дека побарувањето на доверителот престанало со изјавента компензација.

Апелациониот суд во Битола, решавајќи по жалбата против решението на Претседателот на Основниот суд, го усвоил приговорот на должникот, утврдил неправилности на Налогот извршување и преземените извршни дејствија со донесување на Налогот за извршување ги ставил вон сила. Притоа, второстепениот суд смета дека, во конкретниот случај постоеле законски претспоставки за пребивање согласно чл.325 и чл.326 од ЗОО, со оглед на тоа што должникот со писмена изјава за компензација се обратил до доверителот да се изврши пребивање на меѓусебни втасани, а не намирени побарувања по основ на правосилни извршни судски одлуки.

(Решение на Апелациониот суд Битола ТСЖ.бр.35/13 од 16.01.2013 година.)

Судија,

Татјана Сусулеска

§

6. По приговор против неправилности при извршувањето од страна на извршител чие седиште не е на територијата каде се наоѓа имотот на должникот над кој се спроведува извршувањето или дел од него, надлежен да постапува е Претседателот на судот на чија територија се спроведува извршувањето или дел од него. Притоа, надлежни да постапуваат по таквите приговори се и претседателите на судовите со основна надлежност.

Образложение:

Со Решението ППНИ-614/13 од 6.09.2013 година Заменик претседателот на Основниот суд во Битола се огласил за месно ненадлежен да одлучува по приговорот на должниците, поднесен против налогот за извршување И.бр.440/13 од 12.08.2013 година на Извршител Жанета Пријевиќ од Битола, при што определил по правосилноста на решението, предметот да се отстапи на постапување на Претседателот на Основниот суд во Кичево, со образложение дека должниците се со место на живеење во Општина Кичево, а исто така и имотот над кој се спроведува извршувањето се наоѓа на територија на Основен суд во Кичево, заради што надлежен за постапување по приговорот на должниците е Претседателот на Основниот суд во Кичево.

Со ваквата одлука, Заменик претседателот на Основниот суд во Битола правилно го применил член 77 став 1 од Законот за извршување, кој јасно ја определува надлежноста на претседателот на судот кој постапува по приговорите против извршување, а тоа е оној суд на чија

територија се спроведува извршувањето или дел од него. Со оглед дека извршувањето во случајов се спроведува врз недвижен имот сопственост на должниците кој се наоѓа на територијата на Општина Кичево, односно на Основниот суд во Кичево, правилно првостепениот суд го отстапил предметот на надлежност на претседателот на овој суд. Притоа, првостепениот суд правилно определил предметот да се отстапи на надлежност на Основниот суд во Кичево, како стварно и месно надлежен, иако Основниот суд во Кичево е со основна надлежност. Ова од причини што согласно член 30 став 2 алинеја 8 од Законот за судовите, судовите со основна надлежност постапуваат во постапките за обезбедување и извршување.

Оттука, не беа прифатени и жалбените наводи дека по предметот треба да постапува Основниот суд во Гостивар како суд со проширена надлежност, во смисла на член 31 ст.2 алинеа 4 од Законот за судовите. Од друга страна не беа прифатени жалбените наводи дека налогот за извршување бил издаден од месно ненадлежен извршител, бидејќи, извршителот во конкретниот случај бил именуван за подрачјето на Основните судови во Битола и Ресен, а извршната исправа која се извршувала била донесена од нотар со седиште на подрачјето за кое е именуван извршителот.

(Апелационен суд Битола Гж.бр.3023/13)

Судија,
Судија Жаклина Доведен

§

7. Не постојат неправилности при извршувањето во смисла на чл. 87 ст.2 од ЗИ во ситуација кога извршителот при составување на Записник за попис и процена на подвижни предмети, попишал и предмети кои ги затекнал во просториите на должникот. Во ситуација кога третото лице нема да докаже дека има фактичка власт врз подвижните предмети, извршителот не сторил неправилности при составување на записникот за попис и процена на подвижните предмети, кога ваквите предмети ги затекнал кај должникот и ги попишал.

Образложение:

Првостепениот суд со побиваното решение најде дека приговорот на должникот за неправилности при извршувањето е основан од причини што, со записникот за попис и процена на подвижни предмети биле попишани и предмети кои со договор за закуп на објекти и основни средства, склучен помеѓу должникот како закуподавач трето лице како закупец, биле предадени во владение на закупецот и тоа со денот на

потпишувањето на договорот, меѓутоа и покрај тоа што при спроведувањето на пописот од страна на претставникот на должникот било изјавено дека горе наведените машини се во функција и се од голема вредност, како и тоа дека истите се дадени под закуп на трето лице, по наоѓање на првостепениот суд, извршителот постапил спротивно на на чл.87 ст.2 и чл.88 ст.2 од ЗИ и истите ги попишал, со што сторил неправилности при извршувањето.

Меѓутоа, со оглед на тоа што извршителот во конкретниот случај при спроведувањето на предметното извршно дејствие, ги попишал и посочените предмети, а кои предмети ги затекнал во просториите на должникот, овој суд смета дека од приложените докази не произлегува дека третото лице го имало владението врз посочените предмети, односно дека на несомнен начин го манифестираше своето фактичко владение врз предметите предмет на попишувањето, а кое нешто би претставувало услов да на извршителот му биде потребна изречно дадена согласност за попишувањето на посочените предмети од страна на третото лице. Со оглед на тоа што во конкретниот случај подвижните предмети при нивното попишување биле затекнати во просториите на должникот, по мислење на овој суд, истите можат да се попишат без согласност од лицето кое истите ги користи. Ова дотолку повеќе што, видно од Записникот за попис и процена на подвижни предмети, должникот во однос на посочените предмети приговарал дека истите се во функција и се со поголемо значење, од што произлегува дека истите сеуште се и во владение на должникот, без оглед на тоа дали трето лице ги користи истите врз основа на договор за закуп.

(Апелационен суд Битола ГЖ.бр.3000/2013 – (ППНИ))

Помлад судски соработник,
Петар Чаловски

2.5. Од работата на Граѓанскиот оддел на Апелационен суд Битола во 2013 година

2.5.1.Анализа на пресуди од Европскиот суд за човекови права во Стразбур

ДИМИТРИЈОСКИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр.3129/04)

ПРЕСУДА

Стразбур

10.10.2013

ЕСЧП утврдил дека во овој случај имало повреда на чл.6 ст.1 од Конвенцијата, односно дека должината на постапките пред

домашните судови била прекумерна и не ги задоволила критериумите за разумен рок.

Имено, постапките во конкретниот случај започнале на 14.01.1998 година, кога жалителот го доставил своето барање пред првостепениот суд за надомест поради наводен неуспех на домашните судови да одлучат по негова жалба во други постапки во кои тој барал повторно отворање на кривичен предмет против него, а завршиле на 28.05.2008 година, кога Врховниот донел конечна одлука по предметот, според шТП тие траеле десет години, четири месеци и петнаесет дена вот ри судски инстанции.

Притоа, ЕСЧП најде дека предметот не барал испитувања кои се од служена природа, а дотолку повеќе што, поднесоците на жалителот со кои го прецизирал своето барање во неколку наврати не можеле да се стават на негова штета. Од друга страна, ЕСЧП најде и тоа дека значајни одолжувања кои можеле да им се припишат на домашните судови, односно, забележува дека постапката била во застој од две години и седум месеци пред Врховниот суд, кое време не може да се смета како разумно.

ЕСЧП утврдил дека тужената треба да му плати на жалителот во рок од три месеци износ од 2.400 евра (две илјади и четиристотини евра) плус било кои такси што можат да бидат наплатени во однос на нематеријалната штета, а по однос на барањето на жалителот на име штета и тоа 450.000 евра на име материјална штета за изгубена добивка и 950.000 евра на име нематеријална штета за емотивното страдање предизвикано поради должината на постапката, не најде никаква причинска поврзаност помеѓу најдената повреда и наведената материјална штета. Меѓутоа, смета дека жалителот мора да претрпел нематеријална штета поради долготраењето на постапките, па врз правична основа, му додели сума од 2.400 евра по оваа основа.

§**АРСОВСКИ ПРОТИВ ПОРАНЕШНА ЈУГОСЛОВЕНСКА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

(Апликација бр.30206/06)

ПРЕСУДА од 15.01.2013 ГОДИНА

I Барањето на Владата во врска со наводната злоупотреба на правото на жалба(апликација) – Владата тврдела дека апликантите ја злоупотребиле тајноста на преговорите за пријателско спогодување. Во поткрепа на ова тврдење се повикала на натпис објавен во неделникот Fokus.

ЕСЧП заклучил дека немало докази дека информациите во предметниот натпис бил откриени од апликантите или од нивниот правен застапник. Всушност, во натписот не биле цитирани апликантите или нивниот застапник, ниту пак било наведено дека релевантните информации биле добиени од некој од нив. Владата не обезбедила било какви докази за да се докажело спротивното. Според тоа, претпоставките на Владата дека апликантите ги прекршиле правилата на тајност на постапката за пријателско спогодување биле непоткрепени.

II Апликантите се жалеле дека бил повреден чл.6 од ЕКЧП бидејќи тужената страна, со експропријација на парцела во корист на компанија, ги лишила од мирно уживање на својот имот. **ЕСЧП сметал дека жалбата требало да се анализира според чл.1 од Протоколот 1 кон ЕКЧП.**

A). Дали имало вмешување во правото на апликантот на мирно уживање на својот имот

ЕСЧП заклучил дека експропријацијата на предметната парцела претставувало вмешување во правото на апликантот на мирно уживање на својот имот.

Б). Дали лишувањето на имотот било оправдано

1. *под условите предвидени со закон* – во конкретниот случај, ЕСЧП заклучил дека експропријацијата била законита во рамките на значењето на чл.1 од Протокол 1

2. *од јавен интерес* – заплената на имотот на апликантите била спроведена заради легитимна цел од јавен интерес односно експлоатација на минерална вода, јавно добро во државна сопственост од кое пошироката заедница ќе имала директна употреба и бенефит.

3. *дали оспорената мерка била пропорционална* – ЕСЧП оценил дека експропријацијата на земјиштето на апликантите направило тие да носат прекумерен и несразмерен товар во споредба со целта што се сакало да се постигне. Тоа било спротивно на нивното право на мирно уживање на нивниот имот според гаранцијата со чл.1 од Протокол 1 кон ЕКЧП, поради што ЕСЧП утврдил повреда на чл.1 од Протокол 1 кон ЕКЧП.

III Оштета

ЕСЧП оценил не бил подготвен да одлучи за прашањето за материјална штета. Од тие причини тоа прашање, во целина, го одложил за подоцна.

ЕСЧП сметал дека апликантите претрпеле нематеријална штета односно стрес како резултат на непочитувањето на нивните права загарантирани со чл.1 од Протокол 1 кон ЕКЧП, поради што донел одлука за правична оштета и тоа на апликантите г-дин Стојко Арсовски и г-ѓа Верка Арсовска им доделил по 3.000 евра, а вкупен износ од 3.000 евра им доделил на наследниците на г-дин Стефан Арсовски, г-ѓа Драгица Арсова, г-ѓа Каролина Јосева и г-ѓа Калинка Стефановска, зголемен за било каков данок кој би можел да биде наплатен во врска со овој износ.

IV Трошоци – ЕСЧП го одбил барањето на апликантите за трошоци. Трошоците во домашната постапка не се однесувале директно на апликацијата поднесена пред него. ЕСЧП оценил дека апликантите ниту го специфицирале ниту пак дале доказна документација во однос на трошоците направени во постапката пред него.

V Затезна камата – да се пресематала согласно најниската каматна стапка за позајмени средства на ЕЦБ, на која требало да се додат три проценти.

§

СЛУЧАЈ БАЛАЖОСКИ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр.45117/08)

ПРЕСУДА 25.04.2013 ГОДИНА

I ЕСЧП утврдил дека имало повреда на чл.6 од ЕКЧП – ЕСЧП сметал дека контрадикторните пресуди донесени од Врховниот суд на РМ во истиот случај, во однос на неговата надлежност *ratione valoris* биле некомпатибилни со принципот на правна сигурност. Со донесувањето на различна одлука за исто прашање, во иста постапка, спротивно на своите претходно донесени одлуки, без било какво повикување на нив или образложение за спротивното, Врховниот суд на РМ во овој случај станал извор на несигурност. На таков начин тој го повредил принципот на правна сигурност, инхерентен на членот 6 ст.1 од ЕКЧП.

II Оштета – ЕСЧП не досудил правична оштета бидејќи не утврдил каузална врска помеѓу бараната оштета и утврдената повреда на чл.6 од ЕКЧП. ЕСЧП сметал дека најсоодветно би било жалителот доколку бара да му биде дозволено повторување на постапката согласно чл.400 од ЗПП од 2005 година, во која би се почитувало правото за фер судење.

III Трошоци – Со оглед дека жалителот не поднел никаков документ во поткрепа на неговите наводи за надоместок на трошоците и издатоците кои се појавиле пред домашните судови и пред ЕСЧП, ЕСЧП не му досудил надоместок по тој основ.

2.5.2. Заклучоци на седници на Граѓанскиот оддел

ЗАКЛУЧОК - 1

Врз уделот на трговското друштво, може да се спроведува извршување па од тие причини не се сторени неправилности при извршувањето, приговорот треба да се одбие како неоснован, а Налогот за извршување останува во сила.

ЗАКЛУЧОК - 2

Задолжително да се применува одредбата од член 348 ст.2 од ЗПП, согласно која првостепениот суд примерок од одговорот на жалба ќе достави во рок од три дена до жалителот.

ЗАКЛУЧОК - 3

Припадникот на безбедносните сили согласно член 13 став 2 од Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на РМ и на членовите на нивните семејства (Сл. Весник на РМ бр.2/2002 од 18.01.2002год.), има предност при запишување на Високо образовни установи без плаќање на партиципација, само на Јавните високообразовни установи основани од РМ и финансирани од Буџетот на РМ.

ЗАКЛУЧОК - 4

Определувањето на надоместокот за експропирана недвижност да биде во смисла на чл.203 од Законот за сопственост и други стварни права а в.в. со чл.33 ст.1 од Законот за експропријација, односно висината на надоместокот да претставува намалената вредност, а не пазарната вредност на недвижноста што се експропира, која се утврдува во секој конкретен случај.

ЗАКЛУЧОК - 5

Не постои одговорност на Република Македонија за надомест на штета изразена во висина на трошоците предизвикани во постапката за укинување на неосновано ставена потврда за правосилност и извршност и извршните трошоци што му биле предизвикани на тужителот, тогаш тужен, во смисла на одредбата од член 158 ст.1 од ЗОО, согласно која правно лице одговара за штета што ќе му ја причини негов орган на трето лице во вршењето или во врска со вршењето на своите функции. (Заклучокот е донесен со мнозинство од 11 гласови, 4 против)

- Ова правно прашање да се постави и на седница на граѓанските оддели на 4-те Апелациони судови.

ЗАКЛУЧОК - 6

Кога е поднесена тужба во која воопшто не е истакнато барање за надомест на трошоците, а судот ќе донесе пресуда без претходно одржување на расправа, ако тужителот дополнително достави барање за надомест на процесните трошоци, судот нема да му ги досуди трошоците на постапката.

ЗАКЛУЧОК - 7

Судот нема да и досуди на странката трошоци на постапката, ако во барањето за трошоците, истите не се детално определени по износи, туку се само побарани, и таквото барање ќе го одбие како неосновано согласно чл.158 ст.2 од ЗПП.

ЗАКЛУЧОК - 8

Постапката по тужба за надомест на нематеријална штета направена со кривично дело „Навреда“, започната пред влегувањето во сила на Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, судот ќе ја запре согласно чл.25 ст.2 од наведениот закон. Кога граѓанската постапка се запира по сила на закон, барањата на странките за надомест на парничните трошоци, се одбиваат како неосновани.

ЗАКЛУЧОК - 9

За судењето во споровите каде што тужен е АД ЕВН Македонија Скопје, а тужителите се физички лица, за стекнување без основ, месно надлежен е и судот каде што се наоѓа деловната единица на тужениот, односно КЕЦ, согласно чл.52 од ЗПП.

ЗАКЛУЧОК - 10

За трошоците досудени од страна на првостепениот суд по повод приговорот за неправилности при извршувањето и трошоци досудени од второстепениот суд по повод жалбата против решението на првостепениот суд, треба да се одлучува во веќе отпочнатата постапка за извршување кај извршителот, со заклучок за утврдување на трошоците на доверителот, а не со издавање на нов налог за извршување врз основа на одлуките на првостепениот и второстепениот суд како извршна исправа. Доколку ваквите трошоци се досудени во корист на должникот истите повторно со заклучокот за утврдување на трошоците ќе се пребијат со оние кои му следуваат на доверителот, без да се издава посебен налог за извршување.

ЗАКЛУЧОК - 11

Доколку ФЗО на РМ поднесе барање за извршување врз основа на Решение со кое е утврдено мирување на обврската по основ на придонеси за задолжително здравствено осигурување, дека настапил условот ќе докаже со извод од картица, налог за платени придонеси и сл., со што всушност докажува дека настапил условот за да решението стане извршна исправа.

Доколку должникот во веќе отпочнатата постапка за извршување, не оспори дека придонесите не ги платил 2 месеци последователно сметано од 01.01.2009 година, туку ги платил со задоцнување, исто така ќе се прифати дека настапил условот да се спроведе извршување.

Доколку во приговор против издаден налог за извршување, должникот достави доказ дека навремено ги плаќал тековните обврски во периодот на мирување на обврските, ќе се смета дека не настапил условот за да се спроведе присилно извршување, и дека е основан приговорот на должникот.

ЗАКЛУЧОК -12

При состојба кога Фондот за пензинско и инвалидско осигурување нема донесено ново решение со кое на осигуреникот му се намалува утврденото право на пензија или пак утврденото право на пензија му се ускратува, осигуреникот може да поведе спор пред надлежен Основен суд и со тужбата да бара исплата на пензија која му е утврдена со решение, а воопшто не му е исплатена или пак е исплатена во намален износ.

ЗАКЛУЧОК - 13

Во ситуација кога двајца или повеќе адвокати застапуваат повеќе тужени или тужители во ист спор, а адвокатите се членови на Адвокатско друштво и полномошната на адвокатите од странките му се дадени на Адвокатското друштво, наградата треба да се исплатува како за еден адвокат зголемена за 30% пашал и зголемување за наредно лице на истата страна.

ЗАКЛУЧОК - 14

Извршната исправа е подобна за извршување ако гласи „трошоците паѓаат на товар на буџетските средства“ и нема неправилности при извршувањето доколку Налогот за извршување е издаден врз основа на ваква извршна исправа, каде како должник се јавува Република Македонија.

ЗАКЛУЧОК – 15

Кога извршителот еднаш го запрел извршувањето спрема попишани подвижни предмети, нема пречка да продолжи извршувањето врз истите предмети, ако во меѓувреме должникот не ги оттуѓил.

ЗАКЛУЧОК – 16

Не може со тужба да се бара заштита на владението, кога тужениот ЕВН извршил прекинување, односно исклучување на електричниот довод во објектот на тужителот, во случај на неовластено користење на електрична енергија.

ЗАКЛУЧОК – 17

На работодавачот му следува надомест на штета доколку со судска одлука е забранет штрајкот бидејќи бил организиран и спроведен спротивно на одредбите на закон. Не може во постапката по тужбата за надомест на штета како претходно прашање да се утврдува дали штрајкот бил организиран и спроведен спротивно на закон.

ЗАКЛУЧОК – 18

Наградата за состав на вонсудското барање на тужителот пред поведувањето на постапката од страна на адвокат, претставува нужен трошок на постапката што треба да му биде досуден на тужителот, во спорови кога поднесувањето на барање до соодветен орган е предуслов за потоа да се поднесе тужба.

ЗАКЛУЧОК – 19

Во ситуација кога третото лице нема да докаже дека има фактичка власт врз подвижните предмети, извршителот не сторил неправилности при составување на записникот за попис и процена на подвижните предмети, кога ваквите предмети ги затекнал кај должникот и ги попишал.

ЗАКЛУЧОК - 20

Со тужба може да се бара од тужениот како давател на комуналната услуга да се пристапи кон склучување на договор.

ЗАКЛУЧОК – 21

Кога кон тужбата за исплата на долг по основ на нецелосно вратени кредити е приложена веродостојна исправа со која се докажува пристигнатото побарување во пари, наведени во чл.418 ст.3 од ЗПП,

не е потребно кумулативно постоење на сите, туку доволно е само една веродостојна исправа со која се докажува пристигнатото побарување, за да може да се постапува преку нотар согласно одредбите од чл.16 и чл.16-в од ЗИ. За да постапува судот во вакви ситуации, тужителот мора да го стори веројатно постоењето на правен интерес.

ЗАКЛУЧОК – 22

Првостепениот суд треба да определи награда за вештото лице за извршено вештачење кое странката ќе го достави со тужбата или со одговорот на тужбата а согласно чл.241 а во врска со чл.234 ст.3 од ЗПП.

3. СТРУЧНИ ТРУДОВИ

- *во рефератите што следат се искажани лични ставови и мислења на судиите – авторите -*

3.1. Трошоци во постапката и примена на законот за судски такси со посебен осврт на примена на одредбите од чл. 146 од ЗПП

Темата за трошоците во постапката е интересна, бидејќи и покрај тоа што за трошоците во постапката постојат одредби во сите закони за постапките и тоа ЗПП, ЗВП и ЗИ од кои во последните два закони постојат одредби дека доколку нема посебни одредби за посебни правни ситуации се применуваат одредбите од ЗПП, сепак во праксата постои разлика во примена на одредбите од споменатите закони прикажани преку различни одлуки на првостепените па и на второстепените судови. Во однос на трошоците на постапката треба да се напомене дека за нивното пресметување и правилно определување се применува и Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите како и Законот за судски такси заедно со таксената тарифа.

Без оглед на исходот на спорот ,со секое поведување на постапка се предизвикуваат трошоци за кои судот до колку има барање мора да одлучи,било да се работи за пресуда било да станува збор за ситуација кога согласно одредбите од ЗПП треба да одлучи со решение.(чл 161 од ЗПП) Судовите редовно во своите одлуки со кои одлучуваат за трошоците во постапката ги применуваат одредбите од ЗПП и Тарифата за надомест на трошоците на адвокатите а многу ретко, скори и никогаш, не ги применуваат одредбите од ЗСТ освен таксената тарифа.

Трошоците во постапката се регулирани во ЗПП во главата 11 од членот 145, па се до чл.169. Членот 145 е општа одредба и регулира што претставуваат трошоци во постапката а тоа е дека парничните трошоци се издатоци направени во текот или по повод на постапката, а во парничните трошоци спаѓаат и наградата на адвокатот и другите лица на кои што им е признато право на награда.

Парничната постапка започнува со поднесување на тужба со определено барање на странката и со самото поднесување на тужбата странката односно тужителот има трошоци и тоа за состав на тужба, награда за адвокат доколку таков има или пак на друго ополномоштено лице во случај кога тужителот лично не ја поднесол тужбата, потоа трошоци за судски такси, а со новите измени на ЗПП доколку за определеното барање е потребно да се изведе доказ со вештачење и награда за вештото лице. Овие трошоци согласно чл.146 ги поднесува самата странка што ги предизвикала со свое дејствие. Потоа кога судот

ќе одлучи за главното барање одлучува и за тоа кои трошоци во колкав износ и која од странките ќе треба да ги поднесе.

Интересни се измените на чл.146 со измените на ЗПП од 2005г. во кои измени се предвидува во ставот 2 дека судот нема да постапува по тужбата нити треба да преземе друго дејствие за кое не е платена судска такса. Со измените на ЗПП од 2005г. беше предвидено дека само судот нема да постапува по тужбата меѓутоа не постоеше санкција за тужителот кој што не ќе ја платеше судската такса со тужбата.

Оваа одредба создава дилеми во праксата во однос на тоа која е улогата на судот доколку со тужбата не е платена судската такса. Со анализа на одредбата се утврдува дека обврската е само на тужителот за плаќање на судската такса со тужбата и дека судот нема активна улога во смисла на тоа да ги повика тужителот на било кој начин да ја плати судската такса. Единствено странката е должна да ја плати судската такса и единствено нејзина обврска е да ја плати таксата во рок од 15 дена од поднесувањето на тужбата. Овој рок од 15 дена е даден затоа што тужбата може да се поднесе и преку пошта меѓутоа и согласно **Законот за судски такси и тоа одредбите од чл.6 став 2** е предвидено дека по барање на странката судот е должен да ги прими непосредно од странките и поднесоците за кои не е платена такса или нецелосно е платена.

Странката е должна самата да ја плати таксата. На ова упатува и решението на Апелациониот суд во Гостивар РОЖ.бр.26/10 од 5.03.2010 година каде што е наведено дека „**судот нема обврска да повикува и да опоменува странки да доплатат судска такса за тужба бидејќи тоа е нивна законска обврска тоа што доколку испуштат да ја сторат со поднесувањето на тужбата имаат рок уште 15 дена по поднесувањето на тужбата да ја доплатат таксата бидејќи во спротивно тужбата ќе се смета за повлечена**“..

Истото е предвидено во **Законот за судски такси и тоа во чл.3** е предвидено дека таксата пропишана со овој закон е должно да ја плати лицето по чиј предлог се поведува постапката или во чиј интерес се преземаат дејствијата во постапката, а тоа е таксен обврзник.

За тоа што се смета за неплатена такса или целосно не платена такса треба како прво и основно да се определи вредноста на спорот затоа што понатаму од правилно утврдување вредноста на спорот зависи и висината на таксата што треба да ја плати странката со поднесувањето на тужбата.

Определувањето на вредноста на спорот е многу битна понатаму за определување на висината на таксата, потоа за составот на судот и за правото на ревизија. Кај паричните побарувања не е спорно определувањето на вредноста на спорот бидејќи вредноста е она што е висина на побарувањето. Се случува на пример да странката во тужбата наведе вредност на спорот од 10.000,00д. а станува збор за парично побарување и со петитумот на тужбата бара на пример 100.000,00д. Како вредност на спорот ќе биде висината на паричното побарување, со

петитумот на тужбата а не она што се наведува во самиот поднесок како вредност на спорот

Меѓутоа, во случај кога станува збор за непарично побарување треба да се применат одредбите од чл.33 од ЗПП како и одредбите предвидени во главата три од ЗСТ „Утврдување на вредност за наплатување на таксата“ каде што е наведено дека како вредност на спорот меродавна е вредноста што ја определил тужителот но во случајот ако тужителот очигледно ја определил многу високо или многу ниско тогаш судот на брз и погоден начин ќе ја утврди вредноста на спорота а како вредност на спорот се зема висината на таксената основица. Ова определување на вредноста на спорот треба да биде најдоцна до закажување на подготвително рочиште или ако такво не е закажано на рочиштето за главната расправа. Доколку на ваков начин не е определена вредноста на спорот тогаш како вредност на спорот се зема и основицата на платената судска такса.

Во Законот за судски такси исто така предвидена е посебна постапка за утврдување на вредноста на спорот со одредбите од чл 18 па до чл 27 во главата “Утврдување на вредноста з наплатување на судска такса“. Таму е предвидено дека таксата се наплаќа според вредноста на барањето па е многу битно да се определи таа вредност за што во цитираните одредби се определени и посебни ситуации за утврдување на вредноста на спорот посебно за ситуации кога не станува збор за парично побарување

Во својатат одлука Рев. бр. 871/11 Врховниот суд на Македонија го има наведено следното: „Во случаеви од чл 33 ст. 2 од ЗПП, кога тужбеното барање не се днесува на паричен износ, меродавна е вредноста на предметот на спорот што тужителот ја невел во тужбата .Во конкретниот сдлучај, предметот на спорот е утврдување паво на сопственот, а тужителот во тужбета не ја определил вредноста на спорот. Такстата е платена од 1.500,00 денари која според таксенатат тарифа одговара на вредноста на спорот од 20.000,00 денари до 40.000,00 денари. Околноста што во текот на постапката тужителката ја определила вредноста на спорот ан 500.001,00 денари и тоа што тужителката дополнително платила износ од 8.282,00 денари, не може да биде од значање за определување на вредноста на спорот, бидејќи истата е определена споритвно на чл. 33 ст. 3 од ЗПП “. При определување на вредноста на спорот треба да се има во предвид и одредбата од чл. 28 од ЗПП дека за утврдување на вредноста на спорот меродавна е вредноста на главното барање

При определување на вредноста на спорот за **сопственичките спорови** судовите ќе треба да ја имаат во предвид одредбата од чл **23 од Законот за судски такси** каде што е предвидено дека за сопственички спорови и спорови за владение на недвижности како таксена основица се зема прометната вредност на предметниот спор но таа неможе да биде помала за земјиште од трикратниот износ на катастарскиот износ од земјиштето, а за згради или посебни делови од згради од тригодишниот износ на станарината односно закупнината.

Бидејќи најчесто во сопственичките спорови реално не се определува вредноста на спорот, со примената на оваа одредба судовите можат на брз и едноставен начин да ја определат вредноста на спорот.

Со одредбите од чл. **25 Законот за судски такси** е предвидена ситуација во случаи кога странката многу високо или ниско ја определила вредноста на спорот исто така е определено дека судот до закажување на подготвителното рочиште на брз и погоден начин ќе ја утврди вредноста на спорот, а вака судот ќе постапи и кога спротивната странка приговата дека назначената вредност на спорот не е правилно утврдена. (**чл.25 ст. 2 од Законот за судски такси**) Од оваа одредба произлегува дека и спротивната странка има активна улога со свое реагирање при определувањето на вредноста на спорот.

Во праксата често се поставува кој е тој брз и погоден начин на кој што судот треба да ја определи вредноста на спорот. Ова е предвидено согласно одредбите од чл. **25 од Законот за судски такси** која одредба во ст. 1 е слична со одредбите од чл. 33 од ЗПП. Во ст. 2 од чл. 25 е наведено дека „Судот на ист начин ќе постапи ако спротивната странка приговори дека назначената вредност на спорот за определена таксена основица е неправилно утврдена“. Еден од начините е предвиден и со чл. 23 од Законот за судски такси.

Овде посебно треба да се напомене дека постојат определени таксени основици за определени видови на спорови за кои што секако судот е врзан при определување на вредноста на спорот која што вредност понатаму претставува таксена основица (чл. Од 18-25 од ЗСТ. Така што во спорови за законско издржување или за одделни износи на законско издржување како таксена основица се смета збирот на барање на давање за три месеци, потоа ако се опфатени повеќе барање против ист тужен се зема збирот на вредностите на сите барања, а ако се опфатени повеќе тужени како таксена основица се зема вредноста на секое барање, а потоа во чл.24 предвидено е што се зема за какви спорови која таксена основица што осудот секако е должен да утврди колку е таксената основица согласно начините за утврдување на вредноста за наплата на такси предвидени по Законот за судски такси и согласно одредбите од ЗПП.

Ова сето е многу битно затоа што и нецелосно платената такса согласно чл.6 од **Законот за судски такси** го задржува текот на постапката и нецелосно платената такса се смета за неплатена такса. Бидејќи нецелосната такса се смета за неплатена такса како што е предвидено во **чл.27 ст.3 од Законот за судски такси** тогаш следуваат последиците за да се смета тужбата за повлечена ако станува збор за неплатена такса за тужба согласно одредбите од чл.146 ст.3 од ЗПП. Ова значи дека при приемот на тужбата судот прво е должен во секој случај да ја определи вредноста на спорот. Во чл. 6 од ЗСТ е предвидена последица за неплатена такса на секој поднесок а тоа е дека го задржува текот на постапката а ако се работи за тужба, тогаш настануваат правните последици од чл 146 од ЗПП.

Кога во тужбата стои вредност на спорот неопределена, ваквата тужба треба судот да ја отфрли како неуредна односно да постапи согласно одредбите од чл.98 а во врска со чл.101 од ЗПП.

Имено, во чл.98 со новите измени од ЗПП став 3 е предвидено дека поднесоците мораат да бидат разбирливи и мораат да го содржат сето она што е потребно за да може да се постапи по нив. Понатаму е предвидено што треба поднесоците да содржат меѓу другото да го има предметот на спорот и вредноста на спорот. Значи вредноста на спорот мора да биде определена, а согласно чл.101 од ЗПП поднесоците кои се поднесени од полномошник и не ги содржат поднесоците од чл.98 ставовите 3,4,5 и 8 на овој закон или не се поднесени во доволен број примероци судот ќе ги отфрли. Сметам дека понатаму сега веќе ова наведување на вредноста на спорот неопределена е избегнато и дека се повеќе адвокатите ги пишуваат тужбите со определена вредност на спорот.

Интересно е прашањето во ситуација кога првостепениот суд нема да ги примени одредбите од чл.146 од ЗПП и кога иако таксата е нецелосно платена или воопшто не е платена ќе го земе предметот во работа и кога ќе донесе пресуда со која го уважува тужбеното барање. Оваа повреда, ако ја направи првостепениот суд е во редот на релативни повреди предвидени во чл.343 од ЗПП, каде што е наведено дека суштествена повреда на одредбите од парничната постапка постои ако судот во текот на постапката не применил или неправилно применил некоја одредба од овој закон, а тоа влијаело или можело да влијае врз донесување на законита и правилна пресуда. Ова прашање беше разгледувано на седница на Граѓанскиот оддел на Апелациониот суд Битола и по ова прашање се завзеде став доколку во жалбата тужениот ја наведе оваа повреда бидејќи за релативните суштествени повреди, а судот ја испитува жалбата во границите на жалбените причини како што е предвидено со чл 354 од ЗПП, доколку тоа е жалбен навод, пресудата второстепениот суд треба да ја укине и предметот да го врати на повторно одлучување со укажување на направената повреда од страна на првостепениот суд.

Интересно е и прашањето кога во текот на постапката тужителот ја промени првобитната вредност на спорот односно го намали или зголеми тужбеното барање. Кога ја намали вредноста на спорот односно кај паричните побарувања кога го намали тужбеното барање не би требало да претставува проблем во натамошното водење на постапката. Меѓутоа проблем настанува кога го зголемува тужбеното барање односно кога ја зголемува вредноста на спорот. Зголемената вредност на спорот сега откога судот ќе го прифати повисокото тужбено барање сега претставува таксена основица. Зголемена таксена основица треба странката да ја плати таксата за тужба и доколку не ја плати таксата тогаш судот ќе постапи согласно чл.146 од ЗПП односно поднесокот ќе го отфрли. Ова е предвидено и во Законот за судски такси во одредбите од чл.26 каде што е предвидено дека како таксена основица се зема утврдената нова вредност на спорот. Во чл.26 ст.3 од Законот за судски такси предвидено е дека кога вредноста ќе се промени поради промена

на барањето или делумно решавање на барањето како таксена основица се зема променатата вредност за сите поднесоци што ќе бидат поднесени односно преземени дејствија по таквата промена. Ако вредноста се променила поради изјава на странката во поднесок како таксена основица за тој поднесок се смета изменетата вредност.

За останатите поднесоци закои треба да се плати такси не , е предвидена санкција како за неплатена судска такса за тужба, и во такви ситуација имаме активна улога на судот и судот треба да постапи согласно одредбите од Законот за судски такси кои се однесуваат за наплата на неплатена такса. Во чл.27 од Законот за судски такси е предвидено дека ако судот прими поднесок од странка за која не е платена такса или таксата не е платена целосно или ако странката не достави потврда за платена такса судот на подносителот ќе му достави налог за плаќање на таксата со укажување дека е должен да ја плати во рок од 5 дена од приемот на налогот и ќе ја предупреди странката за последиците од неплаќањето на таксата, а доколку така не постапи тогаш судот ќе побара од Управата за јавни приходи на чие подрачје таксениот обврзник има живеалиште да се наплати таксата по судски пат. Во чл. 30 од ЗСТ е предвидено дека ако таксениот обврзник не ја плати судската такса во роковите определени со закон ,судот во рок од три дена ќе побара од Управата за јавни приходи наплатат по на таксата по присилен пат По известувањето од УЈП,за преземање на дејствија за наплата на судска такса ,судот продолжува со преземањето на дејствијата во постапката.Меѓутоа во судската пракса оваа одреба не се применува,бидејќи судовите по преземените дејствија,без да чекаат да добијат известување од УЈП за наплата на такси одма продолжуваат со работа по предметот.

Од ова произлегува дека судовите треба да прават разлика во однос на неплатената такса за тужба или пак за неплатената такса на друг поднесок за кој странката е таксен обврзник

Заклучни согледување од овој коментар се дека судовите треба децидно да ја применуваат одредбата од чкл. 146 од ЗПП,во однос на тужбата,потоа да имаат во предвид дека не целосно платената такса значи и неплатена такса а особено но оваа да обрнуваат внимание при зголемувањето на тужбеното барање,а во однос на другите поднесоци за кои е странката таксен обврзник да ги применуваат одредбите од Законот за судски такси кои се однесуваат за присилна наплата на таксата, а особено да обрнуваат внимание на вредноста на спорот од што понатаму зависи наплатата на судските такси.

Судија,
Снежана Богданоска

3.2. Практични аспекти на стечајната постапка според Законот за стечај од 2006 година и измените на Законот од месец мај 2013 година

ВОВЕД

Целите , условите , како и причините за отворање на стечајна, постапка се уредуваат со Законот за стечај на Република Македонија. Во моментов, во правна сила е Законот за стечај (Службен весник на Република Македонија број 34/2006, 126/2006, 84/2007 и 47/11) , изменет и дополнет со Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај од 29 мај 2013 година, објавен во **Сл.весник на РМ бр.79 од 31.05.2013 година.**

Почеток на примената на Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај од 29 мај 2013 година.

Во одредбата на чл.85, Законот регулира дека „Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“. Со влегувањето во сила на Измените на законот, се применува тој закон, освен во одредбите за кои е предвидена одложена примена.

Истото е значајно, од причина што примената на законските одредби и влегувањето во сила на Законот, не се со исто значење.

Законодавецот предвидел дека овој закон се применува на постапките по предлозите поднесени од предлагачите, а по кои не е отворена стечајна постапка пред влегувањето во сила на овој закон.

Стечајните постапки отворени до влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат според прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Одложена примена е предвидена за новите одредби за електронскиот избор на стечајните управници, па одредбите од овој закон со кои се регулира доделување на предметите на стечајните управници по методот на електронски избор, Регистарот за стечајни управници, продажба на имотот по електронски пат, како и поведување на постапка по изготвен план за реорганизација ќе се применуваат од 1 јануари 2014 година.

Подзаконските акти предвидени во овој закон ќе се донесат во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА

Стечајната постапка е вонпроцесна постапка која се поведува по предлог на овластен предлагач, а ја спроведува стечајниот судија на месно надлежниот основен суд со проширена надлежност.

Месно надлежен за спроведување на постапката е судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на должникот. Еднаш заснована месна надлежност на судот, од денот на поднесувањето на предлогот за отворање стечајна постапка, не може да се измени без оглед на околностите на случајот.

Постапката се води над имотот на должник - правно лице, како и над имотот на должник - поединец кој има регистрирана дејност. Во текот на стечајната постапка:

- се определува начинот на кој ќе се намират обврските спрема доверителите,
- се определуваат условите под кои ќе се управува и располага со имотот на должникот,
- се одлучува дали ќе се затвори деловниот потфат или ќе се спроведува реорганизација и порамнување на должникот и доверителите,
- се врши продажба на имотот, а од остварените средства се намируваат доверителите, после што должникот се ликвидира.

ПОСТАПКА ПО ПРЕДЛОГ ЗА ОТВОРАЊЕ НА СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА

За да се отвори стечајна постапка пред надлежниот суд, задолжително мора да биде поднесен **предлог од овластен предлагач.**

Подносител на предлог за отворање на стечајна постапка може да биде **должникот, доверителите, како и ликвидатор.**

При **претходно испитување на предлогот**, стечајниот судија проверува:

- Дали предлогот е **уреден**, што значи дали ги содржи сите елементи за да се смета за целосен, како и дали содржи прилози, односно докази, за да може да се постапува по него
- Дали предлогот е поднесен од **овластен предлагач**
- Дали во предлогот е наведена **причината** поради која се предлага стечај спрема должникот

- Дали се докажува постоење на услов за отворање на стечајна постапка

Бидејќи Законот за стечај предвидува дека во стечајната постапка соодветно се применуваат одредбите на Законот за парнична постапка, тоа значи дека предлогот треба да ги содржи сите елементи кои ги предвидува чл.98 од Законот за парнична постапка за поднесоците во парничната постапка. Притоа, во предлогот треба:

- **јасно да биде назначен судот** до кој се поднесува предлогот
- **називот – името на предлагачот** со сите податоци за него
- **должникот** со податоци од надлежниот регистар
- **износот на побарувањето** ако предлагачот е доверител, **со приложен доказ** за постоење на побарувањето кое е стасано, а не е платено
- доказ за **неликвидноста – инсолвентноста** на должникот (потврда од носителот на платен промет или евиденцијата на надлежниот регистар за блокада на жиро сметката повеќе од 45 дена)
- **потпис** на предлагачот или на лицето овластено од него.

Само уреден предлог за отворање на стечајна постапка, со точно наведени **податоци за предлагачот и за должникот** и со **приложени докази**, ќе биде основа за да стечајниот судија понатаму постапува по истиот. Во случај кога стечајниот судија му го вратил предлогот на подносителот за да го уреди во рок не подолг од 8 дена, а истиот тоа не го стори во дадениот рок, ќе се донесе решение за отфрлање на предлогот и против истото не е дозволена жалба.

Со измените на чл.5 од Законот за стечај, се воведува **нов услов** за отворање на стечајна постапка, а тоа е „ **идна неспособност за плаќање**“. Како идна неспособност за плаќање, се смета состојба во која **должникот ќе стори веројатно дека нема да може да ги исполни постоечките парични обврски по нивното пристигнување**. Значи, кога должникот предлага отворање на стечајна постапка заради постоење на овој услов, практично, истиот ќе треба „да докаже“ дека има пристигнати или обврски кои подоцна ќе пристигнат, но нема имот нити приходи од кои истите би ги исплатил по нивното пристигнување.

Ова всушност е **враќање на старата законска одредба**, која многу често должниците ја користеја за да предлагаат стечајна постапка и во ситуација кога не им е блокирана жиро сметката, но им претстоеше „идна неизбежна неспособност за плаќање на обврските“. Сепак, во суштина, зад ваквите предлози често се криеше намера на должниците да избегнат поведување на постапка за ликвидација, во ситуација кога немаат никаков имот.

По стапувањето во сила на последните измени на законот, се почесто предлозите за отворање на стечајна постапка од должниците се токму заради постоење на идна неспособност за плаќање на обврските. Со ваквите предлози, најчесто се предлага отворање на стечајна постапка, но истата да не се спроведува и истовремено да се заклучи, заради недоволност на имотот на должникот за намирување на трошоците на постапката и обврските кон доверителите.

Стечајниот судија, во рок од 3 дена по приемот на уреден предлог, со решение против кое не е дозволена жалба, **го определува износот на авансот за покривање на трошоците на претходната постапка**, кој не може да биде понизок од 15.000,00 денари, нити повисок од 25.000,00 денари. И полагањето на авансот е значаен за натамошниот тек на постапката, од причина што, **доколку предлагачот не го положи определениот аванс во рок од 8 дена**, со решение на стечајниот судија против кое не е дозволена жалба, **предлогот ќе се отфрли**.

ПРЕТХОДНА ПОСТАПКА

Врз основа на уреден предлог за отворање на стечајна постапка, со доставен доказ за уплатен аванс, стечајниот судија во рок од 3 дена донесува **решение за поведување на претходна постапка** за испитување на условите за отворање на стечајна постапка.

Со истото решение, ако се поднесени повеќе предлози спрема ист должник, кон првоподнесениот предлог **се спојуваат** и подоцна поднесените предлози и веднаш се закажува рочиште за испитување на условите за отворање на стечајна постапка и тоа најдоцна во рок од 30 дена од донесеното решение. Против ова решение **не е дозволена жалба** и примерок од истото се доставува до Централниот регистар на РМ и се објавува на ВЕБ страницата на судот.

Кога не е донесено решение за поведување на претходна постапка, рочиштето за испитување на условите за отворање на стечајна постапка ќе се одржи најдоцна во рок од 8 дена по приемот на предлогот. (Ова е регулирано со Новелата на законот и со ваквите законски одредби се расчистија проблемите кои се јавија во некои судови околу дилемата по кој предлог ќе се води стечајната постапка, во ситуација кога се поднесени повеќе предлози спрема ист должник. Од друга страна, со дадените преклузивни рокови, се оневозможува неосновано долгото траење на претходната постапка).

Исто така, **во оваа фаза, стечајниот судија може**, по барање на предлагачот или по службена должност, со решението за поведување на претходна постапка, **да ги определи сите потребни мерки за обезбедување**, со кои би се спречило да настанат промени во финасискиот и имотниот статус на должникот, кои би биле штетни за доверителите.

Со овие мерки за обезбедување, од една страна се штитат доверителите, меѓутоа, од друга страна **должникот се ограничува** во располагањата со финансиите и имотот.

Имено, во ситуација кога се определени привремени мерки со кои се именува **привремен стечаен управник** и на должникот му се одредува општа забрана за располагање, привремениот стечаен управник добива овластување да **располага со имотот на должникот**, но и обврска да го заштити имотот. Истовремено ја испитува состојбата со имотот и дали должникот има имот од кој може да се покриваат трошоците на постапката. Сето тоа, за да понатаму процени дали ќе предложи да се отвори и спроведува постапката или ќе се констатира дека имотот на должникот не е доволен ниту за покривање на трошоците на постапката, па ќе се предложи отворање на стечајна постапка и истовремено заклучување, без спроведување на постапката.

Со други мерки за обезбедување, судот може да го ограничи должникот да располага со својот имот само со претходно одобрение од стечајниот судија, или привремениот стечаен управник, или пак да му биде забранета исплата од жиро сметките, како и забрана за спроведување на присилно извршување против должникот. И ваквите мерки се во функција на заштита на имотот на должникот и интересите на доверителите.

Во пракса, стечајните судии најчесто ги изрекуваат истовремено сите мерки за обезбедување, се со цел да се заштитат интересите на доверителите.

Меѓутоа, **новото законско решение** од чл.35 ст. 2 од Измените на Законот за стечај, со кои се додава нов ст.5 во членот 58, веднаш остава простор за размислување дали ќе се постигне целта на определената привремена мерка, ако правните последици од определените мерки настануваат наредниот ден од денот кога решението на стечајниот судија е доставено (а притоа не е кажано до кого – до должникот или до доверителот.) Исто така, прашање е дали во периодот од определувањето на мерката, до настапувањето на правните последици од решението, не ќе може да се случат токму промените на имотот на должникот кои треба да се спречат со мерката. Во Законот за обезбедување на побарувањата е оставена можност на судот да го одреди времетраењето на мерката, а со ова решение на Измените на Законот за стечај, таква слобода и овластување не му се дава на стечајниот судија.

Погоре кажаното, всушност упатува на сериозноста со која треба да се пристапи кон поднесениот предлог. Стечајниот судија треба веднаш да процени и да одлучи, внимавајќи притоа да се обезбедат интересите на доверителите, а исто така и да не биде оштетен должникот, односно неговиот имот и финансиски статус.

Стечајниот судија, врз основа на содржината на предлогот и резултатите од спроведената претходна постапка, **може со решение да го одбие предлогот** за отворање на стечајна постапка. Против решението, предлагачот има право на жалба до Апелациониот суд, во

рок од 8 дена по приемот на решението. Повисокиот суд е должен да донесе одлука во рок од 15 дена по приемот на жалбата.

ПОСТАПКА ПО ЖАЛБА ПРОТИВ РЕШЕНИЕ НА СТЕЧАЈНИОТ СУДИЈА

Новина во стечајната постапка е пренесувањето на надлежноста за одлучување по жалба против решенијата на стечајниот судија, од стечајниот совет, на надлежниот Апелационен суд. Членот 12 од Законот за стечај целосно е изменет и со него се регулира постапката по жалба.

Пред Апелационите судови веќе се оформени предмети по жалби против решенија донесени во поведени претходни постапки, како и отворени стечајни постапки според Новите законски одредби. Морам да напомам дека, во период пред донесувањето на Новелата на Законот, судската пракса на четирите апелациони судови не беше воедначена, така што дел од нив одлучуваа по жалба против решение на стечајниот совет, а останатите пак ги отфрлаа жалбите како недозволен, со образложение дека стечајниот совет веќе одлучувал по жалба против одлуката на стечаниот судија, па во нашиот правен систем не е дозволен трет степен во жалбените постапки. Таа пракса наложи потреба од измена на одредбата на чл.12 од ЗС. Сега со изменетата законска одредба, јасно е определено дека кога жалба против решенијата на стечајниот судија е дозволена со овој закон, за истата ќе одлучува Апелациониот суд. Со тоа, во иднина нема да постојат дилеми во таа насока. Дотолку повеќе што, **Стечаен совет повеќе не постои во стечајните постапки** нити како орган на стечајната постапка, нити како совет надлежен да одлучува по жалба, а одредбите на членовите 16 и 17 од Законот за стечај, се избришани.

Според новата содржина на чл.12 од Законот, судот со поригорозен пристап ќе ја испитува и во пократки рокови ќе одлучува по **жалбата**. Така, при претходно испитување, жалбата **ќе се отфрла** освен како ненавремена, недозволена или нецелосна, уште и **заради неплатена судска такса**.

Стечајниот судија е должен жалбата да ја достави до апелациониот суд, првиот работен ден по приемот на истата. **Апелациониот суд донесува решение најдоцна во рок од 30 дена по приемот на жалбата**, освен во случаите кога со Законот е предвиден друг рок. Дискутабилна е одредбата од чл.12 ст.6 - изменетата, според која, ако доставувањето се врши со прикачување на судското писмено на огласна табла, **рокот за жалба почнува да тече по истекот на третиот ден од денот на прикачувањето на писменото на огласна табла**, освен ако доставувањето не е извршено и со јавно објавување. Но секако, праксата во иднина ќе покаже дали истото ќе претставува проблем при оценката на навременоста на жалбата.

СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА

Стечајната постапка се отвора со решение.

Решението го носи стечајниот судија после спроведена претходна постапка за испитување на условите за отворање на стечајна постапка, или непосредно, врз основа на предлог поднесен од должникот или од ликвидатор. За да се донесе решение без спроведување на претходна постапка, кон предлогот треба да се доставени извештај за економско-финансиската состојба на должникот и докази дека се исполнети условите за отворање на стечајна постапка – потврда за блокада на жиро сметката или доказ за идна инсолвентност, како и доказ дека должникот има имот над кој може да се спроведе стечајна постапка.

Решението се донесува на рочиштето за расправање на условите за отворање на стечајна постапка, а се објавува веднаш по заклучувањето на расправата.

Содржината на решението за отворање на стечајна постапка е регулирана со одредбата на чл.69 од Законот, кој е изменет само во ст.3 во однос на рокот во кој доверителите се должни да ги пријавата своите побарувања кај стечајниот управник. Сега, **рокот за пријавување на побарувањата изнесува 15 дена**, а поранешната одредба предвидуваше рок од 30 дена од денот на објавувањето на решението.

Уште со почетокот на примената на оваа одредба, се појавија повеќе случаи на отфрлени пријави на доверители како ненавремени, заради различно толкување на почетокот со примената на Измените на Законот.

Во членот 79 од Законот за изменување и дополнување на ЗС, јасно е определено дека **овој закон се применува во постапките кои се водат по поднесени предлози за отворање на стечајна постапка, по кои пред влегувањето во сила на овој закон, стечајна постапка сеуште не е отворена**. Законот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Сл.весник на РМ бр.79 од 31.05.2013 година. Стечајните постапки што се отворени претходно, се довршуваат според прописите кои важеле на денот на отворањето на постапката.

Во пракса, по жалбите на доверителите, против решенијата на стечајниот судија со кои пријавите на побарувањата им се отфрлени, Апелациониот суд го прифатил ставот на првостепениот суд дека пријавите поднесени по истекот на рокот од 15 дена се ненавремени и решенијата за отфрлање на пријавите, ги потврдува. Истото и во случај кога се работи за постапки во кои предлози за отворање на стечајна постапка се поднесени пред влегувањето во сила на Законот, а стечајна постапка е отворена по влегувањето во сила на Законот.

Во однос на пријавувањето на побарувањата, **новина е внесена во изменетиот ст.4 од чл.69 од Законот според кој, различните доверители кои не поднеле пријава за одвоено намирување во определениот рок, не го губат правото на одвоено намирување од предметот на различното право во стечајната постапка.**

Во пракса, и претходно судовите не ги отфрлаа ненавремените пријави на разлачните доверители, во случај кога поседуваа доказ за постоење на заложно или слично право. Меѓутоа, постоеја дилеми и различни толкувања од судиите и стечајните управници, кои беа предмет на анализа на повеќе работилници за стечајните постапки. Сега новата одредба на Законот, не остава простор за различно толкување кај стечајните судии и стечајните управници за статусот на разлачните доверители со ненавременно поднесени пријави на побарувањето.

ИМЕНУВАЊЕ НА СТЕЧАЕН УПРАВНИК

Со решението за отворање на стечајна постапка, стечајниот судија го именува стечајниот управник во отворената стечајна постапка.

Согласно изменетиот чл.31 од Законот, **изборот на стечајниот управник се врши според методот на електронско избирање** од листата на стечајни управници. По исклучок, кога предлогот за отворање на стечајна постапка е од доверител, или на првото извештајно собрание доверителите донеле одлука стечајниот управник да биде сменет и да биде именуван нов, стечајниот судија со решение го именува предложениот стечаен управник, од листата на овластени стечајни управници за подрачјето на тој суд.

Притоа, **стечајниот судија е должен да има во предвид дека:**

- **предложениот стечаен управник треба да се наоѓа на листата на стечајни управници за подрачјето на тој суд**
- **истиот може да биде именуван за стечаен управник во конкретната стечајна постапка само доколку не постои законска пречка од чл.22 од Законот за стечај**
- **доколку постојат законски пречки за именување на предложениот стечаен управник, треба да се известат доверителите и да им се даде рок од осум дена за да предложат друг стечаен управник од листата на стечајни управници**
- **доколку во дадениот рок, доверителите не достават нов предлог, по методот на електронски избор од листата на стечајни управници, ќе се именува друг стечаен управник.**

Битно е да се каже дека, **одредбите на Законот за изменување и дополнување на Законот за стечај, кои се однесуваат на електронски избор на стечајниот управник, ќе се применуваат од месец Јануари 2014 година**, а во моментот важи старото законско решение дека првиот стечаен управник се именува од листата на овластени и лиценцирани стечајни управници која се води во Министерството за Економија.

ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД ОТВОРАЊЕТО НА СТЕЧАЈНАТА ПОСТАПКА

Законот за стечај **не е изменет** во делот на **правните последици** од отворањето на стечајната постапка, кои **настапуваат наредниот ден** откако огласот за отворање на стечајна постапка ќе биде истакнат на огласната табла.

Имено, според одредбата на чл.71 ст.2 од Законот, **огласот мора да биде истакнат на огласната табла** истиот ден кога е донесено решението за отворање на стечајната постапка.

Законот ги дефинира сите правни последици кои настануваат со отворањето на стечајната постапка. Истите се **значајни** како за стечајната постапка, така и за другите постапки кои произлегуваат или се во врска со таа постапка, бидејќи предизвикуваат материјално правни и процесно правни **последици за должникот, за доверителите и за трети лица.**

Така, по отворањето на стечајната постапка:

Договорите за закуп во кои должникот се јавува како закуподавец, остануваат во сила во корист на стечајната маса. Во текот на стечајната постапка, проценка за натамошното важење на договорите прават доверителите и истите одлучуваат дали истите ќе останат во сила. Секако, преку одборот на доверители како орган на стечајната постапка.

Со денот на отворањето на стечајната постапка **престануваат договорите за вработување** склучени меѓу работникот и должникот како работодавец.

Врз основа на оваа одредба на Законот за стечај, стечајниот управник донесува решение со кое само констатира дека престанал договорот за вработување. Против истото решение не е дозволена жалба. Оваа одредба се смета како основ за престанок на работен однос по сила на закон.

Со денот на отворање на стечајната постапка, **престануваат и договорите** со кои се уредуваат односите **меѓу друштвото-должник и извршните членови на одборот на директори, членовите на управниот одбор, односно управителите.** Со тоа престанува и обврската на должникот по основ на тие договори.

Во ситуација кога е одобрено завршување на започнати работи и за да се спречи настанување на можни штети, стечајниот управник, по согласност од стечајниот судија дадена во писмена форма, може да склучи **нови договори за вработување** на определено време. Истиот е обврзан да даде **приоритет на поранешните вработени** кај должникот.

Сите **полномошна** издадени од должникот, а кои се однесуваат на имотот кој влегува во стечајната маса, **престануваат** со отворање на стечајната постапка. Ова значи дека за натамошни дејствија околу застапување на интересите на имотот на должникот, стечајниот управник треба да издаде ново овластување - полномошно.

Со отворањето на стечајната постапка, **стечајниот управник** стекнува **право да ги побива правните дејствија** преземени пред отворањето на стечајната постапка.

Право да ги побиваат правните дејствија на стечајниот должник, покрај стечајниот управник, **имаат и стечајните доверители** . Во секој случај, тужбата може да се поднесе најдоцна до заклучувањето на стечајната постапка.

Забрането е отуѓување или оптоварување на имотот на должникот.

Парниците што во времето на отворањето на стечајната постапка биле во тек за имотот што влегува во стечајната маса, **ќе ги преземе стечајниот управник** , во име и за сметка на должникот.

Стечајните доверители можат да ги остварат своите побарувања спрема должникот само во стечајната постапка.

Забрането е обезбедување на побарувања на доверители или извршување врз имот на должникот што влегува во стечајната маса, по отворањето на стечајната постапка.

Извршувањето што отпочнало пред настапувањето на правните последици од отворањето на стечајната постапка, **се прекинува.**

Надомест на штетата што заеднички ја претрпеле стечајните доверители заради намалување на имотот што влегува во стечајната маса пред или по отворањето на стечајната постапка (заедничка штета), во текот на стечајната постапка, **може да бара само стечајниот управник.**

Ако стечајна постапка е отворена над имотот на правно лице во кое постојат неограничено одговорни содружници, односно членови, **личната неограничена одговорност на тие содружници**, односно членови, за обврските на тоа правно лице во текот на стечајната постапка, **може да ја побара само стечајниот управник.**

Правните последици од отворањето на стечајната постапка се од значење за учесниците во стечајната постапка – должникот и доверителите, бидејќи значат гаранција дека преку судска постапка која ја спроведуваат органите на постапката определени со закон, ќе се заштитат интересите на доверителите. Но истовремено, **настапувањето на правните последици значи и ограничување на можноста за остварување на права на доверителите надвор од стечајната постапка.** Сега, доверителите можат само во отворената стечајна постапка да ги остваруваат своите права спрема стечајната маса, преку колективно намирување, согласно начелото на рамноправност во правата и истовременост во намирувањето.

Не секогаш доверителите ги почитуваат одредбите на Законот за стечај, па покренуваат парници во кои се обидуваат да остварат права надвор од стечајната постапка, иако Законот јасно ги поставил ограничувањата. Тоа резултира со изгубени спорови и високи износи на трошоци во постапките, кои значат нови штети за доверителите.

Од друга страна, во парничните постапки во кои било која од странките е стечаен должник или доверител, од значење за исходот на спорот е прашањето дали со настапувањето на правните последици од отворањето на стечајна постапка, за странките настанале или престанале одредени права.

Дел од судската пракса, зборува за спорови во кои:

- Се поставува прашање за **важењето на полномошното** кое го издал должникот, во парница која тече и е прекината согласно чл.200 ст.1 т.5 од ЗПП заради настапување на правни последици од отворање на стечајна постапка. Ваквите полномошна по продолжувањето на постапката не важат. Сега странката треба да приложи овластување издадено од стечајниот управник.
- Се водат **спорови за побивање на правни дејствија** на стечајниот должник по тужби на доверителите, во кои не се опфатени како тужени субјектите наведени во чл.185 ст.3 од Законот за стечај – третото лице и должникот, туку само еден од нив.
- **Тужби за побивање на правни дејства се поднесуваат после заклучувањето на стечајната постапка**, што е спротивно на чл.185 ст.2 од ЗС. Истите треба да се отфрлаат.

- Доверители кои не пријавиле или ненавремено пријавиле побарувања во стечајната постапка, поднесуваат утврдителни или кондемнаторни тужби за побарувања спрема стечајниот должник. Таквите тужби треба да се отфрлаат како недозволен

Со дадените неколку примери од судската пракса, во контекст на содржината на одредбите за правните последици од отворањето на стечајната постапка, се укажува на поврзаноста на стечајната и парничната постапка и потребата од солидно познавање на одредбите на Законот за стечај за да не се одолговлекуваат стечајните постапки, заради долго траење на парниците во врска со стечајот.

Во погоренаведената смисла, со **Измените на Законот, определена е надлежност на стечајниот судија да постапува во споровите кои се од значење за времетраењето на стечајната постапка.**

Така, во споровите кои ќе настанат во врска со утврдување на оспорените побарувања, како и за побивање на правни дејства во стечајната постапка, според новиот член 93-а од Законот, суди стечајниот судија кој ја отворил стечајната постапка, и тоа како судија поединец, односно претседател на совет.

Постапката во тие спорови е итна и предметите мора да бидат земени во работа најдоцна во рок од три дена од денот на приемот на тужбата, односно предлогот за продолжување на парницата.

Постапката се води според одредбите на парничната постапка со тоа што рокот за поднесување на одговор на тужба е осум дена, рочиштето за главна расправа мора да се одржи најдоцна во рок од 15 дена од денот на приемот на одговорот на тужбата и постапката пред првостепениот суд мора да заврши во рок од 60 дена од денот на поднесувањето на тужбата, односно предлогот за продолжување на парницата. Против пресуда донесена во прв степен рокот за поднесување на жалба е осум дена од денот на доставувањето на преписот на пресудата.

Второстепениот суд е должен да донесе одлука по жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата, односно во рок од 30 дена доколку пред второстепениот суд се одржи расправа.

Во споровите од стечајната постапка, кога тоа е дозволено со закон, против правосилна пресуда донесена во втор степен странките можат да изјават ревизија во рок од 15 дена од денот на доставувањето на препис на пресудата. Врховниот суд на Република Македонија одлуката по ревизијата ќе ја донесе најдоцна во рок од 60 дена од денот на приемот на предметот во работа.

Сеуште е рано да се прави анализа на ефектите од ваквото законско решение и дали истото ќе ја постигне очекуваната поголема ефикасност и ажурност во решавањето на овој вид спорови, а со тоа и на самите стечајни постапки.

Понатаму, Законот прецизно регулирал на кој начин ќе се постапува со оспорените побарувања за кои веќе била во тек парница.

Така, кога на денот на отворањето на стечајната постапка веќе се води парница за побарување пријавено во стечајната постапка, а стечајниот управник го оспорил побарувањето, во тој случај доверителот, односно оној кој го оспорува побарувањето е должен да достави предлог за продолжување на парницата во рокот од членот 91 став (1) од овој закон. Стечајниот управник ја презема парницата во состојба во која се наоѓала во моментот на отворањето на стечајната постапка.

Доверителот кој го оспорува побарувањето парницата ја продолжува за име и сметка на должникот.

Ако парницата од ставот (1) на овој член не се води пред судот кој ја отворил стечајната постапка, судот пред кој се води парницата ќе ја прекине постапката, а по доставување на предлогот за продолжување на парницата ќе донесе решение со кое ќе се огласи за ненадлежен и предметот со сите списи ќе ги достави до судот кој ја води стечајната постапка. Против ова решение не е дозволена жалба.

Целта на законодавецот со донесената законска одредба со која стечајниот судија е надлежен да ги води парниците за оспорените побарувања и за побивање на правните дејства, веројатно била забрзување на постапката по тие тужби, од исходот на кои пак зависи и текот на стечајната постапка. Сега на претседателите на надлежните основни судови останува обврската со правилна внатрешна организација на работата на стечајните судии, да им овозможат ефикасно да ја реализираат новоопределената надлежност за постапување во ваквите спорови. И повторно, сето тоа со крајна цел – скратување на времетраењето на стечајните постапки и нивно поефикасно завршување.

Судија,
Татјана Сусулеска

3.3. Одговорност на трговецот поединец за своите обврски

ТРГОВЕЦ ПОЕДИНЕЦ

Законот за трговски друштва го дефинира трговецот - поединец како **физичко лице кое во вид на занимање врши некоја од трговските дејности определени со истиот закон.**

Трговецот поединец одговара за своите обврски **ЛИЧНО И НЕОГРАНИЧЕНО СО СИОТ СВОЈ ИМОТ.**

Како трговец поединец **може да се запише** во Трговскиот регистар секое **деловно способно лице** со постојано место на живеење во Република Македонија.

Својството на трговец поединец се стекнува со уписот во Трговскиот регистар, а одредбите што се однесуваат за трговско друштво соодветно се применуваат и на трговецот поединец освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Дадени се ограничувања за можноста за регистрација како трговец поединец на физички лица и тоа не може да биде регистрирано физичко лице над кое е отворена стечајна постапка; понатаму лице за кое со правосилна одлука на судот е утврдено дека со умисла предизвикало стечај, заради што доверителите не можеле да ги наплатат своите побарувања и тоа се додека трае забраната за вршење на дејноста утврдена со одлуката на судот, како и лице на кое надлежен орган, врз основа на закон, му забранил да врши некоја од дејностите определени со Законот за трговски друштва, се додека трае забраната.

Трговецот поединец се запишува во Трговскиот регистар кај Централниот регистар на Република Македонија и должен е во пријавата за упис да ги наведе следните податоци:

- Име и презиме, единствен матичен број на граѓанинот (ЕМБГ) и местото на живеење.
- Фирмата под која што ќе се врши дејноста.
- Седиштето од каде ќе се врши дејноста и
- Предметот на работење.

Пријавата за упис на трговецот поединец во Трговскиот регистар ја поднесува физичкото лице кое бара да биде запишано како трговец поединец или негов полномошник со посебно полномошно во кое се наведуваат податоците што се запишуваат во Трговскиот регистар.

Исто така кон пријавата се приложува и заверен потпис на трговецот поединец кај нотар.

Еднаш запишано физичко лице како трговец поединец, не може истовремено по било која основа, да биде запишано како трговец поединец под друга фирма. Фирмата на трговецот поединец ги содржи и неговото лично име, татково име и презиме и ознаката „ТП“.

Трговецот поединец може да ја пренесе својата фирма на трето лице само заедно со неговото претпријатие или дејност така што на пренесената фирма сега ќе се додаде личното име, татковото име и презиме на новиот трговец поединец.

Намерата за пренесување на фирмата на трето лице, трговецот поединец е должен да ја објави најмалку во еден дневен весник и во деловните простории со тоа што во рок од 30 дена од објавувањето на намерата за преносот, секој доверител на трговецот поединец има право да се спротивстави на преносот. Доколку во рок од 30 дена со поднесок не се спротивстави ниту еден доверител, се смета дека доверителите се согласиле со преносот. Пренесувањето на фирмата се запишува во трговскиот регистар при што кон пријавата за новиот упис, треба да се приложи договор за пренос на фирмата заверен кај нотар и доказ дека сите доверители се согласиле со пренесувањето на фирмата, освен ако во рокот од 30 дена ниту еден доверител со поднесок пред судот не се спротивставил на преносот на фирмата.

ПРЕСТАНУВАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО НА ТРГОВЕЦОТ ПОЕДИНЕЦ

Трговецот – поединец престанувањето на работењето му го пријавува на органот надлежен за јавни приходи. Најдоцна три месеци пред пријавувањето на престанувањето на работењето кај надлежниот орган, трговецот – поединец го објавува престанувањето на работењето и го наведува денот на престанувањето на работењето најмалку во еден дневен весник и во деловните простории. Притоа, ги известува познатите доверители поединечно по писмен пат. Одредбата се применува и кога трговецот – поединец има намера да го продаде претпријатието или да го вложи во друштво.

Престанувањето на трговецот – поединец се запишува во Трговскиот регистар врз основа на пријава за бришење на упис, кон која се приложуваат:

- изјава за престанување на трговецот – поединец,
- доказ дека сметката на трговецот – поединец е затворена и
- доказ дека трговецот – поединец уредно ги платил даночните обврски, придонесите за пензиско, инвалидско и здравствено осигурување и придонесот за вработување.

Со бришењето на уписот во Трговскиот регистар, престанува својството на трговец – поединец.

ЗАКОН ЗА СТЕЧАЈ

Во членот 2 од Законот за стечај каде што е дадено значењето на употребените изрази во истиот закон, **како должник се смета секое правно или физичко лице над кое може да се отвори стечајна постапка согласно со овој закон.**

Стечајната постапка, согласно чл.4 од Законот, се спроведува над имотот на должникот – правно лице како и над имотот на должник – поединец кој имал регистрирана дејност, освен ако со овој закон поинаку не е предвидено.

Во смисла на погоре наведените одредби од Законот за трговски друштва, а во врска со одредбата на чл.4 од Законот за стечај, стечајна постапка може да се води над трговец регистриран според дејноста, според формата и според уписот, трговец – поединец онака како што е дефиниран со одредбите на Законот за трговските друштва. Тука, во секој случај, се **изземени физичките лица кои не се сметаат за трговци.**

Лицата кои имаат регистрирана дејност која ја вршат како поединци, исто така се лица над чиј имот може да се спроведува стечајна постапка.

Во праксата често се јавува дилема кои се субјектите над чиј имот може да се спроведува стечајна постапка. Во смисла на одредбата од чл.4 од Законот за стечај јасно е дефинирано дека секој должник поединец **кој имал регистрирана дејност и има свој имот**, стечајна постапка се спроведува над неговиот имот.

Условите за отворање на стечајна постапка ги дефинира одредбата од чл.5 од Законот за стечај при што е наведено дека **стечај или реорганизација над стечајниот должник се спроведува кога стечајниот должник е неспособен за плаќање.** Со измените на чл.5 од Законот за стечај, се воведува **нов услов** за отворање на стечајна постапка, а тоа е „ **идна неспособност за плаќање**“. Како идна неспособност за плаќање, се смета состојба во која **должникот ќе стори веројатно дека нема да може да ги исполни постоечките парични обврски по нивното пристигнување.** Тука законот не прави разлика меѓу должник – правно лице и должник физичко лице, така што овие општи одредби ќе ги сметаме како услови за отворање на стечај над имотот должник – поединец, со посебно потенцирање на спецификите кај овој вид постапки.

Се смета дека должникот е неспособен за плаќање ако во период од 45 дена од која било негова сметка, кај било кој носител на платниот промет, не е исплатен износот што требало да биде исплатен врз основа на важечките основи за плаќање.

Тука веднаш треба да се нагласи дека за должникот поединец со регистрирана дејност ова се однесува на **жиро сметката преку која ја обавува дејноста должникот – поединец.**

Дека должникот е неспособен за плаќање на обврските во рок од 45 дена, се докажува со потврда издадена од Централниот регистар каде што се води сметката на должникот – поединец.

Согласно чл.51 ст.7 од Законот за стечај, должникот – поединец лично поднесува предлог за отворање на стечајната постапка.

Должникот е обврзан на стечајниот судија, на привремениот стечаен управник односно подоцна на стечајниот управник, на Одборот на доверители и Собранието на доверители да им ги изнесе сите информации за околностите кои се однесуваат на постапката за стечај која е предложена. Истиот е обврзан да соработува со стечајниот судија и да се воздржува од активности со кои би се отежнало исполнувањето на неговите обврски.

Законот за стечај му дава овластување на стечајниот судија, со одредбата на чл.57, да може да одреди приведување на должникот заради прибавување на изјава во ситуација кога истиот одбил да даде потребни информации, да соработува со стечајниот управник, ако се подготвува за бегство или ако е потребно да се спречи да презема активности со кои би се отежнало прибирањето на потребни информации и активности за заштита на стечајната маса.

Во врска со определениот притвор, соодветно се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка.

Во одредбата од чл.67 од Законот предвидува дека ако предлогот за отворање на стечајна постапка го поднел стечаен должник, стечајниот судија одлучува за отворање на стечајна постапка без да спроведе претходна постапка. Тоа е т.н. непосредно отворање на стечајната постапка кое се спроведува по проценка на стечајниот судија.

Во ситуација кога се утврди дека имотот на должникот што би влегол во стечајна маса не е доволен ниту за намиравање на трошоците на таа постапка или е со незначителна вредност, по исклучок, стечајниот судија ќе спроведе претходна постапка и во тој случај ќе донесе решение за отворање и заклучување на стечајната постапка. Многу значајно е дека во тој случај **СТЕЧАЈНАТА ПОСТАПКА НЕМА ДА СЕ СПРОВЕДЕ**. Во случај на отворање и заклучување на стечајната постапка, без нејзино спроведување, решението ќе се објави во Службен Весник на Република Македонија.

Доколку се случи предлогот за отворање на стечајната постапка да го поднел доверител, а истата не се спровела и веднаш се заклучила, предлагачот може од должникот – поединец кој ненавремено поднел предлог за поведување на стечајна постапка да бара надоместок за авансираниот износ и за претрпена штета. Товарот на докажување дека не постапил спротивно на своите должности паѓа на должникот поединец, а правото на предлагачот да бара надомест на трошоци и претрпена штета застарува за 5 години од објавата на решението за отворање и заклучување на стечајната постапка. Сето ова е регулирано во чл.68 од Законот за стечај

како правила кои важат за било кој стечаен должник, должникот – поединец не е изземен се смета дека се однесува и на должникот поединец.

Во случај должникот да има имот, меѓутоа тој не е доволен за намирување на трошоците на стечајната постапка, стечајниот судија носи решение за спроведување на постапка за впаричување на имотот, согласно со членот 98 став (5) од овој закон и добиените средства ќе ги искористи за намирување на трошоците на претходната постапка, а доколку има вишок на средства истите се уплаќаат на сметката на Буџетот на Република Македонија. Постапката за впаричување на имотот ја спроведува привремениот стечаен управник во рок не подолг од 30 дена. По завршување на постапката за впаричување на имотот и намирување на трошоците, стечајниот судија носи решение за отворање на стечајната постапка, нејзино заклучување и наложува бришење на должникот од регистарот во кој е запишан.

За текот на отворена стечајна постапка важат истите правила од објавувањето на отворањето на стечајната постапка понатаму правните последици, повикување на доверителите да ги пријават своите побарувања во стечајната постапка.

Посебни одредби за должникот – поединец, Законот за предвидува чл.72 од Законот, во кој се наведува дека со доставата на решението за отворање на стечајна постапка до должникот, стечајниот судија, кога се работи за должник – поединец, ќе го упати дека во согласност со овој закон може да побара ослободување од своите преостанати обврски.

Што тоа значи?

Упатување на повластиците што ги дава овој закон за должникот – поединец кој што, како што е спомнато со одредбите на Законот за трговски друштва во члл.12, должникот – поединец за своите обврски одговара со сиот свој имот. Во зависност од тоа колкав ќе биде имотот што претставува стечајна маса, должникот има право да процени каква му е имотната состојба и дали ќе се повика на повластиците што му ги дава Законот за стечај за ослободување од останатите обврски.

Зошто ова се напонува?

Во чл.74, во делот што регулира што претставува стечајна маса, законот дефинира дека стечајната маса го опфаќа целокупниот имот на должникот на денот на отворањето на стечајната постапка, како и имотот што тој ќе го стекне во текот на стечајната постапка.

Тука повторно се поставува прашање дали стечајна маса претставува личниот имот на должникот – поединец имајќи ја во предвид одредбата од чл.12 од ЗТД дека должникот порединец одговара за своите обврски со целиот свој имот или пак тоа треба да биде имот што во рамките во вршењето на дејноста го стекнал должникот – трговецот – поединец. Меѓутоа, чл.75 пак јасно оградува дека во стечајната маса не влегуваат предметите и правата на должникот – поединец над кој не би

можело да се спроведе извршување, ако должникот не бил трговец или занаетчија.

Законот за извршување пак во одредбата на чл.5 предвидува дека извршување заради остварување на паријчно побарување не може да се спроведе врз предмети или права кои се нужно неопходни за задоволување на основните животни потреби на должникот и на лицата кои тој според законот е должен да ги издржува или за вршење на самостојна дејност која е должников главен извор за средства за живот. Понатаму, во одредбата од чл.104 од истиот закон наброени се примањата кои се изземени од извршување, а тоа се: законска издршка, надомест на штета настаната поради нарушување на здравјето или намалување или губење на работна способност, примања врз основа на надоместок поради телесно оштетување, по основ на социјална помош, привремена невработеност, додаток на деца, стипендија, кредит и помош на ученици и студенти и.т.н.

Во одредбата од чл.105 од Законот за извршување дадено е ограничувањето на извршувањето врз плата и пензија, законска издршка и.т.н. да може да се врши до износот на една третина од платата или пензијата.

Кога се отвора стечајна постапка над должник – поединец, покрај фирмата или името на должникот се додава ознака „во стечај“.

Согласно чл.156 од Законот кога се води постапка над стечај – поединец, Собранието на доверители треба да одлучи во кој обем ќе им се дава издршка од стечајната маса на должникот – поединец и на неговото семејство. До донесување на одлуката на Собранието на доверители, стечајниот судија на предлог на стечајниот управник може да му одреди нужна издршка на должникот. На ист начин им се гарантира и на лицата кои тој е должен по закон да ги издржува.

Со тоа јасно е упатено дека целокупниот имот и приходите на должникот – поединец стануваат стечајна маса.

Друга привилегија што за должникот – поединец ја дава Законот за стечај е овозможување на ослободување од преостанати обврски кои се регулирани во делот осми од Законот за стечај и почнувајќи од основната одредба од чл.269, дека ако должникот е поединец, може да побара и да биде ослободен од преостанатите обврски кон стечајните доверители што не биле намирани во стечајната постапка. Во спротивно, за ненамирените обврски одговара со својот имот без ограничување, се додека побарувањата не застарат.

Услови кои треба да бидат исполнети за да должникот – поединец биде ослободен од преостанатите обврски се регулирани во наредните одредби од ЗС.

Пред се, истиот мора да поднесе посебно барање до стечајниот судија во писмена форма и тоа најдоцна до Собранието за поднесување на извештај. Такво барање може да биде поднесено уште со предлогот за отворање на стечајна постапка. Со истакнување на такво барање,

должникот – поединец веднаш ги известува органите на стечајната постапка дека нема доволно имот за исплаќање на обврските и ќе побара донесување на одлука со која ќе биде ослободен од преостанатите обврски.

Меѓутоа, барањето мора да биде придружено со изјава на должникот дека ги отстапува своите побарувања на плати, надоместоци или други слични периодични исплати што ги побарува по основ на договор за работа, договор за дело или други слични договори што нив ги заменуваат. Истите ќе му ги отстапи на повереникот кој ќе биде назначен од страна на стечајниот судија за период од 6 години по завршувањето на стечајната постапка. Доколку претходно веќе ги отстапил или заложил тие побарувања на трето лице, должникот е обврзан тоа да го назначи во изјавата.

Договори со кои се исклучува, се условува или на друг начин се ограничува отстапувањето на побарувањата од страна на должникот на исплати што произлегуваат од договор за работа, договор за дело и други слични договори, ќе бидат ништовни и неважечки ако и штетат на изјавата што ја дал должникот со која ги отстапува ваквите побарувања.

И должникот и доверителите, можат да му предложат на стечајниот судија физичко лице кое ќе работи како повереник, а кое ќе биде подобно со оглед на околностите на конкретниот случај.

Пред да донесе решение по барањето на должникот за ослободување од преостанати обврски, по барање на должникот, на завршното Собрание на доверителите, стечајниот судија ќе ги сослуша стечајните доверители и стечајниот управник.

Стечајниот судија ќе донесе посебно решение во врска со барањето на должникот за ослободување од преостанати обврски.

Меѓутоа, и должникот и сите стечајни доверители што на завршното Собрание побарале да се одбие барањето за ослободување од преостанатите обврски, можат во рок од 8 дена да изјават жалба против решението на стечајниот судија. Во таков случај, стечајниот судија нема да ја заклучи стечајната постапка пред правосилноста на решението донесено во врска со барањето за ослободување од преостанатите обврски. Правосилното судско решение за ослободување од преостанати обврски ќе биде објавено заедно со решението со кое стечајниот судија ја заклучил стечајната постапка.

Ако се работи за постапка која била заклучена поради немање на имот што би влегол во стечајната маса, стечајниот судија може да одобри ослободување од преостанатите обврски само ако по заклучувањето на постапката дошло до дополнителна распределба на имот утврдена во одредбата од чл.209 од овој закон, што значи ако по заклучување на постапката бидат определни предмети или право што претставуваат имот кој влегува во стечајна маса за да се наложи одложена односно дополнителна распределба.

Стечајниот судија ќе го одбие барањето за ослободување од преостанати обврски ако тоа го побара стечаен доверител на завршното собрание во следните случаи:

- должникот со правосилна пресуда бил огласен за виновен за сторено кривично дело против имотот или јавните финансии, платниот промет и стопанството, додека траат правните последици на пресудата.
- ако должникот во последните три години пред поднесувањето на предлогот за отворање на стечајна постапка или по поднесувањето на тој предлог намерно или од крајно невнимание во писмена форма дал лажна или нецелосна изјава во врска со својата економско – финансиска состојба со цел да добие заем или неповратни средства од буџетот или други јавни фондови или со цел да избегне уплата во буџетот или во другите јавни фондови.
- кога должникот добил ослободување од преостанатите обврски во последните десет години пред да биде поднесен предлогот за отворање на стечајна постапка или по поднесувањето на тој предлог или пак кога барањето било одбиено по чл.279 или 280 од овој закон.
- ако должникот намерно или со крајно невнимание го загрозил намирувањето на доверителите во стечајната постапка во последната година пред да биде поднесен предлогот за отворање на стечајна постапка или по поднесувањето на тој предлог, преку стапување во несоодветни облигации, преку расипничко однесување кон имотот или преку одложување на отворањето на стечајната постапка, без било какви изгледи дека ќе дојде до подобрување на неговата економско – финансиска состојба.
- Ако должникот со крајно невнимание, за време на стечајната постапка, ги прекршил обврските да соработува и да ги стави на располагање сите неопходни информации на начин и услови утврдени со закон.
- Ако во пописот на достапниот имот и приходите, во списокот на доверителите или во списокот на своите долгови, должникот намерно или со крајно невнимание дал лажни или целосни податоци.

Во сите овие случаи, доверителот кој побарал должникот да не се ослободува од преостанатите обврски, ќе треба до стечајниот судија да достави веродостоен доказ за постоењето на наведените причини.

Кога не постојат погоре наведените причини, стечајниот судија ќе донесе посебно решение во кое ќе наведе дека должникот ќе биде ослободен од своите преостанати обврски ако ги исполнува своите обврски како што налага одредбата на чл.278 од ЗС, ќе назначи повереник на кого ќе му бидат отстапени сите должникови побарувања

на плати, надоместоци и слични побарувања согласно изјавата на должникот.

По донесување на ваквото решение од стечајниот судија, должникот и назначениот повереник, заеднички ќе го известат лицето што ги исплаќа платите и другите надоместоци за извршеното отстапување, па истите се дозначуваат кај назначениот повереник кој е должен да ги издвои и чува од својот сопствен имот и еднаш годишно да ги распределува на стечајните доверители на начин и под услови кои биле утврдени во завршниот извештај пред заклучувањето на стечајната постапка.

Дури по истекот на четири години од заклучувањето на стечајната постапка, повереникот ќе може да му исплати на должникот 10% од прибраните средства по тој основ, по 5 години по заклучувањето на постапката износ од 15% и по истекот на 6 години 20%. Повереникот врши надзор врз начинот на кој должникот ги врши своите обврски, а има обврска веднаш да ги извести доверителите за секоја повреда на обврските на должникот.

Меѓутоа, ваков надзор повереникот ќе врши само ако доверителите се обврзат дека ќе ги авансираат или дополнително ќе ги намират трошоците на повереникот за тој надзор, и ако му обезбедат награда за извршувањето на дополнителната обврска.

По истекот на рокот за кој бил назначен, повереникот ќе му поднесе сметка на стечајниот судија за своето работење, како и посебен завршен извештај.

Наградата за работата на повереникот во зависност од времето и обемот на задачите ќе биде определена согласно одредбите на чл.37 од овој закон, заедно со реално потребните трошоци за работа. Одредбата на чл.37 го регулира наградувањето и надоместокот на трошоци за работа на стечајниот управник при што упатува на утврдување на висина на наградата според висината на паричната вредност на намирување на доверителите пропишана со акт на министерот за економија.

Додека трае периодот за отстапување на побарувањата на должникот, на одделни доверители кои се пријавиле во стечајот нема да им се дозволи извршување заради намирување од имотот на должникот. Истото со цел да не се ставаат во привилегирана положба, но сите да имаат рамноправен третман на процентуално намирување преку повереникот од достапните средства на должникот.

Ништовни се сите договори склучени меѓу должникот и трето лице како и одделни стечајни доверители со кои им се дава некоја имотна корист или се ставаат во поповолна положба.

За времето додека ги има отстапено своите побарувања односно додека трае надзорот, должникот е обврзан:

- да се ангажира со соодветно вработување за плата, да бара такво вработување и да не одбие ниту една разумна активност.

- да му пренесе на повереникот половина од вредноста на сопственоста што ќе ја стекне по пат на наследство или во врска со неговиот иден статус на наследник.
- веднаш да ги извести стечајниот судија и назначениот повереник за секоја промена на местото на живеење или местото на вработување, да не прикрива плати, надоместоци и други периодични исплати кои претходно со изјава ги отстапил, да не прикрива имотни користи.
- износите со кои треба да се намират стечајните доверители да ги предава само на назначениот повереник, а не директно на доверителите
- кога должникот има статус на само вработено лице, тој ќе биде обврзан да ги намира стечајните доверители преку исплати на повереникот, на сосема ист начин како да се работи за лице вработено кај работодавач.
- доколку прекрши некоја од обврските и со тоа го загрози намирувањето на доверителите, по своја вина, стечајниот судија може на предлог на доверител да одбие да даде ослободување на должникот од преостанати обврски. Пред да го донесе ваквото решение стечајниот судија ќе ги сослуша назначениот повереник, должникот и стечајните доверители.

Против решението на стечајниот судија може да се изјави жалба во рок од 8 дена до стечајниот совет.

Ако должникот биде осуден во период меѓу завршното собрание и заклучувањето на постапката за кривично дело од чл.273 ст.1 т.1 на овој закон, стечајниот судија ќе одбие да го ослободи од обврските.

Назначениот повереник секоја година прима награда за работењето, меѓутоа доколку исплатената награда за претходната година не ја покрива ни минималната награда и ако должникот не го исплати ненамириениот износ и покрај писменото барање на повереникот, во тој случај стечајниот судија ќе одбие да даде ослободување од преостанати обврски. Притоа, пред да се донесе решението во врска со барањето на назначениот повереник, ќе биде сослушан должникот.

Кога стечајниот судија одбил да го ослободи должникот од преостанатите обврски, престануваат овластувањата на назначениот повереник по правосилноста на судското решение, отстапувањето на побарувањата кое треба да го даде должникот на повереникот го губи правното дејство и престануваат сите ограничувања на правата на доверителите што значи дека непосредно можат да бараат од должникот исплата на целосните преостанати обврски, се разбира доколку не се застарени.

Кога рокот во кој биле отстапени должниковите побарувања истекло, по сослушување на стечајните доверители, на повереникот и на должникот, стечајниот судија ќе донесе решение за ослободување на

должникот од преостанатите обврски. Решението ќе биде објавено во согласност со чл.10 од Законот за стечај и ако должникот бил ослободен од преостанатите обврски по истекот на рокот за отстапување на побарувањата, судското решение ќе биде објавено и во Сл. Весник на Р. Македонија. Против судското решение во рок од 8 дена жалба можат да изјават должникот и стечајниот доверител кој се противел на ослободувањето од обврските.

Што за должникот значи ослободувањето од преостанати обврски?

Имено, кога должникот бил ослободен од преостанатите обврски врз основа на правосилно решение на стечајниот судија, тоа ослободување ќе биде обврзувачко за сите стечајни доверители, па дури и за доверителите што не ги пријавиле своите побарувања во стечајната постапка.

Ослободувањето на должникот од преостанатите обврски не навлегува во правата на стечајните доверители против должниковите солидарни содолжници, гаранџи и регресни обврзници ниту во нивните права на одвоено намирување во стечајната постапка. Но должникот ќе биде ослободен од побарувањата на неговите солидарни содолжници, гаранџи и регресни обврзници на ист начин како што бил ослободен од побарувањата на стечајните доверители. Доверителот кој немал право на побарување, а примил исполнување, по ослободувањето на должникот од преостанатите обврски не е обврзан да го врати применото.

Ослободување од преостанатите обврски нема да се однесува на обврските за намерно сторена штета и другите обврски од чл.118 ст.3 од ЗС. Стечајниот судија ќе одбие да го ослободи од преостанатите обврски должникот кој намерно извршил повреда на некоја своја обврска со што го загрозил намирувањето на доверителите во стечајната постапка, а на барање на стечаен доверител. Ова барање мора да биде доставено најдоцна во рок од една година по правосилноста на решението со кое должникот бил ослободен од преостанатите обврски. Против решението, во рок од 8 дена жалба до стечајниот совет можат да изјават должникот и доверителот кој го поднел барањето. Решението со кое се поништува ослободувањето од преостанатите обврски се објавува на начин утврден со овој закон.

Судија,

Татјана Сукулеска

(Од објавен труд во списанието „ПРАВНИК“)

3.4. Глобализација на европскиот правен систем

Постоењето на функцијата на безбедност од надвор (одбрамбени) и на безбедност, стабилност, сигурност и правда на внатрешен план (правосудство и внатрешни работи) е еден од основните столбови врз кои фундира Европската унија, а е задолжителен за секоја држава која е или претендира да стане членка.

Во сите договори кои претходеа на Лисабонскиот во 2007 г. се воведуваат голем број на елементи како израз на постоење на демократија; како вредности на Унијата посебно се наведуваат почитувањето на човековото достоинство, слободата, еднаквоста, правната држава, односно почитувањето на човековите права пред се во постапките пред судските органи, како и правата на малцинствата.

Во Преамбулата на Повелбата за основните права на Унијата, покрај останатите, како базични се утврдени принципот на демократијата, слободата, безбедноста и правдата, правото на граѓанство и друго.

Цел на Лисабонскиот договор е пренесување на надлежностите на Владите од централно на локално ниво, но тоа да биде суштинско, а не да фигурира само во вид на децентрализација и деконцентрација на власта. Особено е потребно да се прави разлика меѓу слобода како потесен, и демократија како поширок поим, заради што се смета дека правото треба да постои, но не само во правните норми, туку и во правните лекови за нивна заштита (уби јус, уби ремидиум).

Преамбулата на Повелбата содржи одредби кои се однесуваат на судската заштита на човековите права кои се претставени како многу важни со отворена можност истите да бидат продлабочувани и проширувани во секој момент и во секој правец, како во националното, но исто така и во меѓународното право

Повелбата за основните права на ЕУ од 2000 г. содржи седум оддели во кои се групирани различните заеднички вредности на ЕУ, кои се и индивидуални права на човекот.

За нас е интересен Шестиот оддел, во кој е содржана исклучително значајната вредност на ЕУ - постоењето на правдата, која во себе ги содржи правата односно барањето на човекот, граѓанинот да се разгледува непристрасно, јавно (според природата на барањето) и во разумен рок од надлежен непристрасен суд, а Европскиот суд на правдата може да дерогира определена одредба од Европското право доколку оцени дека таа е штетна за определено право или слобода кое е гарантирано со националното право.

Главните цели на Унијата се базираат на општо поставените вредности каде во центарот на сите дејствија се наоѓа човекот.

Глобализацијата на правото на просторот во Европа значи почитување на традицијата и воспоставениот механизам на европски хуманизам врз кој се темелат правата на човекот, но и обврските и

правата на заедницата. Сепак, во доследна примена на демократските принципи, владеењето на правото и законитоста не треба да се разбере како препишување на правото на Европската унија и постоење на хиерархија на нормите. Во таа смисла, потребно е да се имаат во предвид туѓите искуства компаративно претставени со домашните потреби и традицијата, но и со постоечкиот менталитет, географската поставеност и слично, како и постоењето на издвоеност на специјализираните судови сè до највисокото ниво.

Реформата на судството односно неговиот пристап кон европското законодавство односно судство, треба пред сè да се води од новините кои се применуваат во земјите членки на Европската унија посебно во различните области на живеење. Користењето на релевантна литература и судска пракса во согласност со најдобрата пракса на земјите членки на Европската унија, реалното дефинирање на нормите на работното оптеретување на судскиот кадар и судските службеници, како и јакнењето на односите со јавноста односно информирање на јавноста за важните одлуки

Промовирањето на европскиот правен систем значи создавање на услови за продлабочување на соработката на европските судови во одделни постапки, а со самото тоа и соработка на судиите од тие судови. На тој начин се создава заедничка култура и заеднички методи на работа на ниво на заедница на европски судии. Тоа е последица и на заедничкиот фонд на вредности, заеднички начела и референтни норми кои мора сите да ги применуваат, од една страна, а од друга страна националните судии стануваат судии на општото право на заедничките вредности и на Европското право и правото на ЕУ. Во оваа смисла размената на информации, искуства, судската пракса помеѓу судиите треба сè повеќе да се продлабочи. Тоа не значи одрекување од своите национални специфичности и вредности, или наметнување некаков национален модел на друга земја, туку остварување на заедничка соработка на рамноправна основа и рамноправна оценка на еднакви субјекти сè со цел за јакнење на правосудството.

Иако во 2005 и 2006 г. се направени одредени реформи во областа на судството, сепак основано и со право може да се забележи дека со истите многу не се придонесе за доближување на Република Македонија до ЕУ. Напротив, самите реформи тогаш не го почитуваа начелото на ЕУ дека и судската власт, преку формирањето на тесно специјализирани судови, треба да се доближи до граѓаните, каде непосредно би ги остварувале своите човекови права. Со таквата нова територијална и тесно специјализирана организација, тие би го примениле принципот на партиципативна демократија бидејќи ваквите судови би значеле пренесување на надлежностите од национално/централно на регионално односно локално ниво со што би станале поблиски до граѓаните. Со тоа се направени отстапки од следењето на решенијата содржани во Лисабонскиот договор и нивно инкорпорирање во домашното право, што е спротивно на принципот на демократија како основен за државите-членки на ЕУ. Така, и покрај предложените мерки и насоки за постапување дадени од страна на

Унијата не само што не е направен чекор напред, туку се стагнира во постапувањето, што претставува поддржување на непочитувањето на основните вредности на ЕУ, кон кои мора да се придржува секоја држава-членка или држава која е кандидат за членство во Унијата.

Во поголем дел на државите во Европа постојат специјализирани судови каде судството е поделено/меѓусебе одвоено/ во областите граѓанско, кривично, трговско, управно...судство. Во делот на управно судство се забележува постоење на дискрециони овластувања на управата кои подлежат на судска или некој друг вид на контрола, што се реализира со почитување на начелата односно стандардите за почитување на вредностите на ЕУ, односно:

- постоење на единство, кохерентност, стабилност и предвидливост на судската пракса;
- управување со роковите на судењето;
- достапност на судот на странките;
- темелен и стварен надзор;
- ефикасност при итните постапки и
- извршување на одлуките.

Република Македонија сеуште не е држава-членка на Европската унија заради што е потребно да преземат мерки и активности за да зачекори кон крајната цел и да стане нејзин составен дел, што значи инкорпорирањето на стандардите на ЕУ во правото на Република Македонија и натамошно постапување во остварувањето на заштитата на правата на граѓаните пред институциите и судските органи во нашата земја.

Стандардите на ЕУ претпочитаат задолжително почитување на начелото на демократија преку афирмација на прашањето за граѓанско општество. Во спротивно, не би бил оштетен само поединецот, туку и државата бидејќи на овој начин се создаваат купови на нерешени предмети кои чекаат на свое решавање, а органите и судот стануваат неажурни и задоцнети со своето постапување.

Во нашата земја проблем претставуваат и високите судски такси со што се оневозможува пристап на граѓаните до правдата. Иако во нашата земја постои институтот бесплатна правна помош и почитување на сиромашкото право на лицата без доволно материјални средства за живот, сепак сиромаштијата и безработицата кои постојат, ги одвраќаат многуте незадоволни лица од можноста да поведат постапка за да остварат некое свое право. На овој начин, без исклучок, се повредуваат скоро сите човекови вредности.

Судската контрола делува двострано: од една страна репресивно применувајќи соодветна санкција за конкретен случај кога е повредена правната норма, а од друга страна делува и превентивно бидејќи однапред делува на законитоста на одредена постапка.

По добивањето на кандидатскиот статус, Владата на Р Македонија во март 2006 година ја утврди Предлог програмата за усвојување на

правото на ЕУ, со кој се опфатени плановите за усогласување на националното законодавство со законодавството на ЕУ. Главни цели не само на Националната програма, туку и на Стратегијата за реформа на правосудниот систем 2004-2007 година, заедно со акциониот план за нејзино спроведување, се зајакнување на независноста и зголемување на ефикасноста на правосудниот систем.

Остварувањето на европските стандарди за почитување на човековите права кај нас сеуште се наоѓаат во зародиш и на многу пониско ниво од тие кои ги имаат другите земји-членки на ЕУ. Заради тоа, неопходно е потребна измена во Уставот на Република Македонија, во поглед на темелните вредности и разграничување на природните и позитивните права, со што ќе се дојде до нова реорганизација и во судството и зголемена заштита на човековите права. Широкото користење на документите на ЕУ, Повелбата за основните права на ЕУ, Европската конвенција за човековите права, но и јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права и Европскиот суд на правдата, ќе значат доближување до стандардите на ЕУ во сите области на општествено живеење и посебно при спроведување на судската власт.

Судија,

Д-р Аце Бакиевски